

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

141419

SEKİZ YILLIK ZORUNLU EĞİTİMİN DEĞERLENDİRİLMESİ
(Ankara Çankaya İlçesi Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Zeynep BUMİN SÜZEN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Servet ÖZDEMİR

Ankara – 2004

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Zeynep Bumin Süzen ait "Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitimin Değerlendirilmesi" adlı çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

(İmza)

Başkan... Prof. Dr. Sermet ÖZDEMİR
Akademik Unvanı. Adı Soyadı

(İmza)

Üye... Doç. Dr. Emin KARİP
Akademik Unvanı. Adı Soyadı

(İmza)

Üye... Yrd. Doç. Dr. Kemal KÖKSAL
Akademik Unvanı. Adı Soyadı

ÖZET

Bu araştırma, sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamalarını değerlendirmek ve yasanın uygulanmasında görülen sorunlara ilişkin okul yöneticileri, öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini alarak, ortaya çıkacak sorunlara yönelik bazı önerilerde bulunmak amacıyla yapılmıştır.

Araştırma, tanımlayıcı (niteliksel) bir çalışma olup, evreni, Ankara ili Çankaya ilçesindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim okullarıdır. Toplam 104 ilköğretim okulundan 20'si basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile örnek grubu olarak belirlenmiştir. Bu okullardan , yine tesadüfi yöntemle; iki yönetici, beş sınıf öğretmeni, beş branş öğretmeni ile öğrencilere ulaşmak için 4 ve 8. sınıflardan birer şube seçilmiştir.

Bilgi toplama amacıyla üç tür anket geliştirilmiş ve bunlardan; yönetici anketi 40 okul yöneticisine, öğretmen anketi, 95 sınıf öğretmeni ile 97 branş öğretmenine, öğrenci anketi ise 4. sınıftan 429, 8. sınıftan 300 öğrenciye uygulanmıştır.

Zorunlu ilköğretimin finansmanı, ilköğretim okullarındaki fiziki koşullar, eğitim programları ve süreç ile ilgili konular hem yöneticiler, hem de öğretmenler tarafından 'yüksek' derecede, 'Okulların fiziki altyapısı 12 yıllık zorunlu eğitim için yeterlidir' ve 'Okuldaki spor alanları 6-14 yaş grubu öğrencilere uygundur' sorusu ise 'çok yüksek' derecede bir sorun olarak değerlendirilmiştir.

Yöneticiler, işgörenlerin nicel yeterliliklerini, 'düşük' derecede, nitel yeterliliklerini ise 'yüksek' derecede sorun olarak belirtmişlerdir.

Öğrenciler, program ve yöneltmeyle ilgili konularda genel olarak olumlu, okul tuvaletleri, okul kütüphanesi ve spor alanları ile olumsuz görüştedirler.

Bu araştırma bulguları ve sonuçlar, ilköğretim hizmetlerinin daha verimli ve nitelikli verilebilmesi için daha çok parasal kaynak ayrılmasına, ayrıca fizik koşulların, eğitim programlarının ve işgörenlerin nicel ve nitel yeterliliklerinin daha da geliştirilmesine gereksinim olduğunu göstermektedir.

ABSTRACT

This research aims to evaluate eight year compulsory education and to comment on problems that have occurred during the implementation of the relevant law with regard to the views of school principals, teachers and students.

This research is a descriptive (qualitative) study and the scope of the research is 104 public primary schools located at Çankaya, Ankara. 20 primary schools out of 104 are chosen as the sample group randomly. From these schools two principals, five classroom teachers, five subject teachers and students from 4. and 8. grades were also chosen randomly.

Three different questionnaires were prepared separately for principals, teachers and students. At the end of the study 40 principals, 95 classroom teachers, 97 subject teachers, 429 4th grade students and 300 8th grade students joined this research.

The principals and teachers defined the problems of finance, physical infrastructure, curriculum and process as “high degree”; the two questions; “The physical infrastructure of schools is appropriate for 12 year compulsory education.” and “The sports ground is appropriate for children at the age group of 6-14.”; were defined as “very high degree” problems.

Principals defined the quantitative sufficiency of occupants as “low degree problem” and the qualitative sufficiency as “high degree” problem.

The students mentioned that they were satisfied with the curriculum and guidance but that they were not satisfied with the toilets, library and sports ground of the school.

The findings and results of this research prove that more financial resources, better physical infrastructure, curricula and more qualified occupants are necessary in order to improve the quality of primary education.

ÖNSÖZ

Eđitim yaşam boyu devam eden bir sűreçtir. Bireyin eğitim yaşamındaki aşamaların en önemlisi ise ilköğretim aşamasıdır. Őlkemizde uzun bir sűreçten geçerek başlatılan sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulaması, eğitim sistemimiz içerisinde reform niteliğinde bir gelişmedir. Bu uygulama ile öğrencilere çağımızın gereklerine ve toplumun gereksinimlerine uygun temel bilgi, beceri ve davranış kazandırılması amaçlanmıştır. Ancak bu durum, her yeni uygulamada olabildiği gibi, eğitim sistemimizin mevcut sorunlarının űekil ve çeşitliliğine yeni boyutlar eklenmesine neden olmuştur. Bir sorunun çözümünde ilk adım sorunun varlığının kanıtlanması, nedenlerinin araştırılması ve daha sonra da belirli kararların alınmasını ve uygulanmasını gerektirir. Bu araştırma Sekiz Yıllık Zorunlu İlköğretim Yasasının uygulaması ile ortaya çıkan ya da boyutları değişen ilköğretim sorunlarımızı okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerden öğrenmeyi amaçlamıştır.

Araştırmanın tüm aşamalarında çok yoğun çalışma temposu içerisinde olmasına rağmen değerli bilgi, görüş ve katkılarıyla bana yardımcı olan danışmanım Prof. Dr. Servet Özdemir'e, verilerin çözümlemede büyük katkıları olan Yrd.Doç. Dr. Atilla Halil Elhan'a, ankete katılarak araştırmanın gerçekleşmesine yardımcı olan tüm okul yöneticileri, đretmen ve öğrencilere en içten teřekkűrlerimi sunarım.

Zeynep BUMİN SÜZEN

İÇİNDEKİLER

Özet.....	i
Abstract.....	iii
Önsöz.....	v
İçindekiler.....	vi
Kısaltmalar Listesi.....	viii
Tablolar Listesi.....	ix
Şekiller Listesi.....	xi
BÖLÜM I.....	1
Problem Durumu.....	1
Problem Cümlesi.....	3
Alt Problemler.....	3
Araştırmanın Amacı.....	4
Araştırmanın Önemi.....	4
Sınırlılıklar.....	6
BÖLÜM II.....	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
Eğitim.....	7
Temel Eğitim.....	10
İlköğretim.....	10
Zorunlu Eğitim.....	11
Zorunlu Eğitimin Tarihçesi.....	13
Bazı Ülkelerde Zorunlu Eğitim.....	15
Türk Milli Eğitiminin Amaç ve İlkeleri.....	17
İlköğretimin Finansmanı.....	21
İlköğretim Okullarında Fiziki Yapı.....	23
İlköğretim Okullarında Program ve Yöneltilme.....	32
İlköğretim Okullarında İşgörenler.....	35
BÖLÜM III.....	44
Yöntem.....	44
Araştırma Modeli.....	44

Evren ve Örneklem	44
Veri Toplama Tekniği ve Aracı	46
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumu	48
BÖLÜM IV	52
Bulgular ve Yorumlar	52
İncelenenleri Tanıtıcı Bulgular	52
Yönetici ve Öğretmen Görüşleri	56
Öğrencilerin Görüşleri	83
BÖLÜM V	94
Sonuçlar ve Öneriler	94
KAYNAKÇA	100
EKLER	105
Ek-1. İncelenen Okullar	105
Ek-2. Yönetici Anketi	106
Ek-3. Öğretmen Anketi	107
Ek-4. Öğrenci Anketi	108
Ek-5. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Araştırma İzini	109
Ek-6. İçtutarlılık (Cronbach Alpha) Sonuçları	110

KISALTMALAR LİSTESİ

T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
€	Avrupa Birliği Para Birimi
UNICEF	Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuk Fonu
p	Tesadüfe Bağlı Olasılık Değeri
\bar{X}	Aritmetik Ortalama
SS	Standart Sapma
Y.O.	Yüksek Okul
n	Sayı (Frekans)

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Dünyada Zorunlu Eğitim Süreleri	16
Tablo 2. OECD Ülkelerinde Zorunlu Eğitim Süreleri	17
Tablo 3. Bazı Ülkelerin İlköğretimde Öğrenci Başına Yaptıkları Harcama	23
Tablo 4. Öğretim Yıllarına ve Cinsiyete Göre İlköğretimde Okullaşma Oranları	24
Tablo 5. 2002-2003 ve 2003-2004 Eğitim Yıllarında Türkiye’de Okul, Derslik ve Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları	26
Tablo 6. 2003-2004 Eğitim Yılı Öğretmen Atamaları Sonuçları	38
Tablo 7. Araştırmada Örneğe Alınması Planlanan ve Görüşülen Kişilerin Statülerine Göre Dağılımı	45
Tablo 8. Soru Seçeneklerine Verilen Puanlar, Ortalama Puanların Değerlendirileceği Puan Sınırları ve Tanımladığı Sorun Dereceleri	50
Tablo 9. Yönetici ve Öğretmenlerin Kişisel Özelliklerine Göre İncelenen Kişi Sayıları Dağılımı	51
Tablo 10. Okul Yöneticilerinin Yaş, Toplam Hizmet ve İlköğretim Okul Yöneticisi Olarak Çalışılan Hizmet Süresi Ortalamalarının Cinsiyete Göre Dağılımı	54
Tablo 11. Öğretmenlerin Yaş, Toplam Hizmet ve Bu Okuldaki Hizmet Sürelerinin Ortalamalarının Branş ve Sınıf Öğretmeni Olma Durumlarına Göre Dağılımı	55
Tablo 12. Yönetici ve Öğretmenlerin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı	55
Tablo 13. Yönetici ve Öğretmenlerin Finansmanla İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Puan Ortalamaları ve Sorun Dereceleri	57
Tablo 14. Yöneticiler ve Öğretmenlerin Finansman İle İlgili Ortalama Puanları ve Sorun Derecelerinin Yaş, Cinsiyet, Mezun Oldukları Okul ve Toplam Hizmet Sürelerine ve Göre Dağılımı	58
Tablo 15. Yönetici ve Öğretmenlerin Fiziki Koşullarla İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Puan Ortalamaları ve Sorun Dereceleri	60

Tablo 16. Yöneticilerin ve Öğretmenlerin Okulun Fizik Koşulları İle İlgili Ortalama Puanları ve Sorun Görme Derecelerinin Yaş, Cinsiyet, Mezun Oldukları Okul ve Toplam Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı	63
Tablo 17. Yönetici ve Öğretmenlerin Program ve Yöneltilmeyle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Puan Ortalamaları ve Sorun Dereceleri	66
Tablo 18. Yöneticilerin ve Öğretmenlerin Program ve Yöneltilmeyle İle İlgili Ortalama Puan ve Sorun Derecelerinin Yaş, Cinsiyet, Mezun Oldukları Okul ve Toplam Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı	69
Tablo 19. Yönetici ve Öğretmenlerin Süreçle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Puan Ortalamaları Dağılımı ve Sorun Dereceleri	71
Tablo 20. Yöneticilerin ve Öğretmenlerin Süreç-1 İle İlgili Ortalama Puanları ve Sorun Derecelerinin Yaş, Cinsiyet, Mezun Oldukları Okul ve Toplam Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı	74
Tablo 21. Yöneticilerin ve Öğretmenlerin Süreç-2 İle İlgili Ortalama Puanları ve Sorun Derecelerinin Yaş, Cinsiyet, Mezun Oldukları Okul ve Toplam Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı	76
Tablo 22. Yöneticilerin Okuldaki İşgörenlerin Nicel ve Nitel Yeterliliği İle İlgili Cevaplarının Ortalama Puanları ve Sorun Dereceleri	78
Tablo 23. Yöneticilerin Yaş, Cinsiyet, Mezun Olunan Okul ve Toplam Hizmet Sürelerine Göre İşgörenlerin Nicel ve Nitel Yeterlilik Ortalama Puanları ve Sorun Dereceleri	81
Tablo 24. Öğrencilerin Sorulara Verdikleri “Evet” Cevaplarının Sınıflara Göre Dağılımı	83
Tablo 25. Sorulara Evet Cevabı Veren 4. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı (%)	90
Tablo 26. Sorulara Evet Cevabı Veren Erkek ve Kız Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı (%)	91

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1. Yönetici ve Öğretmenlerin Finansmanla İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Puan Ortalamaları ve Sorun Dereceleri	57
Şekil 2. Yönetici ve Öğretmenlerin Fiziki Koşullarla İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Puan Ortalamaları ve Sorun Dereceleri	61
Şekil 3. Yönetici ve Öğretmenlerin Programla ve Yöneltilmeyle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Puan Ortalamaları ve Sorun Dereceleri	67
Şekil 4. Yönetici ve Öğretmenlerin Süreçle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Puan Ortalamaları Dağılımı ve Sorun Dereceleri	72
Şekil 5. Yöneticilerin Okuldaki İşgörenlerin Nicel ve Nitel Yeterliliği İle İlgili Cevaplarının Ortalama Puanları ve Sorun Dereceleri	79

BÖLÜM I

Bu bölümde, sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamaları ile ilgili; araştırmanın problem durumuna, amacına, problem cümlesine, alt problemlerine, araştırmanın önemine, varsayımlarına ve tanımlara yer verilmiştir.

Problem Durumu

Toplumların hızlı gelişmeleri için nitelikli insan gücüne ihtiyaçları vardır. Bireyin ve toplumun gelişmesinde, sosyal ve ekonomik kalkınmanın desteklenmesinde en önemli etken ve itici güç eğitimidir.

Eğitim, insanın varoluşundan günümüze kadar yaşanan her yerde, her toplumda ve her çağda, gerekliliği herkesçe kabul edilen ancak; içeriği, veriliş şekli, yeri ve süresi sorun olan konulardan birisidir. Eğitim sorunları eğitimin toplumların ihtiyaçlarına uyum ve bunun beraberinde getirdiği bir toplumsal değişme sorunudur (Ergun, 1987: 4). Ayrıca bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler, toplumların eğitilmiş insan gücüne olan ihtiyacını ön plana çıkarmış, nitelikli insan gücü, bütün dünya ülkelerinin eğitim politikalarının, en önemli ve vazgeçilmez konusu hâline gelmiştir. Eğitim örgütleri yeni durumlara uyum sağlayabilmek, yeniliklerle beslenmek, sürekli gelişmek ve verimliliği artırmak amacıyla; eğitim amaçlarını ve uygulama şekillerini geliştirmeye, eğitim süresini ve kalitesini de artırmaya ihtiyaç duymaktadırlar. Eğitim ve öğretim tarihi, bu kaçınılmaz gelişmelere intibak etmek hususunda sürekli denemeler tarihidir (Aşıcı, 1993: 1).

Bilgi ve teknoloji toplumu olabilmek için; bilgi ve teknoloji üreten, bilgiye hızla ulaşan, birlikte düşünen, birlikte iş yapmaktan ve başarmaktan mutluluk duyan, uzlaşma, paylaşma ve girişimcilik bilinci gelişmiş, bilimsellik, akılcılık ve çağdaşlık demek olan Atatürkçü düşünce sistemini benimsemiş, ülkemizi çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkarabilecek, iyi yurttaş, iyi insan ve iyi meslek elemanı

yetiştirmek için eğitim sistemimizi ve eğitim uygulamalarımızı sürekli olarak değerlendirmek ihtiyaı içerisindeyiz.

Dünyada olduğu gibi, Türk Eğitim Sisteminde de yeni arayışlar ve denemeler olduğu gözlenmektedir. Bu amaçla Türk Eğitiminde; 8 yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim, müfredat lboratuar okullarının oluşturulması ve yaygınlaştırılması, eğitim bölgeleri oluşturulması, taşımalı eğitim uygulamaları, ğretmen ve yöneticilere ait norm kadro uygulaması, Toplam Kalite Yönetimi anlayışının okullarda uygulanmaya konulması, yöneticilerin atama ve yer değiştirme esaslarının yeniden belirlenmesi, eğitim fakültelerinin yeniden yapilandırılması gibi çalışmalar örnek gösterilebilir (<http://www.meb.gov.tr/>).

Türkiye’de “*ilköğretimin kesintisiz sekiz yıla çıkarılması*”nı ngren yasa Onuncu Milli Eğitim şurasından, Onbeşinci şura sonuna kadar geçen uzun bir sürede tartışılmış ve 16 Ağustos 1997 yılında çıkarılan 4306 sayılı yasa ile tlke genelinde uygulamaya konulmuştur. Yasanın pilot uygulamasına 1971-1972 yıllarında geçilmiş, 1983 yılında 2917 sayılı yasa ile zorunlu ilköğretim çağının 6-14 yaş grubu çocukları kapsadığı belirtilmiştir.

Milli Eğitim sistemimizde, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında, 8 yıllık zorunlu ilköğretim uygulaması, sistemde meydana getirilen en büyük değişiklik olarak kabul edilebilir. Her yapısal değişmede olduğu gibi bu değişmenin sonunda da sorunlarla karşılanması doğaldır. Bu sorunlar genel olarak şunlardır:

- Sistem ve Yapılanmadan Kaynaklanan Sorunlar,
- Eğitim ve ğretim Uygulamalarında Görülen Sorunlar,
- İlköğretimde Görülen Fiziksel Sorunlar
- Yönlendirme (Rehberlik) Sorunları,
- Öğretmen Yetiştirme Sorunları ve Denetimine İlişkin Sorunlar

Eğitimde kalitenin arttırılması ve iyileşmenin sürekliliğini sağlamak için, Toplam Kalite Yönetimi Sistemi uygulamalarının gereği olarak, sık değerlendirmeler yaparak, sorunları yeniden belirlemek ve bu sorunlara karşı en uygun çözümleri bulup uygulamak zorunluluğu vardır.

Yeni uygulamaya geçilirken; mevcut öğretmenlerin sayı ve nitelikleri, eğitim programları, okulların fiziki kapasiteleri gibi eğitimin kalitesini doğrudan etkileyen faktörler ile 6-14 yaş grubu çocukların aynı okulda öğrenim görmelerinin doğuracağı ruhsal sorunlara yeterince hazırlıklı olup, olmadığımız büyük tartışma konusu olmuştur.

Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde 12 yıllık eğitime geçişin tartışılmaya başlandığı şu günlerde, 8 yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulamasının sık sık ve değişik yönleri ile değerlendirilmesi, sağlıklı bir gelişme için, önemli bir ihtiyaçtır.

Problem Cümlesi

Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamalarının değerlendirilmesinde yönetici, öğretmen ve öğrencilerin görüşleri ve karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

Alt Problemler

Yönetici, öğretmen ve öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunları değerlendirme dereceleri aşağıda gösterilen alt başlıklar altında incelenecektir.

1. Yönetici ve öğretmenlerin, sekiz yıllık ilköğretim uygulamasında finansman ile ilgili görüşleri nelerdir?
2. Yönetici ve öğretmenlerin, sekiz yıllık ilköğretim uygulamasında okulların fiziki koşulları ile ilgili görüşleri nelerdir?
3. Yönetici ve öğretmenlerin, sekiz yıllık ilköğretim programları ve yöneltmeyle ilgili görüşleri nelerdir?

4. Yönetici ve öğretmenlerin, sekiz yıllık ilköğretim uygulamasında süreçle ilgili görüşleri nelerdir?

5. Yöneticilerin, sekiz yıllık ilköğretim uygulamasında işgörenlerin nicel ve nitel yeterlilikleri ile ilgili görüşleri nelerdir?

6. Yönetici ve öğretmenlerin, sekiz yıllık ilköğretim uygulamasında karşılaştıkları Finansman, Fizik Koşullar, Program, Süreç ve İşgörenlerin Nicel ve Nitel Yeterlilikleriyle ilgili sorunları değerlendirme dereceleri;

6.1. Yaşlarına,

6.2. Cinsiyetlerine,

6.3. Eğitim düzeyleri ve

6.4. Toplam hizmet sürelerine göre, farklılık göstermekte midir?

7. Sekiz yıllık ilköğretim uygulaması ile ilgili öğrencilerin; sınıflar, koridorlar, spor alanları, kütüphane, tuvaletler ve eğitim programlarına ilişkin görüşleri ve karşılaştıkları sorunlar nelerdir? Sorunların nedenleri ve sorunlarla ilgili görüşleri cinsiyetlerine ve okudukları sınıflara göre farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, sekiz yıllık ilköğretim uygulamalarını; okul yöneticileri, öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirmek ve karşılaştıkları sorunları belirlemektir.

Araştırmanın Önemi

Toplumların gelişmesinde en önemli rolü eğitim oynamaktadır. Eğitim sisteminin kalitesi, bu sistemin girdisi olan öğrencilerin hem birey hem de toplumun ekonomik faaliyetlerinde görev alacak olan insan gücü olarak niteliklerini doğrudan etkilemektedir.

Bunun bilincinde olan çağdaş toplumlar, eğitime büyük önem vermekte ve eğitimin kalitesini geliştirmek için büyük çaba sarf etmektedirler. Eğitim sisteminde

kalitenin artırılmasında ilk adım kuşkusuz mevcut durumun değerlendirilmesi olmaktadır.

Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de, eğitim sisteminin en önemli basamağını ilköğretim oluşturmaktadır. Sekiz yıllık kesintisiz ilköğretimin hedeflediği öğrenci tipi, Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Okulu Kılavuzunda (1983) yayımlanmıştır. Bu hedeflere ulaşabilmenin diğer bir bileşenini ilköğretim okullarının fiziki olanakları, yöneticileri, öğretmenleri ve ders programları oluşturmaktadır.

Okul yöneticisinin öğretimin gerçekleşmesi ve geliştirilmesinde kritik rol ve sorumlulukları vardır. Okullara yön veren eğitim yöneticilerinin, okulların performans düzeylerini etkilemekte önemli rolleri vardır. İyi bir okulun koşulu iyi bir yöneticidir gerçeğinden hareketle, okul yöneticisi okulun veya öğretimin nerede olduğuna, nereye gideceğine karar vermek gibi önemli liderlik davranışları göstermekle yükümlüdür (İlgar, 1996: 83).

Bir eğitim sisteminin başarısı da yine, sistemi işletecek öğretmenlerin nitelik ve niceliğine bağlıdır. Dolayısıyla öğretmenler, eğitim sisteminin en can alıcı ögesi olmakta ve önemli sorumluluk taşımaktadırlar. Devletin eğitim politikasını, öğretmenler uygulamaya koymakta ve gerçekleştirdikleri bu uygulamalarla eğitim politikasını etkilemektedirler. Öğretmenler, aynı zamanda uzmanlık çalışmalarından faydalanırken, bu araştırmalara problem de sağlamaktadırlar (Çoban, 1998: 84).

Sekiz yıllık kesintisiz ilköğretim uygulamalarının değerlendirilmesi pek çok kaynaktan yararlanılarak yapılabilir. İlköğretim okullarının yönetici, öğretmen ve öğrencileri uygulamanın bir fiil içinde olmaları nedeniyle yaşanan sorunları onlardan öğrenmek ve onların görüşlerini değerlendirmek bu araştırmanın esas amacı olmuştur. Birikerek bugüne taşınan ve yeni yasa ile şekil ve boyutları değişen eğitim sorunlarımızın mevcut durumunu değerlendirmek, sorunların çözümüne ve yasanın başarısına katkı sağlamak için bu araştırma planlanmıştır.

İlköğretim kurumlarının; fizik koşulları, araç-gereç yeterliliği, eğitim programları ve işgörenlerin nice-nitel yeterlilikleri hakkındaki, yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşleri, uygulamanın amaca ulaşma derecesi hakkında fikir vereceği gibi, bundan sonraki eğitim planlamasında da olumlu katkılar sağlayabilir.

Araştırma sonuçları bu alanda yeni çalışma yapacak olan araştırmacılara veri ve kaynak sağlayarak yol gösterebilir.

Sınırlılıklar

1. Okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrenciler kendilerine yöneltilen sorular konusunda yeterince bilgili ve bilinçli değildir.
2. Araştırma ilköğretim okullarında görüşülen kişilerin; düşünce, görüş ve önerileri ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi verilerek, konu ile ilgili olarak daha önce alanda yapılmış çalışmaların özetleri verilmiştir.

2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasına yönelik olarak ilgili alan yazında yapılan tartışmalar incelendiğinde, uygulamada değişik kavram ve tanımlardan hareket edildiği ve yapılan tartışmalarda, özellikle “eğitim”, “temel eğitim”, “ilköğretim” ve “zorunlu eğitim” kavramlarının birbiri yerine kullanıldığı (MEB,1995b, 19-23) dikkat çekmektedir.

2.1.1. Eğitim

Eğitim, en genel anlamıyla insanların belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Eğitim üzerine farklı kaynaklara göre pek çok tanım yapılmıştır. Bilhan (1995: 13) eğitimi “bireyin bedensel, ruhsal, zihinsel, toplumsal, ahlâkî yönleri ile oluşturmak ve geliştirmek için onun varlığındaki değer kaynaklarını ortaya çıkarmaya yönelik yöntem ve tekniklerin eyleme dönüştürülmesi” olarak, Ertürk (1979: 12) ise kasıtlı bir kültürlenme aracı olan eğitimi, ‘Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik davranış değişiklikleri meydana getirme süreci’ olarak tanımlamıştır.

Özarpınar’a göre ise eğitim “ferdin idraklerinde, kavrayışında, zihniyetinde, tutum ve değerlerinde, kabiliyet ve maharetlerinde bir gelişme ve değişme demektir. Her hakiki öğrenme insanın zihniyetinde, meselelere bakışında, değerlendirme

tarzında, duygu ve zevklerinde, problemler görme ve problem çözme kapasitesinde bir değişme meydana getirir” (Akt. Özdemir ve Yalın, 2000: 2)

Bu tanımlara göre eğitimin üç özelliği vardır: Birincisi, bireyin davranışlarının amaçlanan yönde değiştirilmesi gerektiği, ikincisi, bireyde davranış değişikliğinin kendi yaşantısı yoluyla (düzenlenen bilgi ve çevre ile etkileşimi sonucu) gerçekleştiği, üçüncüsü, eğitimin planlı ve programlı bir süreç olduğudur (Akt. Özdemir ve Yalın, 2000: 2).

Eğitim, öğretme ve öğrenme süreçlerini içine alan genel bir kavramdır. Öğrenme, bireyin çevresi ile etkileşimi sonucunda davranışında meydana gelen nisbeten kalıcı bir değişme anlamına geldiğine göre, öğrenme de bireyin davranışında böyle bir değişiklik meydana getirme çabasıdır (Akt. Özdemir ve Yalın, 2000: 3).

Günümüzde okullar, eğitim sürecinin en önemli kısmını oluşturur, ancak eğitim yalnız okullarda yapılmaz. İnsanın kişilik yapısı büyük ölçüde içinde doğduğu ve yetiştiği kültür tarafından belirlenir. Her toplum kendi kültürünün özelliklerini yeni kuşaklara aktarır. Toplumun, bireyleri kendi kültürünün isteklerine uyacak şekilde etkilemesi ve değiştirmesine “kültürleme” denir. İnsanın çocuk, genç ve yetişkin olarak kendi toplumuyla bütünleşmesi toplum içinde ekinlik kazanması ve yetişmesi sırasında karşılaştığı bilinçli ve bilinçdışı öğrenmeler bu süreç sonunda elde edilir (Güvenç, 1972: 132). Kültürlemenin amaçlı olarak yapılan kısmı eğitimidir. Bu nedenle, eğitim “kasıtlı kültürleme süreci” olarak da tanımlanmaktadır.

İnsanın yetişmesinde kasıtlı olarak yapılan kültürlemenin yanı sıra yaşam içinde kendiliğinden oluşan öğrenmelerin de önemli rolü vardır. Bu nedenle eğitim, formal ve informal olmak üzere ikiye ayrılır.

Okullardaki eğitim formaldir. Okul dışında endüstri, tarım ve benzeri hizmet alanlarında kişileri bir mesleğe hazırlamak, meslekte ilerlemelerini sağlamak ve yenilikleri öğretmek amacıyla da formal eğitim yapılmaktadır. Okul dışı formal

eğitim ihtiyaç duyuldukça yapılması, süresinin farklı oluşu ve belli konularda sınırlı olması özellikleri nedeniyle okullardakinden farklıdır. Okul dışı formal eğitim, okul eğitimini sürdürmek ve insanları yaşam boyu eğitmek gibi işlemleri yerine getirir (Fidan ve Erden, 1993: 13).

Örgün eğitim, belli bir yaş grubundaki bireylere, Milli Eğitimin amaçlarına göre hazırlanmış eğitim programlarıyla okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimdir. Yaygın eğitim ise, “örgün eğitim sistemine hiç girmemiş bu sistemin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden birinden ayrılmış olan kişilere ilgi ve gereksinme duydukları alanlarda yapılan eğitimdir” (Taymaz, 1978:6).

Türk Milli Eğitim sistemi örgün ve yaygın eğitimden oluşan iki ana çerçevede toplanmıştır (Kürkçüoğlu, 1993: 1). Yaygın eğitim, örgün eğitimin yanında ya da dışında düzenlenen eğitim etkinliklerinin tümünü kapsar. Örgün eğitim ise okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim aşamalarından oluşur (Yaşar, 1990: 74). Günümüz örgün eğitiminde en çok tartışılan ve birçok ülkede zorunlu öğretimle özdeşleşmiş olan ilköğretim aşamasıdır. (Tezcan, 1993:35).

Eğitim, birey için yaşamsal bir öneme sahiptir. Eğitim, bireyin içinde yaşadığı topluma ve çevreye uyum sağlaması ve yaşamını sürdürebilmesi için gereklidir. Psikososyal bir varlık olan insanın yaşamı boyunca ihtiyaç duyduğu bir olgudur. (Bilhan, 1995: 18).

Bireylerde olduğu gibi toplumların ya da ülkelerin yaşamları ekonomik güçlerine bağlıdır. Ancak ekonomik gelişme ve toplumsal kalkınmayı sağlamak nitelikli insan gücü yetiştirmekle mümkündür. “Her alanda yeterli nicelik ve nitelikte eleman yetiştirilmesi bir eğitim işidir”(Gürkan, 1993: 1).

2.1.2. Temel Eğitim

Başaran (1982: 11), temel eğitimi, “Değişik mesleklerde, alanlarda, insanların daha sonraki yaşamı, öğrenimi için temel nitelikte olacak bir eğitim düzenlemesi” olarak tanımlamıştır. Ayhan (1993) da “Toplum hayatında gerekli en önemli bilgilerin ve becerilerin yurttaşlara kazandırılması amacını güden eğitim olanakları” şeklinde benzer bir tanımlama getirmiştir. Temel eğitiminin hedef grubu kimlerdir sorusunu, yine Ayhan “yalnızca belirli bir yaş dilimi içine giren yurttaşları (çocukları) değil, temel bilgi ve becerilere gereksinme duyan her yaştaki tüm yurttaşlar için düşünülmüştür” olarak cevaplandırılmıştır (Ayhan, 1993: 84).

Temel eğitim, her vatandaşa hayatta karşılaşacağı problemleri çözmek, toplumun değer ve normlarına uyum sağlamak ve üretici olmak için gerekli temel yeterlikleri kazandıran bir eğitimidir (Sağlam, 1995: 14).

2000 yılında Polonya’da düzenlenen Herkes İçin Eğitim Konferansı’nda benimsenen Bölgesel Eylem Çerçevesinde ise temel eğitimin sadece belirli bir çocukluk dönemini kapsayan ve devlet tarafından zorunlu kılınan ilköğretim olarak tanımlanamayacağı vurgulanmış ve temel eğitim yaş, sosyal ve ekonomik artalan, cinsiyet dikkate alınmaksızın “herkes için eğitim” olarak tanımlanmıştır (http://www.unesco.org/education/efa/wef_2000/regional_frameworks/frame_europe_north_america.html)

2.1.3. İlköğretim

Türk Milli Eğitim sistemi içerisinde, örgün eğitimin ilk basamağı olan “okul öncesi” eğitimden sonraki ikinci basamak ilköğretimdir. Erginer (1997) ilköğretimi “6-14 yaş çocuklarının temel öğrenme gereksinimlerini karşılamak üzere örgütlenmiş örgün eğitim sistemi içinde verilen eğitim” olarak tanımlamıştır. Başaran (1982)’ a göre ilköğretim temel eğitimle eş anlamlı değildir. Ancak temel eğitim anlayışı ile kurulan ilkokul, temel eğitimin bir kısmını oluşturabilir.

İlköğretim T.C. Anayasasının 42. maddesine göre kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır. Bu kavram, aynı zamanda yasalardaki ifadesiyle kadın erkek bütün vatandaşlara verilen bir hak ve sorumluluk olarak da algılanmaktadır.

2.1.4. Zorunlu Eğitim

Zorunlu Eğitim: bir yurttaşın belirtilen çağa girince öğrenimini eğitim kurumlarında sürdürmesini zorunlu kılan bir yasal kavram olarak algılanmaktadır. “Zorunlu öğretim, devletin yurttaşı görmekle yükümlü kıldığı eğitimi, zorunlu öğrenim ise, yurttaşın devletin gösterdiği yerde görmeyi yüklediği eğitimi anlatmaktadır. Zorunlu eğitim belli bir öğrenim süresini anlatır, bu süre temel eğitimin bir kesimini ya da tümünü içine alabildiği gibi, temel eğitimin ötesine de taşabilir” (Başaran, 1982: 21).

1990’da Tayland’da yapılan “Herkes İçin Eğitim Dünya Beyannamesi” nde de zorunlu eğitim kavramına, “Her insan - çocuk, genç ve yetişkin - kendi temel öğrenme gereksinimlerini karşılamak üzere tasarlanmış eğitim imkanlarından yararlanma” olarak yaklaşmıştır (UNICEF, WORLD BANK, UNDP, UNESCO, 1990).

Gerçekten de bireylerin, temel öğrenme gereksinimlerinde belirli bir standardın yakalanmasının zorunlu olduğunu, verilen eğitimle, temel öğrenme gereksinimlerinin tam olarak karşılanamadığını ve bunu karşılayanın, uzun süreli ve zorunlu ilköğretim uygulaması olduğunu, ortaya koyan araştırmalar vardır (Fidan ve Baykul: 1994).

Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim: 55. Hükümetle (ANAP, DSP, DTP Koalisyonu ve dışarıdan destekleyen CHP), Milli Eğitim Bakanı Hikmet Uluğbay döneminde “Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim”e yönelik tasarı kanunlaşmış ve yürürlüğe girmiştir. 4306 sayılı yasa ilköğretimin süresini sekiz yıl kesintisiz zorunlu olarak uygulamayı gerekli kılmaktadır. Bu yasa çeşitli genelgelerle

de sistemin alt birimlerine ulaştırılmıştır. Örneğin 19 Ağustos 1997/68 sayılı Bener Cordan imzalı genelgede (MEB, 1997), “4306 sayılı kanun ile 222 ve 1739 sayılı kanunlarda geçen ilkokul ve ortaokul isimleri kaldırılarak yerine sekiz yıllık kesintisiz ilköğretimi ifade eden ilköğretim okulu ismi getirilmiştir” ifadeleri yer almaktadır. Bu ifadelerde Milli Eğitim Bakanlığının artık ilköğretim kavramını tam olarak benimsediği söylenebilir.

Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim ani bir kararla gerçekleştirilmemiştir. Onuncu Milli Eğitim Şurasından On Beşinci Milli Eğitim Şurasına uzanan bir süreçte sürekli tartışılmış, 1971-1972 öğretim yılında pilot uygulamaya geçilmiş, 1973 yılında çıkarılan Milli Eğitim Temel Kanunu ile ilkesi konulmuş ve izleyen yıllarda açılan 6400’e yakın ilköğretim okulu ile ülke geneline yayılmıştır. 4306 sayılı kanun bu sürecin tamamlandığını ve tam olarak uygulanacağını karara bağlamıştır.

Bununla birlikte sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim kavramında kesintisizlik kavramının ayrıca açıklanması gerekmektedir:

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Kasım 1997’de yayımlanan “Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Uygulaması ile İlgili Sorular ve Cevaplar” adlı yayımda sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulamasını zorunlu kılan nedenlere İş Kanunu; ILO Sözleşmesi; Dünya Çocuk Hakları Sözleşmesi gibi ciddi dayanaklarla güç bulunmaktadır. İş Kanunu ile 15 yaşından küçük çocukların iş yerlerinde çalıştırılması yasaklanmıştır. Dolayısıyla çalışma yaşına kadar çocuklara öğrenim verilmesi gerekecektir; Ülkemizin de taraf olduğu ILO Sözleşmesi ile 15 yaşından küçük çocukların iş yerlerinde çalıştırılmaması ilkesi benimsenmiştir; 4058 sayılı kanunla ulusal mevzuatımızın bir parçası haline gelen Çocuk Hakları Sözleşmesi Çocukların (kesintisiz) eğitimi konusunda taraf ülkelere bir çok görev vermiştir. Görülüyor ki eğitim süresinin sekiz yıl olmasını zorunlu kılan yasal dayanaklar çocukların gelişimsel özelliklerini hareket noktası olarak benimsemiştir.

2.1.5. Zorunlu Eğitimin Tarihçesi

Eğitimin ilk basamağının zorunlu olarak okutulması Osmanlı dönemine kadar dayanan bir uygulamadır. 1824 yılında II. Mahmut tarafından yayınlanan bir fermanla, okuma çağındaki çocukların esnafın yanında çırak olarak çalıştırılmalarının yerine “okula giderek gerekli dini ve dünyevi bilgileri öğrenmeleri” zorunlu hale getirilmiştir (Akyüz; 2003: 6).

Bu fermanı takiben, zorunlu eğitim adına atılan en önemli ikinci adım, 1847 yılında çıkarılan talimattır. Bu talimat, 4 yıl olan sübyan mekteplerinden sonra gelen, iki yıllık Rüştiyeleri de zorunlu eğitim kapsamında almıştır. (Öztürk; 2001: 91, 92).

1869 yılında yayınlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi, Prof. Dr. Yayha AKYÜZ’ün de (2003: 8) belirttiği gibi “...tüm eğitim sistemini ve her düzeydeki okulları kapsamına alıp yeniden düzenlemeye gitmiştir... Eğitim sistemimizin ve örgün eğitimin ilk genel ve kapsamlı düzenlenmesi bu Nizamname ile gerçekleşmiştir.”

Bundan sonraki dönemde I. Meşrutiyetin çok kısa sürmesi ve savaşlar nedeniyle zorunlu eğitimin süresine ve geliştirilmesine yönelik çok fazla çalışma yapılamamıştır (Öztürk; 2001: 94).

II. Meşrutiyet döneminde eğitimle ilgili önemli bir adım atılarak, 6 Ekim 1913 tarihinde Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-ı Muvakkati (Geçici İlköğretim Kanunu) yayınlanmıştır. Bu kanun ile zorunlu eğitimin süresi 6 yıl olarak belirlenmiştir. Bu kanunun en önemli üç özelliği ise şunlardır (Akyüz; 2003: 12):

“1. Eğitim tarihimizde ilk kez ilköğretim ayrı bir kanunla kapsamlı ve ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiştir.

2. Okul öncesi eğitim ilk kez ilköğretimin bir parçası olarak düşünülmüş ve bu kanun içinde düzenlenmiştir.

3. Başlığının ‘Geçici’ olmasına rağmen bu kanun, bir çok maddeleri ile, Cumhuriyet Döneminde de uzunca bir süre yürürlükte kalmıştır.”

Kurtuluş Savaşı dönemine bakıldığında, savaşın eğitimi olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Bu dönemde eğitimi olumsuz yönde etkileyen olaylardan birisi de işgalci kuvvetlerin işgal ettikleri bölgelerdeki okulların büyük bir bölümünü kapatması, kapatmadıkları okullarda da kendi dillerini ve tarihlerini öğretmeleridir (Akyüz; 2003: 18).

Kurtuluş Savaşı’ndan sonraki dönemde, Cumhuriyetin ilanı ile birlikte, diğer bütün alanlarda olduğu gibi, eğitim alanında da hızlı gelişmeler yaşanmaya başlandı. Öncelikle, 1924 Anayasası’nın 87. maddesi ile, ilköğretimin zorunluluğu ve parasız oluşu vurgulanmıştır. Ancak, bu dönemde daha önce altı yıl olarak uygulanan zorunlu eğitimin süresi, imkanların kısıtlı olması nedeni ile beş yıla indirilmiştir (Akyüz; 2003: 19).

Bunu takip eden yıllarda, Milli Eğitim Şuralarında ve hazırlanan Beş Yıllık Kalkınma Planlarında, eğitimle ilgili çeşitli hedefler belirlenmiştir. Ancak zorunlu eğitimin süresinin tespit edilmesi ile ilgili olarak 1973 tarih ve 1739 sayılı kanunda “ilköğretimin 7-14 yaşlarında bulunan çocukların eğitimini kapsadığı ve onların ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünde yetiştirilerek hayat ve üst öğretime hazırlayan en az 8 yıl süreli bir eğitim olduğu belirtilmiş”, yine aynı kanunun geçici maddesi ile “ilköğretimin sadece ilkokul kısmının zorunlu olduğu” belirtilmiştir.

Bundan sonra, 1981 yılında toplanan X. Milli Eğitim Şurasında, temel eğitime başlama yaşı yediden altıya indirilerek, zorunlu eğitimin sekiz yıla yayılacağı şekilde bütünleşik bir eğitim programı hazırlanması kararlaştırılmıştır (Doğan, Külahçı; 1986: 6).

1996-2000 yıllarını kapsayan Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, sekiz yıllık zorunlu eğitime geçilebilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılacağını belirten ilk plandır (Öztürk; 2001: 103). 1996 yılında toplanan XV. Milli Eğitim Şurasında

zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkarılması son kez karara bağlanmış ve 16 Ağustos 1997 yılında çıkarılan 4306 sayılı yasa ile, 1997-1998 öğretim yılından itibaren, sekiz yıllık zorunlu eğitim tüm yurttan uygulanmasına başlanmıştır.

2.1.6. Bazı Ülkelerde Zorunlu Eğitim

Temel öğrenme gereksinimlerinin kapsamı ve bunların nasıl karşılanacağı, ülkeden ülkeye, kültürden kültüre ve zaman içinde değişiklikler gösterir. (Kavak, 1997: 4)

Ülkelerin kalkınmışlık ve gelişmişlik düzeyleri ile, zorunlu eğitim süreleri arasında pozitif bir ilişki vardır (Güçlüol, 1991: 5).

Gelişmiş ülkelerdeki zorunlu eğitim sürelerine bakıldığında, Avrupa ülkelerinde, zorunlu eğitim süresinin sekiz yıl ile on iki yıl arasında değiştiği gözlenmektedir. Örneğin: İtalya'da sekiz yıl olan zorunlu eğitim, Danimarka'da dokuz yıl, Fransa'da on yıl, Belçika'da on iki yıldır. Avrupa dışındaki gelişmiş ülkelerden Japonya'da dokuz yıl olan zorunlu eğitim, Amerika'da on iki yıldır (Öztürk, 2001).

UNESCO (2001) verilerine göre, ülkelerin zorunlu eğitim süreleri 4-13 yıl arasında değişmektedir. Zorunlu eğitim süresi 210 ülkenin 32'sinde 4-6 yıl, 76'sında 7-9 yıl, 74'ünde ise 10-13 yıl arasındadır. Yine aynı verilere göre 28 ülkenin zorunlu eğitim süreleri hakkında veri bulunmamaktadır (<http://www.uis.unesco.org/TEMPLATE/html/Exceltables/education/compulsory.xls>).

Zorunlu eğitim bazı ülkelerde sadece ilköğretimi kapsamakta, süreleri ise 4-10 yıl arasında değişmektedir. Bu ülkeler arasında B.A. Emirlikleri, Kore Cumhuriyeti, Portekiz, Mısır, Endonezya, Pakistan bulunmaktadır. Bazı ülkelerde ise ortaöğretimin birinci kademesini de içine almaktadır. Bu ülkeler arasında Çin, İtalya, Malezya, Japonya, Kenya, Norveç, Türkiye ve Yeni Zellenda bulunmaktadır. ABD,

Almanya, Belçika ve Hollanda'da ortaöğretim ikinci kademesi de zorunlu eğitime dahildir.

Tablo 1. Dünyada Zorunlu Eğitim Süreleri*

Süre	Ülke Sayısı	Örnek Ülkeler
4-6 yıl	32	Afganistan, Kamerun, Çad, Senegal, Vietnam, Etiyopya, Panama, Bangladeş, Katar, Irak, İran, Suudi Arabistan.
7-9 yıl	76	Cezayir, Mısır, Küba, Brezilya, Şili, Çin, Endonezya, Avusturya, Yunanistan, İtalya, Polonya, Kuveyt.
10-13 yıl	74	Yeni Zelenda, İngiltere, İspanya, Malta, Fransa, Belçika, Almanya, ABD, Ürdün, Uruguay, Kanada, İsveç.
Toplam	182**	

* Kaynak: <http://www.uis.unesco.org/TEMPLATE/html/Exceltables/education/compulsory.xls>

** 28 ülkenin zorunlu eğitim süreleri ile ilgili veri bulunmamaktadır.

Diğer taraftan, zorunlu eğitim ile ilişkili olan yaş limitlerine (zorunlu eğitime tabi olunan yaş grubunun alt ve üst sınırları) bakıldığında, küresel ölçekte yaş limitlerinin 4-18 arasında değiştiği, bu bağlamda ülkelere göre alt yaş sınırlarının 5-8, üst yaş sınırlarının ise 11-18 arasında değiştiği gözlenmektedir.

Bu sayılan değerlere göre gelişmiş ülkeler, zorunlu eğitim sürelerini uzatmak ve daha çok sayıda çocuğa daha uzun süre temel eğitim olanağı sağlamak eğilimindeyken, gelişmekte olan pek çok ülkenin ilköğretim sistemleri, çeşitli yetersizliklerle baş etme mücadelesi vermektedir (Kavak, 1997: 29-30).

Dünyada zorunlu eğitim süresi dört yıl olan bir ülke (Angola), beş yıl olan sekiz ülke (Bangladeş, İran, Lao Halkı Demokratik Cumhuriyeti, Pakistan, Nepal, v.b.) vardır. Buna göre en kısa süreli zorunlu temel eğitim (ortalama altı yıl) Afrika ve Asya ülkelerinde yapılmaktadır (<http://www.uis.unesco.org/TEMPLATE/html/Exceltables/education/compulsory.xls>).

Tablo 2’de OECD ülkelerindeki zorunlu eğitim süreleri ile zorunlu eğitim yaş limitleri verilmektedir.

Tablo 2. OECD Ülkelerinde Zorunlu Eğitim Süreleri

Ülke Adı	Alt Yaş	Üst Yaş	Süre (Yıl)
ABD	6	17	12
Almanya	6	18	13
Avustralya	5	15	11
Avusturya	6	15	9
Belçika	6	18	13
Danimarka	7	16	10
Finlandiya	7	16	10
Fransa	6	16	11
Hollanda	6	18	13
İngiltere	5	16	12
İrlanda	6	15	10
İspanya	6	16	11
İsveç	7	16	10
İsviçre	7	15	9
İtalya	6	14	9
Japonya	6	15	10
Kanada	6	16	11
Lüksemburg	6	15	10
Norveç	6	16	11
Portekiz	6	14	9
Türkiye	6	14	9
Yeni Zelanda	5	16	12
Yunanistan	6	14	9

*Kaynak: <http://www.uis.unesco.org/TEMPLATE/html/Exceltables/education/compulsory.xls>

2.1.7. Türk Milli Eğitiminin Amaç ve İlkeleri

Milli Eğitimin temel amaç ve ilkeleri doğrultusunda ilköğretim hizmeti verirken okullarda uyulması gereken başlıca eğitim ve öğretim ilkeleri şunlardır (Gülcan ve diğerleri, 2003: 140-145):

1. Okul milli bir eğitim kurumudur: Öğrencilerin ileride milli sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlamak amacıyla öğrencilere aynı milli ülküleri, aynı milli amaçları vermek için gereken bütün bilgileri, alışkanlıkları, ilgileri hizmet arzusunu verimli şekilde kazandırmak okulların önemli bir görevidir.

2. Okul gerçek bir topluluktur: Öğrencilerin bir topluluğun parçası oldukları düşüncesinden hareketle onların okul topluluğu içinde, rol ve sorumluluk olarak gerçek bir topluluk hayatı geçirmelerini sağlayacak bir eğitim sistemi kurulmalıdır.

3. Okul kültürel gelişme ve eğitim merkezidir: Okul sadece öğrencilere hizmet eden bir öğretim kurumu değildir. Okullar çevresindeki yetişkinlere ve kurumlara da kapılarını açan; binası, görevlileri ve bütün imkanlarıyla çevresine merkezlik eden kurumlar olmalıdırlar.

4. Okul, öğrencilerin temel ihtiyaçlarına cevap veren bir kurumdur: Her yaştaki insanın temel ihtiyaçlarından biri de arkadaş edinmek ve sosyalleşmektir. Okullarda verilen eğitim – öğretim etkinlikleri öğrencilerin bu temel ihtiyacını karşılayacak şekilde düzenlenmelidir.

5. Her çocuk birbirinden farklıdır: Aynı yaştaki çocukların, yetenekleri, gelişme hızları, ilgi ve gereksinimleri birbirinden farklıdır. Eğitim kurumları bu farklılıkları göz önünde bulundurarak her öğrenciye özgü gelişme ve yetişme imkanları sunmalıdır.

6. Çocuğun büyüme ve gelişmesi sürekli dir: Özellikle ilköğretim çağındaki çocukların fiziki güçleri, ilgileri ve yetenekleri sürekli olarak gelişme ve değişme halindedir. Öğrencilerin bu hazır bulunuşluk düzeyleri sürekli takip edilerek eğitim ve öğretim etkinlikleri öğrencilerin buldukları olgunluk ve hazırlık seviyesine göre düzenlenmeli, hiçbir çocuk seviyesinin üstünde veya altında etkinliklere katılmaya zorlanmamalıdır.

7. Çocuk bir bütün olarak gelişir: Bir çocuğun zihni, bedeni ve duyguları birbirinden bağımsız olarak gelişmez. Bu gerçekten hareketle çocuğun fikri gelişimi, bilgi, beceri ve olumlu davranış kazanmasının yanında beden olarak gelişmesine de önem verilmelidir.

8. Okul, öğrenciye bilimsel yöntemlere göre çalışma yolları öğreten bir kurumdur: Okul, öğrencileri eleştirel düşünmeye yöneltmeli, onların hareketlerini düşünerek ve yargılayarak düzenlemelerini bir alışkanlık haline getirmelerini sağlamalıdır.

9. Okul etkinlikleri, öğrencilerde istenilen davranış değişikliklerini sağlamaya yöneltilmelidir: Öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğrencide davranış değişikliğinin meydana gelmesi gerekir. Bu nedenle bilgilerin öğrencilere ezberletildiği bir eğitim sistemi yerine öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına hitap edebilen bilgilerle öğrencide davranış değişikliği meydana getirebilecek bir sistem uygulanmalıdır.

10. Eğitimde ahlaki ve manevi değerlerin kazandırılması hem program hem de yönetimin önemli bir unsurudur: Eğitimin başat amaçlarından birisi de öğrenciye birey olarak bir değere sahip olduğunu göstermek ve ona demokratik bir düzen içinde yaşamının; kişilerin özgürlüklerine saygı duymayı, toplumun çıkarlarını bireysel çıkarların üzerinde tutmayı, yardımlaşmayı ve işbirliği yapmayı gerektirdiğini öğretmektir.

11. Öğrenme karşılıklı bir etkileşimdir: Öğrenciler okul içinde hem birbirleri hem de öğretmenleri ile etkileşim içindedirler. Buna ek olarak çevrenin çocuğun gelişiminde etkili olması kadar, gelişen çocuk da çevresine etkide bulunur.

12. Her yaşantı her çocuk için farklı bir anlam taşır: Yukarıda da belirtildiği gibi aynı yaştaki çocuklar arasında bile büyük farklılıklar vardır. İşte çocukların olgunluk düzeylerindeki ve sahip oldukları amaç ve deneyimlerdeki bu

farklılıklar çocukların karşılaştıkları durumları algılama ve açıklama tarzlarında da farklılık yaratmaktadır.

13. Eğitim ve öğretimde hayatilik esastır: Öğrencilerin okulda kazanacağı bilgi, beceri, alışkanlık ve davranışlar hayatla ilgileri doğrultusunda anlam kazanırlar.

14. Konuların seçilmesinde, işlenmesinde bulunulan yerden ve zamandan başlanmalıdır: Konuların seçiminde çocuğun en yakın çevresinden ve yakın zamandan başlanmalı, çıkacak fırsatlardan da yararlanarak öğrenciler günün olaylarıyla karşı karşıya getirilmeli, olayın nedeni ve sonucu üzerinde dikkatle durulmalıdır.

15. Çocukların başkalarının istediklerini değil ilgi duyduklarını öğrenirler: Sınıf içi etkinlikler öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmeli ve ilgiler yolu ile bireysel çalışmalar ve küme çalışmaları gibi programın gerektirdiği çeşitli etkinliklere yöneltilmelidir.

16. Çocuklar görmek ve işitmekten çok yaparak öğrenirler: Öğrenciler, öğrenilmesi gereken konunun planlanmasına ve işlenmesine etkin olarak katıldıkları müddetçe öğrenme anlamlı ve sürekli olur.

17. Eğitim ve öğretimde tutumlu olma alışkanlığını kazandırmak esastır: Zamandan, enerjiden, araç ve gereçlerden, paradan tasarruf esaslarıyla, düzenli ve sürekli çalışma gücünün, verimin artırılması esasları ilköğretim çağından itibaren öğrencilere kazandırılmalıdır.

18. Eğitim ve öğretim planlı ve programlı bir çalışmadır: Öğrencilere öğretilecek konuların hangi eğitim ve öğretim amaçlarını gerçekleştirmeye yarayacağını önceden saptanması, öğretmenin yıllık, ünite ve günlük çalışmalarını dikkatle planlamasına bağlıdır.

19. Eğitim ve öğretimde rehberlik esastır: Her çocuğun sahip olduğu bireysel farklılıkların eğitim ve öğretimi olumsuz etkilemesine engel olmak için öğrencilerin bireysel durumlarına ve ihtiyaçlarına uygun bir program hazırlanmalıdır. Bunun için de rehberlik çalışmaları büyük bir önem taşımaktadır.

20. Değerlendirme eğitim ve öğretimin ayrılmaz bir parçasıdır: Eğitim ve öğretim süresince öğrencinin kaydettiği gelişimi görmek açısından değerlendirme yapmak zorunludur.

21. Eğitim ve öğretim okul ve ailenin işbirliği ile gerçekleşir: Öğrencinin okulda aldığı eğitim tek başına amacına ulaşamaz. Öğrencinin okulda aldığı eğitimin amacına ulaşması için evde aile tarafından da desteklenmesi gerekir. Bu nedenle okul – öğrenci – aile üçgeninin eğitimde aktif olarak çalıştırılması gerekir.

22. Bedensel ve zihinsel kusuru görülen öğrencilerle özel şekilde meşgul olunmalıdır: Okulun üstlendiği önemli görevlerden birisi de bedeni, zihni veya toplumsal kusurları bulunan çocukların ihtiyaçlarını, özel sınıf, program veya normal sınıf içinde özel önlemlerle karşılamaktır.

23. İlköğretimin bütün sınıflarında toplu öğretim esastır: İlköğretim çağındaki çocuklar gelişimsel özellikleri nedeniyle bilgileri bilim dallarına ayrılmış şekilde değil, bir bütün olarak kavrayabilirler. Bu nedenle ilköğretim birinci kademedede “Hayat Bilgisi” adı altında toplanan dersler, ikinci kademedede de “Sosyal Bilgiler” ve “Fen Bilgisi” adları altında verilmektedir.

2.1.8. İlköğretimin Finansmanı

Eğitimin en önemli başlıklarından birisi eğitim finansmanıdır. Levin’e göre (1987) Eğitim finansmanı kavram olarak çeşitli öğretim tür ve düzeylerinin sunumu için gerekli kaynakların elde edilmesi ve bu kaynakların farklı bölgeler, iller, öğretim tür ve düzeyleri, farklı toplumsal ve ekonomik kökenden gelen bireyler ve kümeler arasında dağıtımına denk gelmektedir (Akt. Tural; 2002: 15).

İlköğretim finansmanında ana kaynak olan ve “İlköğretim ve Eğitim Yasası” ile güvence altına alınmaya çalışılan bütçe ödenekleri, sürekli olarak öngörülenlerden düşük kalmış, kamu kaynak tahsisinde ortaya çıkan bu açık, süreç içinde özel idare katkıları, gönüllü halk katkıları, çeşitli eğitim fonlarından ilköğretime ayrılan kaynaklar ve velilerin eğitim giderlerine doğrudan katılımları ile giderilmeğe çalışılmış ve çalışılmaktadır (Kavak, 1997: 59).

Tural’ın (2002) belirttiği gibi eğitime ayrılacak kaynakların sağlanma yöntemleri ülkenin yönetim biçimine göre değişebilmektedir. Bilindiği gibi ülkemizde eğitim Anayasa’nın 42. maddesi gereği “devlet okullarında parasızdır”. Bu nedenle devlet okullarının eğitim giderleri de devlet bütçesinden karşılanmaktadır. Ancak Yapılan araştırmalar okul yöneticileri ve öğretmenler devletin eğitime ayırdığı payın eğitim giderlerini karşılamak için yeterli olmadığı konusunda büyük oranda hemfikirdir.

Kavak, Ekinci ve Gökçe’nin 1997 yılında Ankara ili merkez ve köylerindeki ilköğretim okullarından örnekleme alınan 279 okul müdürü ve 24 öğretmenle yaptıkları “İlköğretimde Kaynak Arayışları” araştırması; devlet bütçesinden eğitime ayrılan kaynakların yetersiz olduğunu, okullarda velilerden para toplanması uygulamasının velileri okula yaklaştırmaktan çok okuldan uzaklaştırdığını, okula farklı yöntemlerle kaynak kazandırılmasının okul yönetimi, öğretmenler ve öğrenciler tarafından olumlu karşılanmadığını ortaya koymuştur.

MEB’nın verilerine göre Milli Eğitim Bakanlığı’na GSMH’den 2002 yılında ayrılan pay 2.86, 2003 yılında ise 2.87’dir. Avrupa Birliği ülkelerine baktığımızda ülkemizin 2004 yılı için ayırdığı 3.06’lık oranın da AB standartlarının bu konuda oldukça gerisinde kaldığını görmekteyiz. 2001 yılında Avrupa Birliği üye ülkelerinin GSMH’den eğitime ayırdıkları payın ortalaması %5.5’dir. Bu ülkeler arasında GSMH’den eğitime en yüksek payı ayıran %8.1’lik bir oranla Danimarka’dır. En düşük orana sahip olan Yunanistan bile %3.6’lık bir oranla Türkiye’nin çok daha ilerisinde yer almaktadır (www.eurydice.org).

Türkiye GSMH'dan eğitime ayrılan payda olduğu kadar öğrenci başına yapılan harcamalarda da Avrupa ülkelerinin gerisinde kalmaktadır. Türkiye'de öğrenci başına yapılan harcama Macaristan'ın öğrenci başına yaptığı harcamanın yaklaşık olarak 1/6'sı oranındadır (Tablo 3).

Tablo 3: Bazı Ülkelerin İlköğretimde Öğrenci Başına Yaptıkları Harcama

Ülke	Yapılan Harcama (€)
Türkiye	342
Danimarka	5897
Yunanistan	2496
Norveç	6425
Macaristan	1945

Kaynak: www.eurydice.org

2.1.9. İlköğretim Okullarında Fiziki Yapı

Özdemir (1999: s. 41), bir ilköğretim okulunda bulunması gereken fizik yapı ile ilgili bölümleri şu şekilde sıralamaktadır:

1. Derslikler
2. Laboratuvarlar
3. Okul Kitaplığı
4. Çok Amaçlı Salon
5. Okul Bahçesi
6. Koridor ve Merdivenler
7. Yönetici Odaları
8. Öğretmenler Odası
9. Rehberlik Odası
10. Kantin
11. Hizmetli Odası
12. Tuvaletler

1. Derslik: Okulların en önemli bölümü kuşkusuz dersliklerdir. Öğrencilerin öğrenimlerinin büyük bölümünü gerçekleştirdikleri derslikler, uygulanan eğitim programlarının amacına hizmet eden ve ideal öğrenci sayılarına uygun şekil ve büyüklükte olmaları gerekir.

Çağımızda, bilgi patlaması ve Türkiye nüfusunun hızlı artışı sonucu eğitim ve öğretime olan yoğun talep, okul binalarının nitelik ve nicelik bakımından bu ihtiyaca cevap vermekte zorlanmaya başlamasına neden olmuştur (Özdemir, 1999: 41).

Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitimin uygulanmaya başlaması ile yapılan eğitim planlarının bir boyutu boşlukta kalmıştır. Çünkü bu planlar, 1996-1997 öğretim yılı sonunda “ilkokul” beşinci sınıftaki yaklaşık 1 milyon 133 bin öğrencinin %35-40'nın örgün eğitim dışına çıkacağı, hayata atılacağı kestirimlerine göre tasarlanmıştı (MEB, 1997). 1997-1998 öğretim yılında kesintisiz sekiz yıllık ilköğretim uygulamasının başlatılması ile sistem aşırı bir öğrenci yüklemesi ile karşı karşıya kalmıştır. Sonuçta zorunlu ilköğretim uygulaması ile sisteme verilen amaç ve görevlere karşı, sisteme sağlanan kaynaklar arasındaki dengesizlik eğitimin nicel ve nitel yetersizliğini daha belirgin hale getirmiştir. Buna karşın yeni yasanın uygulanma amaçlarından olan okullaşma oranlarında belirgin artışlar görülmüştür. (Okullaşma oranları için brüt ve net okullaşma oranları şeklinde tanımlanan iki ölçüt kullanılmaktadır. Brüt okullaşma oranı toplam öğrenci sayılarının, öğrenim çağındaki nüfusa bölünmesi ile, net okullaşma oranı ise öğrenim çağındaki öğrencilerin aynı yaşlardaki nüfusa bölünmesi ile hesaplanır). Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından 2003 yılında yayınlanan “Türkiye İstatistik Yıllığı”nda yer alan 1997 yılından günümüze kadar brüt ve net okullaşma oranlarının yıllara ve cinsiyete göre dağılımı, Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğretim Yıllarına ve Cinsiyete Göre İlköğretimde Okullaşma Oranları (%)

Cinsiyet	1997-1998		1999-2000		2001-2002	
	Brüt	Net	Brüt	Net	Brüt	Net
Erkek	92.03	86.28	99.89	95.15	100.04	92.37
Kız	78.93	75.61	88.45	85.53	93.00	87.04

Kaynak: Türkiye İstatistik Yıllığı 2003

İlköğretimde 1997-1998 öğretim yılında erkek öğrencilerin brüt okullaşma oranı % 92.03 den 2001-2002 öğretim yılında % 100.04'e, net okullaşma oranı, % 86.28 den % 92.37'ye, kız öğrencilerin ise brüt okullaşma oranı % 78.93 den, % 93.00'e, net okullaşma oranı da % 75.61 den % 87.04 yükselmiştir. Bu durum, özellikle kız öğrencilerin okullaşma oranlarındaki büyük artışlar, çok olumlu bir gelişmedir. 1997-1998 öğretim yılında 39.200 ilköğretim okulunda (İlköğretim Okulu ve Yatılı İlköğretim Bölge Okulları) yaklaşık 8.370.000 öğrenci öğrenim görmektedir. Derslik başına düşen öğrenci sayısı toplamda 43, köylerde 25 ve şehirlerde de 58'dir (MEB, 1997: 11).

Okullaşma oranlarındaki artışlar okul ve derslik sayılarındaki yetersizliği daha belirgin hale getirmiştir. Bu soruna çözüm aranırken "eğitim ortamının fiziksel özelliklerinden okul ve sınıf büyüklüğü ne olmalıdır?" konusu da önem kazanmaktadır. Okul büyüklüğü ile ilgili ideal sayılar net olarak belirlenmemiş olmakla birlikte, en önemli belirleyici faktörün ülkenin ekonomik durumu olduğu yönünde görüşler belirtilmiştir. Sınıfta öğrenci sayısının genel olarak 30'un üstünde olması istenmeyen bir durum olarak değerlendirilmektedir (Akt. Özdemir ve Yalın, 2000: 171)

Okul ve sınıf sayılarındaki yetersizlik öğrenim şeklini de olumsuz etkilemektedir. 2003-2004 öğrenim yılında ilköğretim kademesinde şehirlerde 5841 ilköğretim okulunda normal, 4359 ilköğretim okulunda ise ikili öğretim uygulanmıştır. İkili öğretim yapan okul oranı şehirlerde %42.7'dir. 2003-2004 öğrenim yılında ilköğretim kademesinde köylerde, 21.941 ilköğretim okulunda normal, 3 966 okulda ikili ikil öğretim uygulanmıştır. Köylerde ikili öğretim yapan okul oranı %15.3'dür. Bu bulgular ikili öğretimin şehirlerde hala önemli bir sorun olarak devam ettiğini göstermektedir (MEB, 2004).

Milli Eğitim Bakanlığı 1997 yılında 4306 sayılı yasanın kabul edilmesini takiben eğitimde kalitenin artırılmasını ve çağdaş bir eğitim standardının

yakalanması amacıyla Eğitimde Çağı Yakalama 2000 Projesini başlatmıştır. Bu projenin en önemli hedeflerinden birisi okul ve derslik sayısının artırılarak sınıf mevcutlarının 30'a indirilmesi idi.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın verilerine göre 2002-2003 öğretim yılında Türkiye genelinde okul başına 293.7, derslik başına 26.4, öğretmen başına ise 36.8 öğrenci düşmektedir. 2003-2004 öğretim yılında ise okul başına 290.1, derslik başına 27.2, öğretmen başına ise 37.5 öğrenci düşmektedir. Buna göre Tablo 5'de de görüldüğü gibi Milli Eğitim Bakanlığı derslik başına düşen öğrenci sayısını 30'a düşürme hedefini henüz gerçekleştirememiştir (MEB; 2004).

Tablo 5. 2002-2003 ve 2003-2004 Eğitim Yıllarında Türkiye'de Okul, Derslik ve Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları

	2002-2003			2003-2004		
	Okul	Derslik	Öğretmen	Okul	Derslik	Öğretmen
Öğrenci Sayısı	293.7	36.8	26.4	290.1	37.5	27.2

Kaynak: MEB 2003-2004 Sayısal Veriler

1997-1998 öğretim yılında yeterli koşullar oluşturmadan sekiz yıllık zorunlu eğitime geçilmesi sonucu fiziki kapasite yetersiz kalmıştır. Türkiye'de halen derslik başına düşen öğrenci sayısı 30'un üstündedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu hedefine ulaşabilmesi için toplam 369.098 derslik olması gerekmektedir. Buna göre 432.981 ek dersliğe ihtiyaç duyulmaktadır. Derslik ihtiyacının kapanması için 30 katrilyonluk bir yatırıma ihtiyaç duyulduğu ve yıllık yaklaşık olarak yatırımlara 1 katrilyonluk bütçe ayrıldığı düşünüldüğünde şu anki derslik ihtiyacı 30 yılda kapanmaktadır (MEB, 2004).

Derslik başına düşen öğrenci sayısındaki bu fazlalık ikili öğretim uygulamasını doğurmuştur. Bu uygulama ile öğrencinin yarım gününü okulun dışında geçirmesi eğitimin amaçlarının gerçekleştirilmesine engel olmaktadır. Bu sorunları çözenin yolu daha fazla derslik yaptırmak ve daha fazla öğretmen istihdam etmektir.

Avrupa Birliği ülkelerine baktığımızda bu sayının çok daha düşük olduğunu görmekteyiz. Örneğin bu oranın en yüksek olduğu İrlanda'da öğretmen başına 21 öğrenci en düşük olduğu Danimarka'da ise 10 öğrenci düşmektedir (www.eurydice.org).

2. Laboratuvarlar: Yukarıda da belirtildiği gibi ilköğretimin eğitim – öğretim ilkelerinden birisi de öğrencilerin yaparak öğrenmeleridir. Laboratuvarlar okullarda öğrencilere bu imkanı sunan yerlerdir. Laboratuvarların amaçlarına ulaşabilmesi için o ders için gerekli araç – gereçlerle donatılmış olmaları ve en önemlisi de öğrencilerin güvenliğini sağlayacak şekilde tasarlanmış olmaları gerekmektedir.

3. Okul Kitaplığı: İlköğretim okullarında üç farklı kitaplık bulunmaktadır. Bunlar; sınıf kitaplığı, işgören kitaplığı ve okul kitaplığıdır. Sınıf kitaplığı özellikle ilköğretim birinci kademedede dersliklerin içinde bulunan ve öğrencilerin ders esnasında ve/veya ders dışında rahatlıkla ulaşabildiği kitaplıklardır. İşgören kitaplığı okulda çalışan eğitim uzmanı, yönetici veya öğretmenler için mesleki gelişime yönelik kitapların bulunduğu kitaplıklardır. Okul kitaplığı ise okulda uygulanan program doğrultusunda öğrencilere yardımcı olabilecek kaynak kitaplarla çocukların gelişimine katkıda bulunabilecek türde seçilmiş kitapların yer aldığı, tüm okulun kullanımına açık kitaplardır (Özdemir; 1999: 42).

4. Çok Amaçlı Salon: Çok amaçlı salonlar okulda toplantı, gösteri, spor etkinlikleri, törenler gibi farklı faaliyetlerin yapılmasına olanak sağlayan çok amaçlı eğitim ortamlarıdır. Okullar yapılırken hem mekansal hem de maddi nedenlerle spor, konferans, tiyatro gibi etkinlikler için ayrı salonlar yapmak mümkün olmayabilir. Bu gibi durumlarda bütün bu etkinliklerin tek çatı altında yapılmasını sağlayacak fiziki donanımına sahip çok amaçlı salonların yapılması hem daha pratik hem de daha ekonomik olmaktadır.

5. Okul Bahçesi: Okulda verilen eğitimin mekansal olarak ayrılmaz bir bölümü de kuşkusuz okul bahçesidir. Okul bahçelerinin büyüklüğü ve şekli büyük

oranda okulun inşa edildiği arazinin büyüklüğüne bağlıdır (Özdemir; 1999: 43). Ancak okul bahçeleri genel olarak öğrencilerin teneffüslerde rahatlıkla oyun oynayabilecekleri, törenlerin yapılabileceği büyüklükte olmalıdır. Ayrıca okul bahçeleri ile ilgili diğer bir önemli konu da öğrencilerin güvenliğini sağlayacak nitelikte olmaları gereğidir.

6. Koridor ve Merdivenler: Okulun önemli bir bölümü de öğrencilerin teneffüslerinin büyük bir bölümünü geçirdiği koridorlar ve merdivenlerdir. Bu mekanlar özellikle kalabalık okullarda öğrencilerin topluca hareketlerinde sıkıntı yaratmayacak, iniş çıkışlarda sıkışıklık yaratmayacak genişlikte olmalıdır (Özdemir; 1999: 43).

Genellikle okul koridorları ve bahçeleri yeterli genişlik ve büyüklükte olmadığı için, 6-14 yaş grubundaki farklı fiziksel ve psikolojik özelliklere sahip öğrenciler ders saatleri dışında, aynı ortamda bulunmaktadır. Bunun sonucunda da özellikle küçük yaş grubundaki öğrencilerin büyük yaş grubundaki öğrenciler tarafından baskı ve yer yer şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Bu nedenle ilköğretim okullarının mimarisi ve planlaması bu yaş grubundaki çocukları özellikle teneffüslerde farklı ortamlarda bulunduracak şekilde yapılmalıdır.

7. Yönetici Odaları: Okulun yönetimle ilgili faaliyetleri okul müdür ve müdür yardımcıları tarafından yürütülmektedir. Yöneticilerin kullandıkları bu odalar gerektiğinde toplantıların yapılmasına izin verecek büyüklük ve donanımda olmalıdır.

8. Öğretmenler Odası: Öğretmenler ders dışındaki vakitlerinin büyük bir bölümünü öğretmen odasında geçirmektedirler. Bu nedenle öğretmenler odası okulda görev yapan öğretmenlerin sayısına uygun büyüklükte ve sayıda olmalıdır. Ayrıca öğretmen odalarında öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkıda bulunacak kitapların bulunduğu bir kitaplık ve dünyada meslekleri ile ilgili gelişmeleri takip etmelerine yardımcı olacak internet bağlantılı bir bilgisayar bulunmalıdır.

9. Rehberlik Odası: Daha önce de belirtildiği gibi eğitim faaliyetlerinin etkili bir biçimde yürütülebilmesi için öğrencilerin bireysel farklılıklarının bilinmesi büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle öğrencilerin kişisel ve eğitsel sorunlarının çözümlendiği rehberlik odasının yeri ve donanımı büyük önem taşımaktadır. Öncelikle rehberlik odası okulda öğrencilerin rahatlıkla ulaşabileceği bir yerde, mümkünse idare katından uzakta olmalıdır. Ayrıca rehberlik odasının donanımı da öğrencilerin kendilerini rahat hissedebileceği nitelikte olmalıdır.

10. Kantin: Öğrencilerin büyük oranda günlük yiyecek, içecek ihtiyaçlarını karşıladıkları kantinlerde öğrencilerin beslenmesine ve gelişimine katkıda bulunabilecek yiyecek ve içecekler bulunmalı, sıradan beslenme gıdaları bulundurulmamalıdır (Özdemir; 1999: 44).

11. Hizmetli Odası: Okulda eğitim etkinliklerinin etkili bir şekilde temiz ve sağlıklı bir ortamda yürütülebilmesi ve öğrencilerin temizlik eğitimini yaşayarak öğrenmeleri açısından okuldaki hizmetlilerin önemi büyüktür. Okulun belirli bir yerinde okulda çalışan hizmetliler için bir oda bulundurulmalıdır.

12. Tuvaletler: Okul binalarında tuvaletler öğrencilerin ihtiyaç duyduğunda kısa sürede ulaşabileceği bir konumda olmalıdır. Ayrıca okul tuvaletlerinde temizliğin sağlanması öğrencilerin ve diğer çalışanların sağlığı açısından çok önemlidir (Özdemir; 1999: 45).

Sekiz yıllık zorunlu eğitimin değerlendirilmesi konusunda yapılan araştırmaların fiziki altyapı ile ilgili ortaya çıkardığı sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

Akbıyık'ın 1984 yılında yaptığı araştırması şu sonuçları ortaya çıkarmıştır. "Sekiz Yıllık İlköğretim Okullarının Uygulamada Karşılaştığı Sorunlar" konulu araştırmanın evrenini Ankara ili, örneklemini ise en az iki yıldır ilköğretim uygulamasında yer alan üç ilköğretim okulunda görevli 78 yönetici, 30 ilköğretim ve 30 ortaokul öğretmeni oluşturmuştur. Bu araştırmanın sonuçlarına göre ilköğretim

okulları okulun amaçlarına ulaşması için gerekli olan fiziki alt yapıya sahip değillerdir.

Aşıcı'nın 1993 yılında yaptığı "İlköğretim Uygulamasına Geçilen Okullarda Ortaya Çıkan Problemler" araştırmasına, 1993 yılına kadar açılan 2030 ilköğretim okulunda görev yapan ilköğretim okulu müdürleri ile 73 il milli eğitim müdürü katılmıştır. Bu araştırma da okulların fiziki yapısının yeterli olmadığını ortaya koymuştur.

Özdemir'in 1999 yılında yaptığı "Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitimin Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar (Ankara İli Mamak İlçesi Örneği)" başlıklı yüksek lisans tezi kapsamında Mamak ilçesi ve bağlı köylerindeki 84 okulda görevli 272 yönetici, 2335 öğretmen ve 18 müfettişin katılımı ile yaptığı araştırmanın sonuçları da Aşıcı'nın araştırmasını destekler nitelikte çıkmıştır.

Erbilgin'in 2000 yılında yaptığı "Türkiye'de Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar" başlıklı araştırmasında ise Ankara ili merkez ilçelerindeki okullarda görev yapan 69 yönetici, 383 öğretmenin görüşleri alınmıştır. Bu araştırmanın fiziki yapı ile ilgili sonuçları ise şu şekilde özetlenebilir: İlköğretim okullarında altyapı eksiklikleri vardır. Toplanan katkı payı, bağış vb. paralar okulun ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli değildir.

Okulların fiziki ortamlarının yetersiz olmasının bir boyutu da okullardaki eğitim araç gereçlerinin yetersiz olmasıdır. Balcı'nın 1993 yılında Türkiye'deki tüm ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerle yaptığı "Etkili Okul ve Türkiye'deki İlköğretim Okullarının Etkililiği" araştırmasında da şu sonuçlar ortaya çıkmıştır: Okul ortamında öğrencilere ne öğretileneğinin belirtilmelidir, okul, eğitim araç - gereçleri bakımından zengin olmalıdır, okulda küçük gruplarla ders yapılmalıdır. Öğrencilerin okul ve sınıf kütüphanesinden faydalanmaları gerekmektedir. Özdemir'in 1999 yılında yaptığı araştırması ile Demirel'in aynı yıl İstanbul İlindeki 1212 resmi ilköğretim okulundan 1212 okul müdürü ve 28.534 öğretmenle yaptığı "Sekiz Yıllık İlköğretim Uygulamasında Görülen Sorunlara

İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri” konulu araştırması da Balcı ile aynı sonuçları ortaya koymuştur. Günümüzde de halen bazı okullarımızda bilgisayar, fen bilgisi laboratuvarları bulunmamakta, olanlar ise etkin bir biçimde kullanılmamaktadır. Bunun sonucunda da öğrenciler uygulamayı görmeden, ezberci bir eğitim anlayışıyla yetişmektedirler.

Okulların yaşadığı fiziki kapasite yetersizliğinin doğurduğu eğitimle ilgili sorunlardan birisi de birleştirilmiş sınıf uygulamasıdır. Bu uygulama ile farklı eğitim kademelerindeki öğrenciler aynı sınıf içinde eğitim öğretim görmek zorunda kalmaktadırlar. Ülkemizde toplam 17.636 okulda 646.410 öğrenci birleştirilmiş sınıflarda uygunsuz koşullarda öğrenim görmektedir (MEB, 2004).

Okulların yaşadığı fiziki kapasite yetersizliğinin doğurduğu eğitimle ilgili sorunlardan bir diğeri de taşınmalı eğitimidir.

Türkiye’de yerleşim birimlerinin dağınıklığı, nüfusun hızla artması, yaşanan yoğun iç göç olayları okulların kapanmasına, öğrenci sayısının azalmasına neden olmuştur. Fakat yerleşim birimlerinde yaşamlarını devam ettiren yurttaşlarımıza, devlet tarafından eğitim hizmetlerinin sunulması Anayasal zorunluluktur. Öğrencinin içinde bulunduğu çevrenin yeterli eğitim olanaklarına sahip olmaması, öğrenci devamsızlığının önemli bir nedeni olup, sonuç olarak öğrenci başarısızlığını da beraberinde getirmektedir (Başaran, 1974: 45).

Anayasanın 42.maddesi, 1739 sayılı Temel Eğitim kanunu ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim kanunları ile ilköğretim tüm Türk Çocukları için zorunlu ve Devlet okullarında parasızdır hükmü getirilmiştir. 222 sayılı kanunun 9.maddesi “Nüfusun az ve dağınık olduğu yerlerde; köyler gruplandırılarak merkez durumunda olan veya durumu uygun bulunan köylerde ilköğretim bölge okulları ve bunlara bağlı pansiyonlar, gruplandırılması mümkün olmayan yerlerde ise yatılı ilköğretim bölge okulları veya gezici okullar açılabilir” ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel kanunu ile sekiz yıllık ilköğretimin yaygınlaştırılmasına ilişkin hükümler ve 1995 yılında uygulamaya konulan ve taşınmalı ilköğretim uygulamasının çerçevesini belirleyen

“Milli Eğitim Bakanlığı Taşımali İlköğretim Yönergesi” bu uygulamanın yasal dayanaklarını oluşturmaktadır. Taşımali eğitim uygulaması 1989-1990 yılında deneme mahiyetinde başlatılmış ve giderek yaygınlaştırılmıştır. 4306 sayılı kanunla taşımali eğitim önemli bir konuma gelmiştir. Uygulamadaki güçlükleri aşmak ve hizmetin daha etkili ve sağlıklı yürütülmesi için büyük çaba gösterilmektedir.

İki ilde başlatılan Taşımali İlköğretim uygulaması 10 yıl içerisinde 77 ile yaygınlaşmış ve taşınan öğrenci sayısı 600.000’e ulaşmıştır (MEB, 2004).

2.1.10. İlköğretim Okullarında Program ve Yönelme

a) Program

Örgün eğitim kurumlarında tüm eğitim etkinlikleri önceden hazırlanan bir program çerçevesinde yürütülür. Kurumda bireye hangi davranışların nasıl kazandırılacağı eğitim programlarında yer alır. Bu nedenle eğitimin niteliği daha çok uygulanan programa bağlıdır. Uygulanan programın aksaklık ve eksiklikleri giderildikçe toplum ve bilim alanlarındaki değişmelere göre yeniden düzenlendikçe; diğer bir deyişle, programlar geliştirildikçe eğitimin de niteliği artar (Erden, 1993: 5).

Daha önceden alanda yapılan çalışmalar, ilköğretim okullarında uygulanan eğitim programlarının sekiz yıllık kesintisiz eğitimin bütünleşik yapısına uygun olmadığını ortaya koymuştur. Bununla birlikte uygulanan programların öğrencilere çok küçük sınıflardan itibaren özellikle Matematik, Fen Bilgisi ve Hayat Bilgisi gibi dersler çok ağır bir yük getirdiği de tartışılmaz bir gerçektir. Bu da öğrencilerin okuldan, derslerden ve okumaktan soğumasına neden olmaktadır. B nedenle zorunlu olmasına rağmen ilköğretimde okullaşma oranlarının hala %100 olmamasının nedenleri arasında bu ağır ders programlarının mezun olduktan sonra öğrencilerin bir üst öğrenime devam etme ya da hayata atılmada faydalı olmaması gösterilebilir.

Toplumların gelişmeleri, pedagojik ve psikolojik alanlardaki yeni bulgular, yeni denemeler, program ve eğitim yöntemlerinin değişmesine de etkide bulunmaktadır. Bu nedenle, bilimsel, teknolojik ve sosyal gelişmeler programlarda ve yeni uygulamalarda değişimi gerektirmektedir. Nitekim Milli Eğitim Bakanlığımızın ilköğretimde şimdiye kadar öğretimi ve sınav sistemini ön plana çıkaran programları yerine, sekiz yıllık zorunlu eğitime uygun programlar üzerinde yoğunlaştıkları görülmektedir (www.programlar.meb.gov.tr).

Geçtiğimiz yıllarda konu ile ilgili yapılan araştırmalarda programla ilgili şu sonuçlar ortaya çıkmıştır:

Akbıyık'ın 1984 yılında yaptığı araştırması eğitim programlarının ilköğretim okullarına uygun şekilde bütünleştirilemediğini; Aşıcı'nın 1993 yılında yaptığı araştırması ilköğretim okullarında ilk ve orta kısımlar arasında bir program bütünlüğü bulunmadığını; Özdemir'in 1999 yılında yaptığı araştırması ilköğretim programlarının yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini; Demirel'in 1999 yılında yaptığı araştırması eğitim programlarının tutumların davranışa dönüşmesini engellediğini; Erbilgin'in 2000 yılında yaptığı araştırması ise okullarda uygulanan ders programlarının günlük yaşamla ilişkilendirilemediğini ortaya koymuştur.

b) Yönelme

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 3. maddesinde yönelme konusu; öğrencilerin, “İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak sureti ile hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak” şeklinde tanımlanmıştır. Yine aynı Kanunda yer alan Türk Milli Eğitiminin temel ilkeleri içerisinde ise (Madde 6); “Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler” denilmektedir.

İlköğretim okullarında yöneltme özellikle son birkaç yıldır ülkemizde de yoğun olarak tartışılan ve büyük önem verilen konulardan birisi olmaktadır. Yöneltme ile kastedilen “Öğrencilerin ilgi, istek, yetenek ve kişilik özelliklerini dikkate alarak olumlu benlik kavramı geliştirebilmelerine, alternatiflerden haberdar olmalarına, potansiyellerinin farkında olarak onu geliştirmeye çalışmalarını, bu çerçevede kararlar alabilmelerine, aldıkları kararın sonuçlarını görebilmelerine ve sorumluluğunu almalarına yönelik bilimsel hizmetlerin düzenli ve sürekli bir biçimde verilmesidir” (Gülcan ve diğerleri, 2003: 283).

İlköğretimde yöneltme etkinliklerinin amaçları “2552 sayılı İlköğretimde Yöneltme Yönetmeliği”nde (Madde 6) tanımlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda ilköğretim okullarında uygulanan yöneltmenin kapsamı ise şu şekilde özetlenebilir (Gülcan ve diğerleri, 2003: 284):

- Öğrenciyi tanıma
- Öğrencinin kendisini tanımasına yardımcı olma
- Tanıma ve tanıtmaya amacıyla uygulanacak yöntem ve teknikleri kullanma
- Okul içi eğitsel ve kültürel etkinlikleri, üst öğrenim kurumlarını, meslek eğitim merkezlerini ve iş dünyasını tanıtmaya,
- Akademik başarının üst öğrenime geçişteki önemini kavratma,
- Öğrencinin kendi geleceğini planlama ve geleceği hakkında karar verme becerilerini geliştirme,
- Öğrenciye uygun akademik eğitim, mesleki ve teknik eğitim, güzel sanatlar eğitimi veya mesleki eğitim seçeneklerinden uygun olanı önerme,
- Öğrencinin yetenekleri ve ilgileri hakkında veliyi bilgilendirme ve bu yolla velinin yönlendirme sürecine katılımını sağlama.

İlköğretimde yöneltme öğrencilerin benlik kavramını geliştirirken yanı sıra hem kendilerinin hem de toplumun ekonomik yaşamlarını etkileyecek meslek seçiminde yönlendirme açısından da büyük önem taşımaktadır. McGowan’ın

belirttiği gibi (2000: 1) “İlköğretim öğrencilerinin çalışma dünyası ile ilgili ufuklarını ve deneyimlerini geliştirmek gelecekte meslek seçeneklerini de artırır.”

İlköğretim de yöneltmenin bu kadar önemli olmasının nedeni öğrencilerin hem kişisel özelliklerinin hem de çalışma dünyası ile ilgili algılarının çok erken yaşlarda oluşmasıdır. Mesleki yönlendirmeye ortaöğretimden önce ilköğretimde daha erken yaşlarda başlaması öğrencilerin dar görüşlerini genişletmede çok faydalı olacaktır (McGowan, 2000: 2).

Bu konuda yapılan araştırmalardan; Akbıyık'ın 1984 yılında yaptığı araştırmasında okullardaki rehberlik faaliyetlerinde okul – öğrenci – aile arasında etkili bir iletişim ve işbirliği kurulmadığı; Bilgen'in M.E.B. ve UNICEF'in desteği ile 1986 yılında Bakanlık merkez yöneticileri de dahil olmak üzere 2210 deneye uyguladığı “İlköğretim Okulu Araştırması”nda ilköğretim okullarının, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarmakta orta derecede etkili olduğu; Demirel'in 1999 yılında yaptığı araştırmasında rehberlik hizmetlerine gereken önemin verilmediği; Erbilgin'in 2000 yılında yaptığı araştırmasında ise programların öğrenciye yönlendirme yapmadığı ve iş yaşamına hazırlayamadığı sonuçları çıkmıştır.

2.1.11. İlköğretim Okullarında İşgörenler

Okul eğitiminin temel öğelerini öğrenci, öğretmen, yönetici ve eğitim programları ile bina, araç-gereç gibi fiziki koşullar oluşturur (Erden, 1998: 52).

Eğitim araç gereçlerinin öğretim kurumlarında varlığı kadar etkin kullanımının da eğitimin amaçlarını gerçekleştirmede çok büyük önemi vardır. 222 sayılı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 5. maddesinde bu konuya eğitimin amaçları içerisinde; “Öğrencinin araç ve gereç kullanma yoluyla sistemli düşünmesini, çalışma alışkanlığı kazanmasını, estetik duygularının gelişmesini, hayal ve yaratıcılık gücünün artmasını sağlamak ve öğrencinin mesleki ilgi ve

yeteneklerinin ortaya çıkmasını sağlayarak, gelecekteki mesleğini seçmesini kolaylaştırmak” şeklinde belirtilmiştir.

İlköğretim okullarında eğitim ve yönetim faaliyetleri ile bu faaliyetlerin etkili bir şekilde yürütülmesi için gerekli olan destek hizmetleri okulda çalışan yöneticiler, öğretmenler, uzmanlar ve destek personeli tarafından yerine getirilmektedir.

1. Yönetici: Okulun yönetimle ilgili faaliyetleri okul müdürü ve onun yardımcıları tarafından yürütülür. Okulun etkili bir şekilde yönetilebilmesi okulda yaşanan sorunların kısa sürede çözümlenmesine, okulun değişikliklere kısa sürede uyum sağlamasına bağlıdır.

Okul müdürlüğüne atanabilmek için, öğretmenlik mesleğinde en az beş yıl çalışmış adaylardan mesleki yeterlilik sınavını başaran yönetici adayları, en az 120 saatlik yönetim eğitimine katılmakta ve başaranlar yöneticilik sertifikası almaktadır ve böylece ataması yapılmaktadır (Karip, 1999: 193).

Okul açık bir sistem olduğu için çevresinde olan sosyal, politik v.b. sistemlerdeki değişimler ve gelişmeler okul sistemi üzerinde de doğrudan bir baskı unsuru olmakta ve okulda çeşitli sorunlara neden olmaktadır. Bu sorunlara çözüm bulabilmesi; okul yöneticilerinin özellikle karar verme, planlama ve değerlendirme becerilere sahip olmalarına bağlıdır (Balcı, 1988: 435).

Bursalıoğlu (1991: 5) ise okul müdürünün görevini “okuldaki tüm insan ve madde kaynaklarını en verimli biçimde kullanarak, okulu amaçlarına uygun olarak yaşatmak” olarak tanımlamaktadır.

Okulun fiziki ve maddi kaynakları etkili kullanmak kadar önemli bir diğer görevi ise okuldaki insan kaynaklarını yönlendirmek ve geliştirmektir. Okulda eğitim faaliyetlerini yürüten öğretmen ve uzmanları örgütün yönetsel ve eğitimsel amaçları doğrultusunda güdülemek ve yöneltmek okul yöneticisinin görevidir (Başaran, 1993:118).

Balcı'nın (2002: 116) da belirttiği gibi okul yöneticisinin imajı 1980'lerden sonra "kapı bekçisi" olmaktan "öğretim lideri" olmaya doğru kaymıştır. Diğer bir deyişle okul yöneticilerinin rolü merkezden alınan kararları okulda doğrudan uygulayan, karar alma sürecinde etkili rol oynamayan yöneticilerden, okulun fiziki ve mali kaynaklarını doğru yönlendirecek, okulda eğitim işgörenleri ile destek personelinin yönlendirip güdüleyecek bir lidere doğru kaymaktadır.

İlköğretim okulu müdürlerinin görevleri İlköğretim Kurumları Yönetmeliği Madde 72'de tanımlanmıştır. Ancak müdürlerin birçok yasa, yönetmelik ve genelgelerle belirlenmiş görevleri de bulunmaktadır. Bunlar, eğitim-öğretim işleri, öğrenci işleri, personel işleri, işletme, okul-çevre ilişkisi gibi konulardır.

Garton ve Mc Intre yaptıkları araştırmalarda, müdürlerin öğretim lideri olarak program geliştirme etkinliğini en önemli sorumluluk alanı olarak gördüklerini, buna karşılık en fazla brokratik işlere zaman harcadıklarını saptamıştır (Akt. Griffin, 1993: 29). Etkili okul araştırmaları yöneticinin asıl işinin öğretim liderliği olduğunu göstermektedir (Balcı, 1993: 59-89).

Günümüzde tüm örgütlerde olduğu gibi ilköğretim okullarının temel sorunu da "verimlilik", "kalite" ve "etkililik"tir (Yalçınkaya, 1998: 10). Verimlilik, kalite ve etkililiği sağlama ise bir yönetim işi olarak görülmektedir (Balcı, 1993: 22; Özdemir, 1995: 377; Cafağlı, 1995: 24; Cafağlı 1997: 163-168).

2. Öğretmen:

Eğitimin temel öğelerinden biriside öğretmenlerdir. Bir öğretmenin temel olarak dört görevi vardır: öğretme, idare ve yönetim, meslek/konu uzmanlığı ve öğrenci danışmanlığı (Özdemir ve Yalın, 2000: 56-58). Öğretmenlerin bu görevlerdeki etkinliği ve verimliliği eğitim kalitesini doğrudan etkileyen faktörlerdir. Ancak kaliteli bir eğitim sisteminde öğretmenlerin hem nicelik hem de nitelik olarak yeterliliği esastır.

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren öğretmen yetiştirme Türkiye’de en çok tartışılan konulardan birisi olmuştur. Ülkemizde Cumhuriyet döneminden başlayarak günümüze kadar farklı yollarla öğretmen yetiştirilmiştir. Öğretmenlerin yetiştirildiği bu farklı kurumları şu şekilde sıralayabiliriz (Gülcan ve diğerleri; 2003: 173):

- Köy Muallim Mektepleri
- Köy Eğitim Kursları
- Köy Öğretmen Okulları
- Köy Enstitüleri
- İlköğretmen Okulları
- İki Yıllık Eğitim Enstitüleri
- Eğitim Yüksek Okulları
- Eğitim Fakülteleri

Yıllardır bu tür farklı kurumlar öğretmen yetiştirse de, öğretmenlerin sayısal açığı hiçbir zaman kapatılamamıştır. Tablo 6’da 2003-2004 öğretim yılının özellikle belli branşlardaki öğretmen ihtiyacı ve yapılan atamalar sonucunda açık kalan kadrolar verilmiştir. Görüldüğü gibi özellikle İngilizce branşındaki öğretmen açığı dikkat çekmektedir (<http://personel.meb.gov.tr/solmenu/ist/index.html>).

Tablo 6. 2003-2004 Eğitim Yılı Öğretmen Atamaları Sonuçları

Branş	İhtiyaç Duyulan	Atanan	Açık
Okul öncesi	6283	500	5873
Sınıf	9548	5009	4539
İngilizce	16843	1984	14859
Bilgisayar	4183	690	3493
PDR	8714	902	7812

Kaynak: <http://personel.meb.gov.tr/solmenu/ist/index.html>

Milli Eğitim Bakanlığı, yıllardır sorun olan öğretmen açığı problemini kapatmak için çeşitli yöntemlere başvurmuştur. Bunlardan birisi alan dışından atanan öğretmenlerdir. Bu uygulama ile mezun olduğu alana bakılmaksızın fakülte

mezunlarına öğretmen olma yolunu açmıştır. İlk atamada pedagojik formasyon aranmamış, daha sonra hizmet içi eğitim kursları aracılığı ile pedagoji dersleri verilmiştir. Ancak tahmin edilebileceği gibi, bu uygulama eğitimin ve öğretmenlik mesleğinin kalitesini oldukça düşürmüştür (Gülcan ve diğerleri, 2003: 203).

Öğretmen ihtiyacını karşılamaya yönelik uygulamalardan diğeri ise, fakültelerin kısa süreli kurslarla öğretmenlik sertifikası vermesi olmuştur. Bu uygulamada, atama yapılmadan önce, öğretmen adaylarına belirli bir süre teorik bilgiler verilerek, okullarda uygulama yaptırılarak, pedagojik formasyon verilmektedir(Gülcan ve diğerleri, 2003: 202).

Oysa kısa süreli eğitimlerle, belli ölçülere uymadan öğretmenleri yetiştirmek, öğretmen niteliğinin düşmesine yol açmaktadır. Bu durum hem kaliteyi düşürmekte, hem de öğretmenlerin pek çok konuda yeterli olması gereken düzeyin altında kalmasına neden olmaktadır (Goldhaber & Brewer, 2000: 141).

Yukarıda görüldüğü gibi öğretmenlerin nicel yeterliliğini sağlamak adına yapılan uygulamalar, öğretmenlerin nitel yeterliliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu noktada nitelikli öğretmenin sahip olması gereken özellikler ön plana çıkmaktadır. Morthmore (1992) bu özellikleri şu şekilde özetlemektedir (Akt. Balcı, 2002: 140):

1. Eğitim programı bilgisi
2. Pedagojik bilgi
3. Öğrenci psikolojisi bilgisi
4. Öğrenmeyi planlama becerisi
5. Sosyolojik bilgi
6. Materyal geliştirme becerisi
7. Analiz etme becerisi
8. Fikirleri sentez edebilme becerisi
9. Öğrencilerin anlayabileceği seviyede bilgiyi sunma

10. Öğrenci çalışmalarını değerlendirme ve gelişmelerini yöneltebilme becerisi
11. Öğrencilerin ve sınıf içindeki dinamiklerin enerjisini yapıcı etkinliklere yöneltebilme becerisi
12. Objektif olarak kendini değerlendirme becerisi.

Eğitimin istenen kaliteye yükseltilmesi için öğretmenleri eğitimde yapılacak yeniliklerin merkezinde yer almalıdır. Sınıfın yüksek standartları yakalayabilmesinde bu baş koşuldur. Eğitimde yeniliklerin sürdürülmesi için öğretmenler kendi aralarında ve gerek yeni bilgileri aktarma, gerekse sorun çözme becerilerini geliştirmelidir. Pek çok öğretmen, öğretim yöntemleri konusunda derinlemesine bilgi edinmeyi ihmal etmektedir. Oysa eğitimde ve gelişmede, öğretmenin kendi konu alanında uzmanlaşması ve derinlemesine bilgi sahibi olması gerekir. (Garet 2001: 916).

Eğitim hizmetlerinin sürdürülmesinde, insan kaynakları yönetimi ve öğretmenlerin hizmet içi eğitiminin, geleneksel görüşlerden farklı olarak ele alınması ve sürekli gelişmeyi sağlayacak şekilde planlanması, eğitimin kalitesi açısından giderek daha çok önem kazanmaktadır.

3. Uzmanlar: Çok yakın zamana kadar okulun eğitim, öğretim ve yönetim işleri ile ilgili faaliyetlerin yürütülmesinde öğretmenler ve okul yöneticileri yeterli kalmaktaydı. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı'nın bazı uzmanların istihdamını okullarda zorunlu tutmasıyla birlikte okullarda uzmanlık eğitim öğretim ve idari işleri yürütmeye gerekli hale gelmiştir. Okullarda eğitim ve idari hizmetlerin yürütülmesine destek sağlayan uzmanlar şu şekilde sıralanabilir (Özdemir; 1999: 30):

- Eğitim Uzmanları
- Sağlık Uzmanları
- Teknik Uzmanlar

3.1. Eğitim Uzmanları

Özdemir (1999) eğitim uzmanlarını “eğitim sürecinin ve ortamının en etkili biçimde tasarlanarak oluşturulmasında, amaçların geliştirilmesinde, yönetici, öğretmen ve öğrencilere rehberlik edecek düzeyde, eğitim bilimlerinin bir dalında uzmanlaşmış kişi” olarak tanımlamaktadır. Eğitim uzmanları alanlarına göre şu şekilde sıralanabilir:

- Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uzmanı
- Ölçme Değerlendirme Uzmanı
- Program Geliştirme Uzmanı
- Eğitim Teknolojisi Uzmanı
- Özel Eğitim Uzmanı

Bu uzmanlık alanlarından sadece Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uzmanının okullarda istihdam edilmesi zorunludur. Bu da bu branşta uzman açığının fazla olmasına neden olmaktadır. Türkiye genelinde, her okula en az bir rehber öğretmen atanması gerektiği düşünüldüğünde rehber öğretmen ihtiyacı 20.000’e çıkmaktadır. Ülke genelinde beş eğitim-öğretim yılı sonunda rehber öğretmen açığının karşılandığı düşünüldüğünde, bir eğitim öğretim yılı için rehber öğretmen ihtiyacı ortalama 4000’dir. Buna rağmen, üniversitelerin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümlerinden mezun olan rehber öğretmen sayısı yılda ortalama 1000’dir. Mevcut durumda üniversitelerin verdiği 1000 mezun ile Milli Eğitim Bakanlığı’nın 20.000 okulunda rehber öğretmen ihtiyacı 20 yılda karşılanmaktadır.

Rehber öğretmen konusunda yaşanan bu sıkıntı diğer uzmanlık alanları için de geçerlidir. Ancak Özdemir’in (1999) de belirttiği gibi, okul yönetimi bu uzmanları okulunda istihdam etme olanağını bulamasa bile, bu uzmanların bilgi ve becerilerinden faydalanmanın başka yollarını araştırmaları, okulu geliştirmede bu uzmanlarla işbirliği yapma fırsatlarını oluşturmalıdır.

3.2. Sağlık Uzmanları

Günümüzde, okul sağlığı hizmetleri kapsamında yer alan aşılama ve sağlık taramaları gibi hizmetler Milli Eğitim ve Sağlık Bakanlığı işbirliği içerisinde sürdürölmektedir ve hizmet kapsamı sınırlıdır. Okul sağlığı hizmetleri 6-14 yaş grubu çocukların beden ve ruh sağlığı ile yakından ilişkilidir ve eğitimin başarısını doğrudan etkilemektedir. Okul sağlığı hizmetleri okul ecza dolabında mevcut ilkyardım ilaç ve malzemeleri ile sınırlı olmamalıdır.

Doktor, hemşire, diyetisyen gibi sağlık çalışanları, okulda görev yapan personelin ve öğrencilerin acil sağlık sorunlarını çözümlenmekle sorumlu uzman kişilerdir. Özel ilköğretim okullarında genellikle yarı zamanlı olarak çalıştırılan sağlık personeli uygulamasının devlet ilköğretim okullarında da uygulanması kalite açısından önemlidir. Okuldaki personelin ve öğrencilerin düzenli olarak sağlık kontrolünden geçmesi için okulda düzenli olarak sağlık uzmanlarının bulunması veya sağlık uzmanlarının çalıştığı kurumlarla işbirliği yapılması gerekmektedir.

3.3. Teknik Uzmanlar

Teknolojinin sürekli olarak gelişmesi okulların da sahip oldukları donanımı daha teknolojik bir yapıya doğru itmektedir. Okulun teknolojik donanımı kadar tesisat donanımında çıkabilecek sorunların kısa sürede giderilmesi eğitimin aksamaması için büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle okulda çıkabilecek sorunların giderilmesi ve her türlü donanımın düzenli bakımının yapılması için okulda teknik konularda uzman personelin çalıştırılması gerekmektedir.

3.4. Yardımcı Personel

Okulda görev yapan büro memurları ve hizmetliler okulun yardımcı personelidir. Bu kişiler; eğitime uygun ortam ve koşulların hazırlanmasında üstlendiği görevle, eğitim hizmetlerinin üretilmesini destekledikleri için destek personeli olarak da adlandırılabilirler. (Özdemir, 1999: 32)

Okulda çalışan yardımcı personel sürekli olarak öğrencilerle ve diğer çalışanlarla etkileşim olduğundan özellikle öğrencilerin sınıfta aldıkları eğitimin dışarıda desteklenmesi açısından da büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle okullarda çalıştırılan memurlar ve hizmetliler de nitelikli kişiler arasından seçilmelidir.

Türkiye’de sekiz yıllık zorunlu eğitimin değerlendirilmesi ile ilgili olarak yapılan araştırmalarda bu konu ile ilgili çıkan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

1974 yılında Başaran tarafından Şanlıurfa, Trabzon ve Bursa illerindeki ilkokullarda görev yapan öğretmen, yönetici ve müfettişler üzerinde yapılan “Türkiye’nin Zorunlu Eğitim Sorunları ve Çözüm Yolları” araştırmasında; öğretmen ve yöneticiler; sınıf öğretmeni, müdür yardımcısı ve müdürden oluşan ilkokul örgütünü yetersiz bulmuşlardır. Buna ek olarak araştırmada yer alan öğretmen ve yöneticiler ilçedeki ilköğretim müdürlüğünün görevlerinin artırılmasını istemişlerdir. Ayrıca araştırmaya katılan ilkokul öğretmenleri kendilerini mesleki anlamda yetersiz görmüş ve kendilerini geliştirmek istemişlerdir. Öğretmen dağılımında ise hem köyler ve kentler arasında hem de bölgeler arasında dengesizlikler olduğu belirlenmiştir.

Aşıcı’nın 1993 yılında yaptığı “İlköğretim Uygulamasına Geçilen Okullarda Ortaya Çıkan Problemler” araştırmasında, ilköğretim okullarında çalışanların hem nicelik hem nitelik olarak yeterli olmadığı; Özdemir’in 1999 yılında yaptığı araştırmasında; ilköğretim okullarının işgören ihtiyaçlarının giderilmesi gerektiği sonuçları bulunmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölüm araştırmada izlenen yöntem, “Araştırma Modeli”, “Evren ve Örneklem”, “Veri Toplama Tekniği ve Aracı” ve “Verilerin Çözümlemesi ve Yorumu” alt başlıkları altında açıklanmıştır.

Araştırma Modeli

Bu araştırma, Ankara ili Çankaya ilçesindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ilköğretim okullarından seçilen 20 ilköğretim okulunda yapılmıştır. Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamalarını değerlendirmeyi amaçlayan, tarama türü (tanımlayıcı niteliksel) bir araştırmadır. Araştırmaya katılanların görüşlerini öğrenmek amacıyla anket yönteminden yararlanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini, Ankara ili Çankaya ilçesindeki 104 resmi ilköğretim okulu oluşturmuştur. Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü 2004 kayıtlarına göre Çankaya İlçesinde mevcut 104 resmi ilköğretim okulunda 1786 sınıf öğretmeni ile 4833 branş öğretmeninin görev yaptığı öğrenilmiştir.

Toplam 104 ilköğretim okulundan 20’si basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile örnek grubu olarak belirlenmiştir. Bu okullarda, öğretmen ve öğrenci sayılarının fazlalığı nedeniyle, yine tesadüfi yöntemle her okuldan; iki yönetici, beş sınıf öğretmeni, beş branş öğretmeni ile öğrencilere ulaşmak için 4 ve 8. sınıflardan birer şube seçilmiştir. Böylece, örnekleme alınan 20 ilköğretim okulundan seçilen bir müdür ve bir müdür yardımcısı olmak üzere 40 yönetici, 100 sınıf öğretmeni ve 100

branş öğretmeni olmak üzere toplam 240 kişinin, yönetici ve öğretmen örneklemini oluşturması planlanmıştır. Ancak, yedek örnekleme yapılmasına rağmen, anketi kabul etmeyen ya da ulaşılamayan kişiler nedeniyle 40 yönetici, 95 sınıf öğretmeni ve 97 branş öğretmeni olmak üzere toplam 232 kişinin görüşleri alınabilmektedir.

Öğrenciler için, her sınıftan 20 öğrenci ile görüşme planlanmıştır. Bu sayıya ulaşabilmek amacıyla, her okulun 4'üncü ve 8'inci sınıflarından seçilen birer şubede mevcut tüm öğrenciler örnekleme alınmıştır. Ancak, devamsızlık ve ankete isteksizlik nedeniyle 4. sınıftan 429, 8'inci sınıftan da 300 olmak üzere, toplam 729 öğrenci ile görüşülebilmektedir.

Örneğe seçilen okulların isimleri ile bu okullarda uygulanan anket sayıları Ek 1'de gösterilmiştir.

Araştırmada örneğe alınması planlanan ve görüşülen kişilerin statülerine göre dağılımı Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Araştırmada Örneğe Alınması Planlanan ve Görüşülen Kişilerin Statülerine Göre Dağılımı

Örneklem Grupları	Planlanan Sayı	Görüşülen Sayı
Okul Müdürü	20	20
Müdür Yardımcısı	20	20
Branş Öğretmeni	100	97
Sınıf Öğretmeni	100	95
4.Sınıf Öğrencisi	400	429
8.Sınıf Öğrencisi	400	300
TOPLAM	1040	961

Sonuç olarak örneğe alınması planlanan 1040 kişiden 961'ine ulaşılarak, görüşleri öğrenilmiştir.

Veri Toplama Tekniği ve Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak; okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilere uygulanmak üzere, üç ayrı soru kağıdı hazırlanmıştır.

1. Okul Yöneticisi Anketi
2. Öğretmen Anketi
3. Öğrenci Anketi

1. Okul Yöneticisi Anketi

Bu anket, okul müdürü ve yardımcılarının görüşlerini almaya yönelik olup, sekiz ana başlıktan oluşmaktadır.

- Birinci ana başlık, yöneticilerin; yaşı, cinsiyeti, mezun olduğu okul, toplam hizmet süresi ve okul müdürlüğü süresini sorgulayan, kişisel bilgilere yönelik 5 soru içermektedir.
- İkinci ana başlık, incelenen okulu tanımlayan; öğrenci sayısı, derslik sayısı, okulun ilköğretime dönüştürme şekli ve öğretim şeklini sorgulayan 5 soru içermektedir.
- Üçüncü ana başlık, finansmanla ilgili 2 soru içermektedir.
- Dördüncü ana başlık, okulun fizik koşullarını sorgulayan; derslikler, sıralar, öğretmenler odası, koridorlar, kütüphane, spor alanları, tuvaletler ve eğitim araç-gereçleri ile ilgili, 12 soru içermektedir.
- Beşinci ana başlık, eğitim programlarına yönelik olup, öğrencilerin uygulanan eğitim programları sonucu elde edecekleri kazanımları sorgulayan, 7 soru içermektedir.
- Altıncı ana başlık, süreçle ilgili olup, sekiz yıllık zorunlu ilköğretim programı uygulamaları sırasında yaşanan sorunları sorgulayan 8 soru içermektedir.
- Yedinci ana başlık, okuldaki işğörenlerin nitel ve nicel yeterliklerini sorgulayan 9 soru içermektedir.

Ayrıca, anketin sonunda ‘Sekiz yıllık zorunlu eğitimle ilgili belirlemek istediğiniz başka bir konu yada öneriniz var mı?’ şeklinde açık uçlu bir soru yöneltilerek, yöneticilerin önemseydiği sorunlar ya da mevcut sorunlara ilişkin çözüm önerileri sorulmuştur.

Böylece, yönetici anketi 5’i açık uçlu, 44’ü kapalı uçlu olmak üzere, toplam 49 sorudan oluşmuştur (Ek 2).

2. Öğretmen Anketi

Bu anket, sınıf ve branş öğretmenlerinin görüşlerini almaya yönelik olup, beş ana başlıktan oluşmaktadır. Yönetici anketinde yer alan ‘İlköğretim okulunu tanıttıcı’ bölüm ile ‘okuldaki işgörenlerin nitel ve nicel yeterliliği’ dışında kalan diğer ana başlıkları ve soruları aynen içermektedir.

Öğretmen anketi de 5’i açık uçlu, 31’i kapalı uçlu olmak üzere toplam 36 sorudan oluşmuştur (Ek 3).

3. Öğrenci Anketi

Bu anket, ilköğretim okulu 4. ve 8. sınıf öğrencilerine yönelik olarak hazırlanmıştır ve 13 soru içermektedir. İlk dört soru öğrenciyi tanıttıcı bilgiler, diğerleri okulun fizik olanakları ve öğretim program ile ilgilidir. Öğrenci görüşleri ilgili sorularda cevaplar ‘evet’ ya da ‘hayır’ olarak iki seçenektir. ‘Hayır’ cevabı verilen sorularda, öğrenciden nedenin açıklanması istenmiştir (Ek-4).

Anket soruları hazırlanmadan önce literatür taraması yapılmıştır. Yönetici ve öğretmen anketinin soruları, daha önce benzer araştırmalarda kullanılan, geçerliliği ve dil bakımından anlaşılabilirliği test edilmiş sorulardan, uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır.

Yönetici ve Öğretmen anketlerindeki soruların cevaplarının, 5'li Likert türünde olması istenmiştir. Buna göre cevaplar, hiç katılmıyor (1), az katılıyor (2), orta katılıyor (3), çok katılıyor (4), tam katılıyor (5) puan şeklinde puanlandırılmıştır.

Taslak anket formları daha sonra, geçerlilik ve anlaşılabilirliğini test etmek amacıyla Ankara İli Yenimahalle İlçesinin iki ilköğretim okulunda ön uygulaması yapıldıktan sonra SPSS programında faktör yük değerleri ve madde toplam korelasyonu hesaplanmış ve ankete son şekli verilmiştir.

Anket uygulaması, 2004 yılı mayıs ve haziran aylarında, araştırmacı tarafından ilköğretim okullarına gidilerek ve ankete katılacak kişilere ulaşılarak yapılmıştır. Ankette cevapsız soru kalmaması için, görüşülen her kişiden mümkünse cevapsız soru bırakmaması istenmiştir. Birkaç defa okula gidildiği halde ulaşılamayan kişilerin anketi, yöneticiler ya da diğer öğretmenler tarafından ilgili kişiye ulaştırılarak cevaplandırılmıştır.

Araştırmanın uygulamasına başlamadan önce gerekli izinler alınmıştır (Ek 5).

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumu

Anket aracılığıyla toplanan veriler SPSS programı kullanılarak çözümlenmiştir. Anketlere alınan cevapların geçerlilik ve tutarlılık yönünden incelenmesi sonucunda; finansla ilgili soru sayısı 2 olduğu için İtem-total korelasyon katsayısı hesaplanmış ve 0,5150 bulunmuştur. Diğer ana başlıklar altında yer alan sorular için Cronbach Alfa değerleri hesaplanmış ve Cronbach Alfa değeri; fizik koşullarla ilgili sorularda 0.84, program ve yöneltmeyle ilgili sorularda 0.92 bulunmuştur. Süreçle ilgili 8 soru için Cronbach Alfa 0.61 gibi küçük bir değer çıkmıştır. Süreç soruları içerik benzerlikleri nedeniyle iki gruba bölündüğünde ilk 4 soru için 0.68, diğer 4 soru için 0.80 bulunmuştur. Cronbach Alfa değerindeki bu artış nedeniyle süreç içindeki soruların; süreç-1 ve süreç-2 şeklinde iki alt başlık altında değerlendirilmesi gereği doğmuştur. Bu nedenle süreçle ilgili soruların analizinde, (yönetici ve öğretmen görüşleri kişisel özelliklere göre değerlendirilirken) tek bir süreç puan ortalaması yerine, süreç-1 ve süreç-2 olarak iki ayrı ortalama

alınmıştır. Ankette, süreç alt başlığı altında yer alan 1, 2, 3, 4 ve 5. sorular 'süreç-1', 6, 7 ve 8. sorular 'süreç-2' olarak değerlendirilmiştir (Ek 6).

İşgörenlerin nicel ve nitel yeterlilik sorularında da, süreç sorularında karşılaşılan benzer bir durumla karşılaşmıştır. Nicel ve nitel yeterlilik soruları zaten farklı özellikleri sorguladıkları için, iki alt başlık halinde toplanmış ve Cronbach Alfa değeri nicel yeterlilik için 0.66, nitel yeterlilik için 0.88 bulunmuştur.

Likert tipi dereceleme ölçeği kullanımında sorulara alınan cevaplar 1'den 5'e kadar puanlandırılmış ve her soruya verilen cevap puanlarının aritmetik ortalaması alınmıştır. Yorum için, ölçek aralıkları olası maksimum ve minimum puanlar arası fark ($5-1=4$) 5'e bölünerek elde edilen sapma miktarı olan 0.80 değeri aracılığıyla, yorum ölçütü elde edilmiştir.

Anket hazırlanırken, cevaplayanları olumsuz etkilememek ya da olumsuzlukları çağrıştırmamak amacıyla sorular olumlu önermeler şeklinde sorulmuştur. Örneğin, spor alanlarının yeterliliğini sorgulayan soru, 'Okuldaki spor alanları 6-14 yaş grubu öğrencilere uygun değildir' yerine 'Okuldaki spor alanları 6-14 yaş grubu öğrencilere uygundur' şeklinde sorularak görüşleri sorulmuştur. Sorulara alınan cevaplar önce puanlandırılmış daha sonra aritmetik ortalamaları bulunarak yorumlanması yapılmıştır.

Soru seçeneklerine verilen puanlarla, ortalama puanların değerlendirileceği puan sınırları ve bu sınırların tanımladığı sorun derecesi Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Soru Seçeneklerine Verilen Puanlar, Ortalama Puanların Değerlendirileceği Puan Sınırları ve Tanımladığı Sorun Dereceleri

Soruda Belirtilen Görüşe Katılma Derecesi	Puan	Puan Sınırları	İlgili Görüşü Sorun Olarak Algılama Derecesi
Hiç Katılmıyor	1	1.00-1.80	Çok Yüksek
Az Katılıyor	2	1.81-2.60	Yüksek
Orta Katılıyor	3	2.61-3.40	Orta
Çok Katılıyor	4	3.41-4.20	Düşük
Tam Katılıyor	5	4.21-5.00	Çok Düşük

Örneğin, bir soruya alınan cevapların puan ortalaması 4.54 ise, bu durum, soruda belirtilen görüşe katılımın çok yüksek olduğunu ve ‘çok düşük’ derecede sorun olarak algılandığını, puan ortalaması 1.34 ise soruda belirtilen görüşe katılımın çok düşük olduğunu ve ‘çok yüksek’ derecede sorun olarak algılandığını göstermektedir.

Verilerin analizinde likert ölçeğine göre alınan cevapların puan karşılıkları ortalama ve standart sapmaları ile birlikte değerlendirilmeye alınmış, gerekli yerlerde ortalamalar arası fark için t önemlilik testi uygulanmıştır. Sayımla elde edilen ya da yüzde verilerek sunulan bulguların önemlilik testi olarak Ki-kare testi uygulanmıştır. Önemlilik testleri sonuçları p (tesadüfe bağlı olasılık) değerleri verilerek ya da $p < 0.05$ (önemli) ve $p < 0.001$ (çok önemli) şeklinde anlamlılık düzeyi ile gösterilmiştir.

Yönetici ve öğretmen görüşlerinin; yaş, eğitim düzeyi ve toplam hizmet sürelerine göre incelenmesinde, soruların alt seçeneklerinde yeterli sayıya ulaşmak amacıyla, seçenekleri gruplandırma gereği doğmuştur

İncelenlerin kişisel özelliklerine göre belirlenen karşılaştırma grupları ve her grupta incelenen kişi sayıları Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Yönetici ve Öğretmenlerin Kişisel Özelliklerine Göre İncelenen Kişi Sayıları Dağılımı

Karşılaştırma Grupları	Yönetici İncelenen Kişi Sayısı (n=40)	Öğretmen İncelenen Kişi Sayısı (n=192)
Yaş		
<40	15	73
=>40	25	119
Cinsiyet		
Kadın	11	138
Erkek	29	54
Mezun olunan okul		
2-3 yıllık Y.O.	16	76
Üniversite-Yüksek lisans	24	116
Toplam hizmet süresi		
<10 yıl	18	153
=>10 yıl	22	39

İncelenen yönetici sayısı öğretmenlerden az olduğu için, yöneticilerin her kişisel özelliğinin iki gruba ayrılarak incelenmesi benimsenmiştir. İki grup arasındaki sınır değeri, kişisel özelliklerinin sayısal dağılımları dikkate alınarak önce yöneticileri için belirlenmiş, daha sonra sınırlara uygun öğretmen sayıları değerlendirmeye alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde örnekleme giren; ilköğretim okulları, yöneticiler, öğretmenler ve öğrencileri tanımlayan bulgular ile anket sorularına alınan yanıtlara ilişkin bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

1. İncelenenleri Tanıtıcı Bulgular

1.1. Araştırmada İncelenen İlköğretim Okullarını Tanıtıcı Bulgular

İncelenen ilköğretim okullarının fizik alt yapısı ile ilgili olarak, sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasına geçiş aşamasında herhangi bir yapısal düzenlemenin yapılıp yapılmadığı öğrenilmeye çalışılmıştır. Yöneticilerden öğrenilen bilgilere göre, bu araştırmada incelenen 20 okuldan sadece 3 tanesi ilköğretim okulu olarak inşa edilmiştir. Diğer okulların 13'ü ilkokuldan, 3 tanesi de ortaokuldan dönüştürmedir. 1 okul ise başka amaçlarla inşa edildiği halde ilköğretim okulu olarak kullanılmaktadır. Bu bulgular zorunlu ilköğretim uygulamalarına geçiş aşamasında, okul binalarında ne boyutta yapısal değişikliğe gidildiğini göstermektedir.

İncelenen 20 okuldan 8'inde tam gün, 12'sinde (%60) ikili öğretim yapılmaktadır. Diğer bir anlatımla örnekleme oluşturan ilköğretim okullarının yarısından fazlasında ikili öğretim yapılmaktadır. 2003-2004 eğitim yılında Türkiye genelinde şehirler için bu oran %42.7'dir (DİE, 2004). Bu bulgular, okullarda kayıtlı öğrencilerin tam gün eğitim yapabilmeleri için mevcut binaların en az yarısı kadar ilköğretim okulu binasına ya da ek binaya ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Derslik sayısı; 3 okulda 6-10, 7 okulda 11-15, 10 okulda ise 16 ve üzerindedir. Bazı okullarda her sınıf öğrenci için derslik bulunmamaktadır. Bu nedenle okulda ikili öğretim yapılmaktadır. Bu bulgular okullarda yeteri sayıda derslik olmadığını göstermektedir.

Öğrenci sayıları incelendiğinde; öğrenci sayısı 7 okulda 101-500, 7 okulda 501-1000, 6 okulda ise 1001'in üzerindedir ve incelenen 20 ilköğretim okulunda derslik başına düşen ortalama öğrenci sayısı 30.24 ± 7.44 dir (en az 20, en çok 45 öğrencidir). Milli Eğitim Bakanlığı'nın Eğitimde Çağı Yakalama 2000 Projesinde hedeflenen derslik başına düşen öğrenci sayısı hedefine uygun olduğunu göstermektedir. Bu durum olumlu bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

1.2. Yönetici ve Öğretmenleri Tanıtıcı Bulgular

Araştırmada 20 okul müdürü ve 20 müdür yardımcısına 'Okul Yöneticisi' anketi uygulanmıştır. Yöneticilerin 29'u erkek 11'i kadındır. Erkek yöneticilerin yaş ortalaması 44.93, kadınların ise 43,45 olup aralarında istatistiksel olarak önemli bir fark ($p>0.05$) saptanmamıştır.

Toplam hizmet süresi ortalaması, erkek yöneticilerin 11.62, kadın yöneticilerin 20.00 yıldır. Toplam hizmet süreleri ortalaması kadınlarda daha büyük bulunmuştur ($p<0.05$). Okul yöneticisi olarak hizmet süresi ortalaması erkeklerde 5.03, kadınlarda 3.09 yıldır.

Yöneticilerin çoğunluğu erkektir ve yönetici olarak geçen hizmet süreleri kadınlara göre daha fazladır.

Okul yöneticilerinin yaş, toplam hizmet ve ilköğretim okul yöneticisi olarak çalışılan hizmet süresi ortalamalarının cinsiyete göre dağılımı Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Okul Yöneticilerinin Yaş, Toplam Hizmet ve İlköğretim Okul Yöneticisi Olarak Çalışılan Hizmet Süresi Ortalamalarının Cinsiyete Göre Dağılımı

	Cinsiyet				Toplam (n=40)		Önemlilik
	Erkek (n=29)		Kadın (n=11)				
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS			
Yaş (yıl)	44,93	6,63	43,45	8,02	44,53	6,96	p>0.05
Toplam hizmet süresi (yıl)	11,62	11,23	20,00	12,03	13,9	11,92	p<0.05
İlköğretim yöneticisi olarak çalışılan süre (yıl)	5,03	6,21	3,09	4,78	4,50	5,86	p>0.05

Araştırmada 20 ilköğretim okulunda toplam 192 öğretmen incelenmiştir. Bunların 97'si (%50.5) branş, 95'i (%49.5) sınıf öğretmenidir.

Öğretmenler cinsiyetlerine göre incelendiğinde; sınıf öğretmenlerinin 25'inin erkek (%26.3), 70'inin (73.7) kadın, branş öğretmenlerinin ise 29'unun (%29.9) erkek, 68'inin (%70.1) kadın olduğu öğrenilmiştir. Branş ve sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu kadındır ve bu farklar istatistiksel olarak da önemli bulunmuştur (p<0.05).

Öğretmenlerin yaş, toplam hizmet süresi ve bu okuldaki hizmet sürelerinin branşlarına göre dağılımı Tablo 11'de gösterilmiştir. Öğretmenlerin yaş ortalamaları, sınıf öğretmenlerinde 42.08, branş öğretmenlerinde 40.71'dir. Toplam hizmet süreleri, sınıf öğretmenlerinde 19.09, branş öğretmenlerinde 16.46'dir. Bu okulda geçen hizmet süreleri ise, sırası ile, 7.04 ve 5.72'dir. İstatistiksel olarak incelendiğinde, sınıf ve branş öğretmenleri arasında yaş yönünden önemli bir fark olmadığı (p>0.05), ancak; sınıf öğretmenlerinin hem toplam hizmet süreleri, hem de bu okulda geçen hizmet sürelerinin, branş öğretmenlerine göre, daha uzun olduğu saptanmıştır (p<0.05).

Tablo 11. Öğretmenlerin Yaş, Toplam Hizmet ve Bu Okuldaki Hizmet Sürelerinin Ortalamalarının Branş ve Sınıf Öğretmeni Olma Durumlarına Göre Dağılımı

	Sınıf Öğretmeni (n=95)		Branş Öğretmeni (n=97)		Toplam (n=192)		Önemlilik
	Ortalama	SD	Ortalama	SD	Ortalama	SD	
Yaş (yıl)	42.08	7.51	40.71	7.70	41.42	7.64	p>0.05
Toplam hizmet süresi (yıl)	19.09	9.22	16.46	8.10	17.73	8.72	p<0.05
Bu okuldaki hizmet süresi (yıl)	7.04	4.61	5.72	4.55	6.32	4.67	p<0.05

Okul yöneticisi ve öğretmenlerin eğitim düzeyleri dağılımı Tablo 12’de gösterilmiştir. Buna göre:

Yöneticilerin 10’u (%25) iki yıllık yüksekokul, 6’sı (%15) üç yıllık yüksekokul, 18’i (%45.0) lisans, 6’sı (%15.0) yüksek lisans mezunudur. Öğretmenlerin 54’ü (%28.1) iki yıllık yüksekokul, 22’si (%11.5) üç yıllık yüksekokul, 103’ü (%53.6) lisans, 13’ü (%6.8) yüksek lisans mezunudur. Yöneticilerle öğretmenlerin öğretim düzeyleri arasında önemli bir fark bulunmamıştır.

Sınıf öğretmenlerinin, 49’u (%51.6) iki yıllık yüksekokul, 5’i (%5.3) üç yıllık yüksekokul, 38’i (%40.0) lisans, 3’ü (%3.2) yüksek lisans mezunudur. Branş öğretmenlerinin ise, 5’i (%5.2) iki yıllık yüksekokul, 17’si (%17.5) üç yıllık yüksekokul, 65’i (%67) lisans, 10’u (%10.3) yüksek lisans mezunudur.

Tablo 12. Yönetici ve Öğretmenlerin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Mezun Olunan Okul	Yöneticiler		Öğretmenler		Sınıf Öğretmeni		Branş Öğretmeni	
	n	%	n	%	n	%	n	%
İki Yıllık Yüksekokul	10	25.0	54	28.1	49	51.6	5	5.2
Üç Yıllık Yüksekokul	6	15.0	22	11.5	5	5.3	17	17.5
Dört Yıllık Üniversite	18	45.0	103	53.6	38	40.0	65	67.0
Yüksek Lisans	6	15.0	13	6.8	3	3.2	10	10.3
Toplam	40	100.0	192	100.0	105	100.0	97	100.0

Ki-kare=3.67 SD=3 p>0.05 Ki-kare=53.23 SD=3 p<0.001

Sınıf öğretmenleri ile branş öğretmenlerinin eğitim düzeyleri arasında çok önemli bir fark bulunmuştur ($p < 0.001$). Bu farklılığın nedeni sınıf öğretmenlerinin %51.6'sının iki yıllık yüksek okul mezunu olmalarından kaynaklanmıştır. Branş öğretmenlerinde bu oran %5.2'dir.

İki yıllık yüksek okul mezunları dışında, sınıf ve branş öğretmenlerinin eğitim düzeyleri arasında önemli bir fark bulunmamıştır.

1.3. Öğrencileri Tanıtıcı Bulgular

Araştırmada 20 ilköğretim okulunda toplam 729 öğrenci incelenmiştir. Bunların 429'u (%58.8) 4. sınıf, 300'ü (%41.2) 8. sınıf öğrencisidir.

4. sınıf öğrencilerinin 210'u (%48.9) erkek, 219'u (%51.1) kız; 8. sınıf öğrencilerinin 146'sı (%48.7) erkek, 154'ü (%51.3) kızdır. 4. ve 8. sınıflarda kız öğrenci oranları yüksek görülüyor olsa da istatistiksel olarak farklı bulunmamıştır.

Halen bu okullarda okuma süre ortalaması 4. sınıf öğrencilerinde 3.68, 8. sınıf öğrencilerinde 6.3'tür.

2. Yönetici ve Öğretmen Görüşleri

Bu bölümde örnekleme giren ilköğretim okulları yönetici ve öğretmenlerinin, sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamaları ile ilgili anket sorularına verdikleri cevapların puan ortalamaları ve yorumları yer almaktadır.

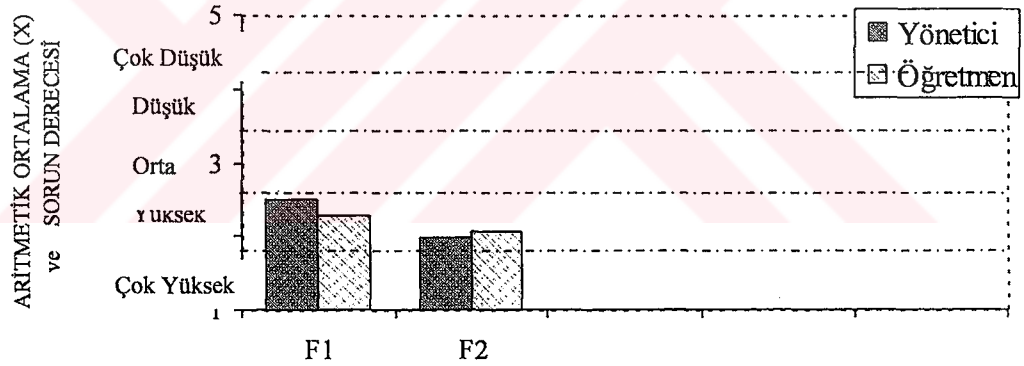
2.1. Finansman İle İlgili Bulgular

Araştırmada finansman ile ilgili iki soru sorulmuştur. Yönetici ve öğretmenlerin finansmanla ilgili sorulara verdikleri cevapların puan ortalamaları ve finansmanı sorun olarak görme dereceleri Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13. Yönetici ve Öğretmenlerin Finansmanla İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Puan Ortalamaları ve Sorun Dereceleri

Finansmanla İlgili Sorular	Yönetici (n=40)			Öğretmen (n=192)			P
	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi	
1-Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretimin getirdiği ekonomik yükü ülkemiz karşılamaktadır	2.49	1.19	Yüksek	2.27	1.24	Yüksek	0.513
2-Devletin eğitime aktardığı pay sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretimin uygulanmasını tam anlamıyla gerçekleştirebilecek yeterliliktedir	1.98	1.21	Yüksek	2.05	0.70	Yüksek	0.246

Yönetici ve öğretmenlerin finansmanla ilgili sorulara verdikleri cevapların puan ortalamaları ve sorun dereceleri Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Yönetici ve Öğretmenlerin Finansmanla İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Puan Ortalamaları ve Sorun Dereceleri

‘Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretimin getirdiği ekonomik yükü ülkemiz karşılamaktadır’ görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 2.49, öğretmenlerde 2.27’dir. Zorunlu ilköğretimin getirdiği ekonomik yük her iki grup tarafından ‘yüksek’ derecede sorun olarak belirtilmiştir.

'Devletin eğitime aktardığı pay sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretimin uygulanmasını tam anlamıyla gerçekleştirebilecek yeterliliktedir' görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 1.98, öğretmenlerde 2.05'tir. Bu soru da, her iki grup tarafından 'yüksek' derecede sorun olarak belirtilmiştir.

Yöneticiler ve öğretmenlerin, finansman ile ilgili puan ortalamalarının ve sorun derecelerinin, kişisel özelliklerine göre dağılımı Tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14. Yöneticiler ve Öğretmenlerin Finansman İle İlgili Ortalama Puanları ve Sorun Derecelerinin Yaş, Cinsiyet, Mezun Oldukları Okul ve Toplam Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Kişisel Özellikler	Yöneticiler				Öğretmenler			
	n	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi	n	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi
Yaş								
<40	15	2.50	0.62	Yüksek	73	2.24	0.49	Yüksek
=>40	25	2.12	1.14	Yüksek	119	2.18	0.80	Yüksek
Cinsiyet								
Kadın	11	1.86	0.89	Yüksek	138	2.05	0.63	Yüksek
Erkek	29	2.37	1.07	Yüksek	54	2.29	0.85	Yüksek
Mezun olunan okul								
2 veya 3 yıllık Y.O.	16	2.42	1.38	Yüksek	76	2.28	0.73	Yüksek
Lisans-Yüksek Lisans	24	2.10	0.77	Yüksek	116	2.12	0.68	Yüksek
Toplam hizmet süresi								
<10 yıl	18	2.41	1.04	Yüksek	153	2.26	0.63	Yüksek
=>10 yıl	22	2.07	1.02	Yüksek	39	2.19	0.71	Yüksek

Yöneticilerin finansman ile ilgili puan ortalamaları ve sorun dereceleri;

- Yaşa göre, 40 yaşın altında 2.50, 40 yaş ve üzerinde 2.12, sorun dereceleri 'yüksek',

- Cinsiyete göre, kadın yöneticilerde 1.86, erkek yöneticilerde 2.37, sorun dereceleri 'yüksek',

- Mezun olunan okula göre, 2-3 yıllık yüksek okul mezunlarında 2.42, lisans-yüksek lisans mezunlarında 2.10, sorun dereceleri 'yüksek',

- Toplam hizmet sürelerine göre, 10 yılın altında 2.41, 10 yıl ve üzerinde 2.07, sorun dereceleri 'yüksek' bulunmuştur.

Öğretmenlerin finansman ile ilgili puan ortalamaları ve sorun dereceleri;

- Yaşa göre; 40 yaşın altında 2.24, 40 yaş ve üzerinde 2.18, sorun dereceleri 'yüksek',

- Cinsiyete göre, kadın öğretmenlerde 2.05, erkek öğretmenlerde 2.29, sorun dereceleri 'yüksek',

- Mezun olunan okula göre, 2-3 yıllık yüksek okul mezunlarında 2.28, lisans-yüksek lisans mezunlarında 2.12, sorun dereceleri 'yüksek',

- Toplam hizmet sürelerine göre, yöneticilerde, 10 yılın altında 2.26, 10 yıl ve üzerinde 2.19, sorun dereceleri 'yüksek' bulunmuştur.

Yöneticilerin ve öğretmenlerin, finansman ile ilgili puan ortalamaları, kişisel özelliklerine göre farklı bulunmamıştır. Sorun olarak değerlendirme dereceleri incelendiğinde, her iki grubun da finansmanı her kişisel özellikte 'yüksek' derecede sorun gördükleri öğrenilmiştir.

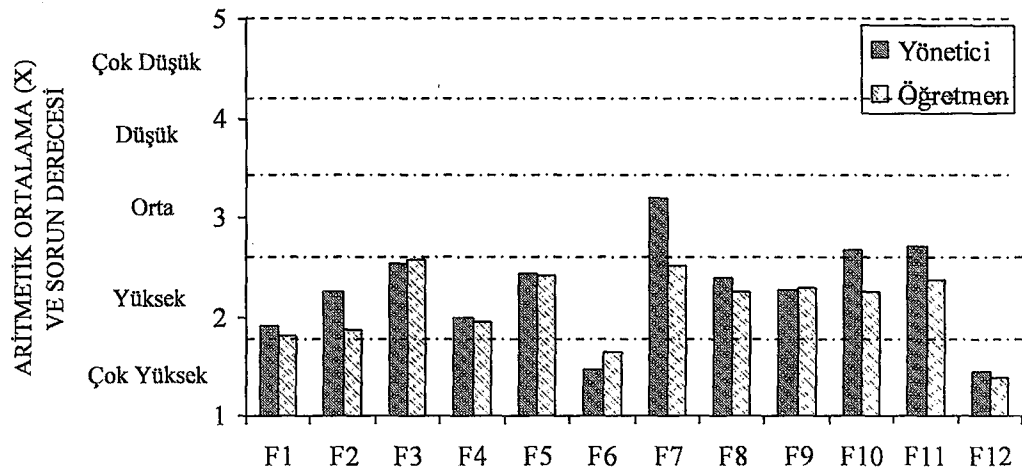
2.2. Fiziki Koşullar İle İlgili Bulgular

Okulların fiziki koşulları ile ilgili 12 soru sorulmuştur. Yönetici ve öğretmenlerin ilköğretim okullarının fizik koşulları ile ilgili sorulara verdikleri cevapların ortalama puanları ve sorun dereceleri Tablo 15'te gösterilmiştir.

Tablo 15. Yönetici ve Öğretmenlerin Fiziki Koşullarla İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Puan Ortalamaları ve Sorun Dereceleri

Fiziki Koşullar ile İlgili Sorular	Yönetici (n=40)			Öğretmen (n=192)			p
	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi	
1- Okulların fiziki yapısı ergonomik olarak tasarlanmıştır.	1.90	1.06	Yüksek	1.81	0.85	Yüksek	0.515
2-Okulların fiziki yapısı farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin birbirinden ayrı eğitim görmelerini sağlamada yeterlidir.	2.25	1.28	Yüksek	1.87	0.97	Yüksek	0.085
3-Okuldaki derslikler sayısal olarak yeterlidir.	2.54	1.38	Yüksek	2.57	1.32	Yüksek	0.871
4-Okuldaki koridorlar farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin birbirinden ayrı vakit geçirmelerini sağlamada yeterlidir.	2.00	1.24	Yüksek	1.95	1.15	Yüksek	0.911
5-Okuldaki öğrenci tuvaletleri 6-14 yaş grubu öğrencilere uygundur.	2.44	1.38	Yüksek	2.42	1.15	Yüksek	0.933
6-Okuldaki spor alanları 6-14 yaş grubu öğrencilere uygundur.	1.46	0.72	Çok Yüksek	1.64	0.98	Çok Yüksek	0.288
7-Okul Kütüphanesindeki kitaplar 6-14 yaş grubu öğrencilere uygundur.	3.20	1.03	Orta	2.51	0.94	Yüksek	0.001
8-Sınıflardaki kitaplıklar öğrenciler için yeterlidir.	2.40	1.32	Yüksek	2.25	1.19	Yüksek	0.492
9-Sınıflardaki sıralar farklı yaş gruplarının fiziksel özelliklerine uygundur.	2.28	1.23	Yüksek	2.29	1.17	Yüksek	0.965
10-Öğretmenler Odası öğretmenlere hizmet verebilecek yeterliliktedir.	2.67	1.38	Orta	2.26	1.12	Yüksek	0.051
11-Sivil savunma hizmetlerinin öngördüğü araç ve gereç mevcuttur.	2.71	1.28	Orta	2.37	1.02	Yüksek	0.133
12-Okulların fizik altyapısı, 12 yıllık zorunlu eğitim için yeterlidir.	1.45	1.07	Çok Yüksek	1.38	0.90	Çok Yüksek	0.065

Yönetici ve öğretmenlerin fizik koşullarla ilgili sorulara verdikleri cevapların puan ortalamaları ve sorun dereceleri Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Yönetici ve Öğretmenlerin Fizik Koşullarla İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Puan Ortalamaları ve Sorun Dereceleri

Fizik koşullarla ilgili ‘Okulların fiziki yapısı ergonomik olarak tasarlanmıştır’ görüşüne yönetici ve öğretmenler çok düşük bir düzeyde katılmışlardır. Bu görüşle ilgili puan ortalaması yöneticilerde 1.90, öğretmenlerde 1.81 bulunmuştur. Her iki grupta bu görüşü ‘yüksek’ derecede bir sorun olarak değerlendirmişlerdir.

‘Okulların fiziki yapısı farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin birbirlerinden ayrı eğitim görmelerini sağlamada yeterlidir’ görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 2.25, öğretmenlerde 1.87’dir . Her iki grupta bu görüşü ‘yüksek’ derecede bir sorun olarak değerlendirmişlerdir.

‘Okuldaki derslikler sayısal olarak yeterlidir’ görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 2.54, öğretmenlerde 2.57’dir. Her iki grup bu görüşe düşük düzeyde katılmış ve okuldaki derslik sayılarını ‘yüksek’ derecede bir sorun olarak değerlendirmişlerdir.

‘Okuldaki koridorlar farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin birbirinden ayrı vakit geçirmelerini sağlamada yeterlidir’ görüşüne katılım puan ortalaması

yöneticilerde 2.00, öğretmenlerde 1.95'tir. Her iki grupta bu görüşe düşük bir düzeyde katılmış ve 'yüksek' derecede bir sorun olarak değerlendirmişlerdir.

'Okuldaki öğrenci tuvaletleri 6-14 yaş grubu öğrencilere uygundur' görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 2.44, öğretmenlerde 2.42'dir. Her iki grupta okul tuvaletlerini 'yüksek' derecede bir sorun olarak görmektedir.

'Okuldaki spor alanları 6-14 yaş grubundaki öğrencilere uygundur' görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 1.46, öğretmenlerde 1.64'tür. Her iki grupta spor salonlarını 'çok yüksek' derecede bir sorun olarak değerlendirmişlerdir.

'Okul kütüphanesindeki kitaplar 6-14 yaş grubu öğrencilere uygundur' görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 3.20, öğretmenlerde 2.51'tir. İki ortalama arasındaki fark istatistiksel olarak ($p < 0.001$) çok önemli bulunmuştur. Okul kütüphanesindeki bu durum yöneticilerce 'orta' derecede, öğretmenlerce 'yüksek' derece bir sorun olarak değerlendirmiştir.

'Sınıflardaki kitaplıklar öğrenciler için yeterlidir' görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 2.40, öğretmenlerde 2.25'tir. Her iki grupta sınıf kitaplıklarını 'yüksek' derecede bir sorun olarak belirtmişlerdir.

'Sınıflardaki sıralar farklı yaş gruplarının fiziksel özelliklerine uygundur' görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 2.28, öğretmenlerde 2.29'dur. Her iki grupta sınıftaki sıraları 'yüksek' derecede bir sorun olarak belirtmişlerdir.

'Öğretmenler odası öğretmenlere hizmet verebilecek yeterliliktedir' görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 2.67, öğretmenlerde 2.26'dır. Öğretmenler odası yöneticilerce 'orta', öğretmenlerce 'yüksek' derecede sorun olarak gösterilmiştir.

'Okulda sivil savunma hizmetlerinin öngördüğü araç ve gereçler mevcuttur' görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 2.71, öğretmenlerde 2.37'dir. Bu

durum yöneticilerce 'orta', öğretmenlerce 'yüksek' derecede bir sorun olarak belirtilmiştir.

'Okulların fiziki altyapısı 12 yıllık zorunlu eğitim için yeterlidir' görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 1.45, öğretmenlerde 1.38'dir. 12 yıllık zorunlu eğitim için, okulların mevcut fiziki altyapısı, iki grup tarafından 'çok yüksek' derecede sorun olarak belirtilmiştir.

Yönetici ve öğretmenlerin okullarının fiziki koşulları ile ilgili puan ortalamaları ve sorun görme derecelerinin kişisel özelliklerine göre dağılımı Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16. Yöneticilerin ve Öğretmenlerin Okulun Fiziki Koşulları İle İlgili Ortalama Puanları ve Sorun Görme Derecelerinin Yaş, Cinsiyet, Mezun Oldukları Okul ve Toplam Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Kişisel Özellikler	Yöneticiler				Öğretmenler			
	n	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi	n	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi
Yaş								
<40	15	2.40	0.86	Yüksek	73	1.92*	0.43	Yüksek
=>40	25	2.35	0.78	Yüksek	119	2.19*	0.73	Yüksek
Cinsiyet								
Kadın	11	2.38	0.84	Yüksek	138	2.05	0.62	Yüksek
Erkek	29	2.35	0.77	Yüksek	54	2.17	0.69	Yüksek
Mezun olunan okul								
2 veya 3 yıllık Y.O.	16	2.17	0.77	Yüksek	76	2.23*	0.72	Yüksek
Lisans- Yüksek Lisans	24	2.51	0.78	Yüksek	116	1.99*	0.57	Yüksek
Toplam hizmet süresi								
<10 yıl	18	2.30	0.87	Yüksek	153	1.78*	0.41	Çok Yüksek
=>10 yıl	22	2.42	0.72	Yüksek	39	2.15*	0.66	Yüksek

*p<0.05

Yöneticilerin fiziki koşullar ile ilgili puan ortalamaları ve sorun dereceleri;

- Yaşa göre, 40 yaşın altında 2.40, 40 yaş ve üzerinde 2.35, sorun dereceleri 'yüksek',

- Cinsiyete göre, kadın yöneticilerde 2.38, erkek yöneticilerde 2.35, sorun dereceleri 'yüksek',

- Mezun olunan okullara göre, yöneticilerde; 2-3 yıllık yüksek okul mezunlarında 2.17, lisans-yüksek lisans mezunlarında 2.51, sorun dereceleri 'yüksek',

- Toplam hizmet sürelerine göre, 10 yılın altında 2.30, 10 yıl ve üzerinde 2.42, sorun dereceleri 'yüksek' bulunmuştur.

Yöneticilerin fiziki koşullar ile ilgili anket sorularına verdikleri cevapların puan ortalamaları arasında; yaşa, cinsiyete, mezun olunan okul ve toplam hizmet sürelerine göre önemli bir fark saptanmamıştır. Sorun olarak değerlendirme dereceleri incelendiğinde yöneticilerin her kişisel özellikte okulun fizik koşullarını 'yüksek' derecede sorun gördükleri belirlenmiştir.

Öğretmenlerin fizik koşullar ile ilgili puan ortalamaları ve sorun dereceleri;

- Yaşa göre, 40 yaşın altında 1.92, 40 yaş ve üzerinde 2.19'dur. 40 yaş altındaki öğretmenlerin ortalama puanları daha düşük bulunmuştur ($p < 0.05$). Sorun dereceleri her iki yaş grubunda da 'yüksek',

- Cinsiyete göre, kadın öğretmenlerde 2.05, erkek öğretmenlerde 2.17, sorun dereceleri 'yüksek',

- Mezun olunan okullara göre, 2-3 yıllık yüksek okul mezunlarında 2.23, lisans-yüksek lisans mezunlarında 1.99'dur. Lisans-yüksek lisans mezunlarının

ortalama puanları daha düşüktür ($p<0.05$). Sorun dereceleri her iki grupta da 'yüksek',

- Toplam hizmet sürelerine göre, 10 yılın altında 1.78, 10 yıl ve üzerinde 2.15'tir, Toplam hizmet süresi 10 yılın altında olan öğretmenlerin ortalama puanları daha düşüktür ($p<0.05$). Sorun dereceleri 10 yılın altında 'çok yüksek,' 10 yıl ve üzerinde 'yüksek,' bulunmuştur.

Öğretmenlerin, fiziki koşulları ile ilgili sorulara verdikleri cevapların ortalama puanları; 40 yaş altındakilerde, lisans-yüksek lisans mezunu olanlarda ve 10 yıldan az hizmet süresi olanlarda daha düşük, sorun olarak değerlendirme dereceleri de sadece 10 yıldan az hizmet süresi olanlarda 'çok yüksek' diğer kişisel özelliklerde 'yüksek' bulunmuştur.

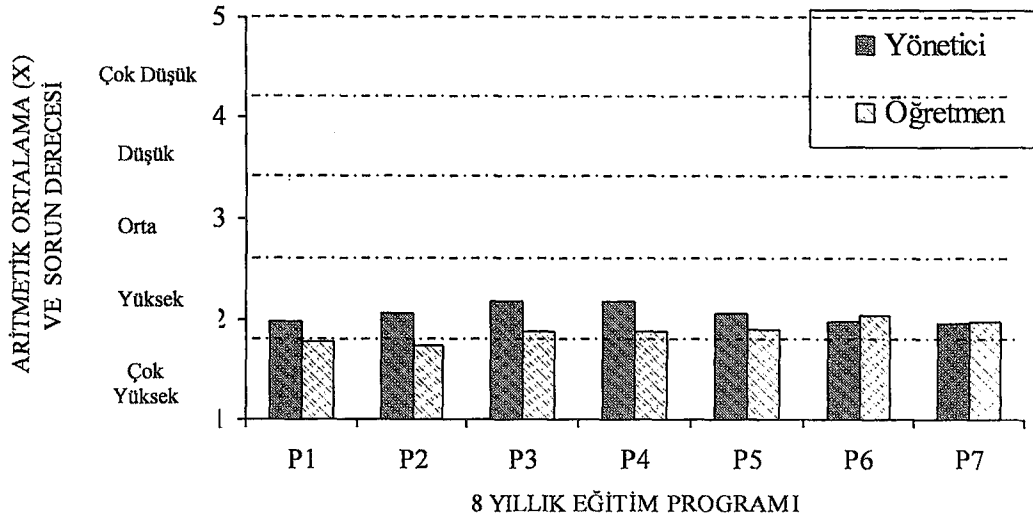
2.3. Program ve Yöneltilme İle İlgili Bulgular

Program ve yöneltilme ile ilgili 7 soru sorulmuştur. Yönetici ve öğretmenlerin program ve yöneltilmeyle ilgili sorulara verdikleri cevapların puan ortalamaları ve sorun dereceleri Tablo 17'de gösterilmiştir.

Tablo 17. Yönetici ve Öğretmenlerin Program ve Yönelime İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Puan Ortalamaları ve Sorun Dereceleri

Program ve Yönelime İle İlgili Sorular	Yönetici (n=40)			Öğretmen (n=192)			P
	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi	
Sekiz yıllık zorunlu eğitim programı;							
1-Öğrencileri hayata hazırlamada yeterlidir	1.97	1.02	Yüksek	1.77	0.78	Çok Yüksek	0.160
2-Ülke kalkınmasına katkı getirebilen öğrenciler yetiştirebilecek yeterliliktedir	2.05	0.96	Yüksek	1.73	0.78	Çok Yüksek	0.027
3-Yaşadığı toplumda sağlıklı ve etkili iletişim kurabilen öğrenciler yetiştirebilecek yeterliliktedir	2.18	0.92	Yüksek	1.87	0.80	Yüksek	0.036
4-Öğrencilerin düşünme ve problem çözüme becerilerini geliştirebilecek yeterliliktedir	2.18	0.91	Yüksek	1.87	0.78	Yüksek	0.031
5-Eğitimde yeni yaklaşımları (çoklu zeka, kuantum öğrenme, öğrenci merkezli eğitim vb.) kapsayacak şekilde geliştirilmektedir	2.05	0.72	Yüksek	1.89	0.84	Yüksek	0.266
6-Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarıp geliştirebilecek yeterliliktedir	1.97	1.01	Yüksek	2.03	0.76	Yüksek	0.739
7-Öğrencilerin gelecekteki mesleklerini seçmede yardımcı olabilecek yeterliliktedir	1.95	1.09	Yüksek	1.97	0.81	Yüksek	0.925

Yönetici ve öğretmenlerin program ve yönelime ile ilgili sorunlara verdikleri cevapların puan ortalamaları ve sorun dereceleri Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. Yönetici ve Öğretmenlerin Program ve Yöneltilme İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Puan Ortalamaları ve Sorun Dereceleri

‘Sekiz yıllık zorunlu eğitim programı öğrencileri hayata hazırlamada yeterlidir’ görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 1.97, öğretmenlerde 1.77’dir. Eğitim programları yöneticilerce ‘yüksek’ derecede, öğretmenlerce ‘çok yüksek’ derecede bir sorun olarak belirtilmiştir.

‘Sekiz yıllık zorunlu eğitim programı ülke kalkınmasına katkı getirebilen öğrenciler yetiştirebilecek yeterliliktedir’ görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 2.05, öğretmenlerde 1.73’tür. Bu durum yöneticilerce ‘yüksek’ derecede, öğretmenlerce ‘çok yüksek’ derecede bir sorun olarak belirtilmiştir. Yöneticilerle öğretmen görüşleri arasındaki bu fark istatistiksel olarak da ($p < 0.05$) önemli bulunmuştur.

‘Sekiz yıllık zorunlu eğitim programı yaşadığı toplumda sağlıklı ve etkili iletişim kurabilen öğrenciler yetiştirebilecek yeterliliktedir’ ve ‘Sekiz yıllık zorunlu eğitim programı öğrencilerin düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirebilecek yeterliliktedir’ görüşlerine katılım puan ortalaması yöneticilerde 2.18, öğretmenlerde 1.87’dir. Eğitim programları ile ilgili bu iki görüş, her iki grup tarafından ‘yüksek’

derecede sorun olarak belirtilmiştir. Ancak bu iki görüşe katılım puan ortalaması öğretmenlerde, yöneticilere göre daha düşük ($p<0.05$) bulunmuştur.

‘Sekiz yıllık zorunlu eğitim programı eğitimde yeni yaklaşımları (çoklu zeka, kuantum öğrenme, öğrenci merkezli eğitim vb.) kapsayacak şekilde geliştirilmektedir’ görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 2.05, öğretmenlerde 1.89’dur. Eğitim programlarının yeni yaklaşımları kapsayacak şekilde gelişmediği belirtilmiş ve bu durum hem yöneticiler hem de öğretmenler tarafından ‘yüksek’ derecede sorun olarak değerlendirilmiştir.

‘Sekiz yıllık zorunlu eğitim programı boyunca yapılan yöneltme öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarıp geliştirebilecek yeterliliktedir’ görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 1.97, öğretmenlerde 2.03’tür. Eğitim programları boyunca yapılan yöneltme her iki grup tarafından da yetersiz görülmüş ve ‘yüksek’ derecede sorun olarak belirtilmiştir.

‘Sekiz yıllık zorunlu eğitim programı boyunca yapılan yöneltme öğrencilerin gelecekteki mesleklerini seçmede yardımcı olabilecek yeterliliktedir’ görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 1.95, öğretmenlerde 1.97’dir. Eğitim programları her iki grup tarafından ‘yüksek’ derecede sorun olarak belirtilmiştir.

Yönetici ve öğretmenlerin okulların program ve yöneltme ile ilgili puan ortalamaları ve sorun derecelerinin kişisel özelliklerine göre dağılımı Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18. Yöneticilerin ve Öğretmenlerin Program ve Yönetme İle İlgili Ortalama Puan ve Sorun Derecelerinin Yaş, Cinsiyet, Mezun Oldukları Okul ve Toplam Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Kişisel Özellikler	Yönetici				Öğretmen			
	n	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi	n	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi
Yaş								
<40	15	2.21	0.85	Yüksek	73	1.81	0.49	Yüksek
=>40	25	2.00	0.77	Yüksek	119	1.92	0.66	Yüksek
Cinsiyet								
Kadın	11	2.11	0.72	Yüksek	138	1.86	0.57	Yüksek
Erkek	29	2.03	0.82	Yüksek	54	1.90	0.67	Yüksek
Mezun olunan okul								
2 veya 3 yıllık Y.O.	16	2.32	0.84	Yüksek	76	1.99*	0.65	Yüksek
Lisans-Yüksek Lisans	24	1.88	0.71	Yüksek	116	1.80*	0.55	Çok Yüksek
Toplam hizmet süresi								
<10 yıl	18	2.15	0.90	Yüksek	153	1.76	0.64	Çok Yüksek
=>10 yıl	22	1.98	0.69	Yüksek	39	1.90	0.59	Yüksek

*p<0.05

Yöneticilerin, program ve yönetmeyle ilgili puan ortalamaları ve sorun dereceleri;

- Yaşa göre, 40 yaşın altında 2.21, 40 yaş ve üzerinde 2.00, sorun dereceleri 'yüksek',

- Cinsiyete göre, kadın yöneticilerde 2.11, erkek yöneticilerde 2.03, sorun dereceleri 'yüksek',

- Mezun olunan okullara göre, 2-3 yıllık yüksek okul mezunlarında 2.32, lisans-yüksek lisans mezunlarında 1.88, sorun dereceleri 'yüksek',

- Toplam hizmet sürelerine göre, 10 yılın altında 2.15, 10 yıl ve üzerinde 1.98, sorun dereceleri 'yüksek', bulunmuştur.

Yöneticilerin, program ve yöneltmeyle ilgili ortalama puanları arasında; yaşa, cinsiyete, mezun olunan okul ve toplam hizmet sürelerine göre önemli bir fark saptanmamıştır. Sorun olarak değerlendirme dereceleri de, her kişisel özelliğe 'yüksek' olarak belirlenmiştir.

Öğretmenlerin, program ve yöneltmeyle ilgili puan ortalamaları ve sorun dereceleri;

- Yaşa göre, 40 yaşın altında 1.81, 40 yaş ve üzerinde 1.92, sorun dereceleri 'yüksek',

- Cinsiyete göre, kadın öğretmenlerde 1.86, erkek öğretmenlerde 1.90, sorun dereceleri 'yüksek',

- Mezun olunan okullara göre, 2-3 yıllık yüksek okul mezunlarında 1.99, lisans-yüksek lisans mezunlarında 1.80, sorun dereceleri 'yüksek',

- Toplam hizmet sürelerine göre, 10 yılın altında 1.76, sorun dereceleri 'çok yüksek', 10 yıl ve üzerinde 1.90, sorun dereceleri 'yüksek', puan ortalaması lisans-yüksek lisans mezunlarında, 2-3 yıllık yüksek okul mezunlarına göre daha düşüktür ($p < 0.05$).

Öğretmenlerin, program ve yöneltmeyle ilgili sorulara verdikleri cevapların ortalama puanları yaşa, cinsiyete ve toplam hizmet sürelerine göre farklı bulunmamıştır. Sadece, lisans-yüksek lisans mezunu öğretmenlerin puan ortalaması, 2-3 yıllık yüksek okul mezunlarına göre daha düşüktür ($p < 0.05$).

Öğretmenlerin program ve yöneltme ile ilgili sorun olarak değerlendirme dereceleri de her yaş ve cinsiyette, 2-3 yıllık yüksek okul mezunlarında ve 10 yıldan daha az hizmet süresi olanlarda 'yüksek', lisans-yüksek lisans mezunları ile 10 yıldan az hizmet süresi olanlarda 'çok yüksek', olarak bulunmuştur.

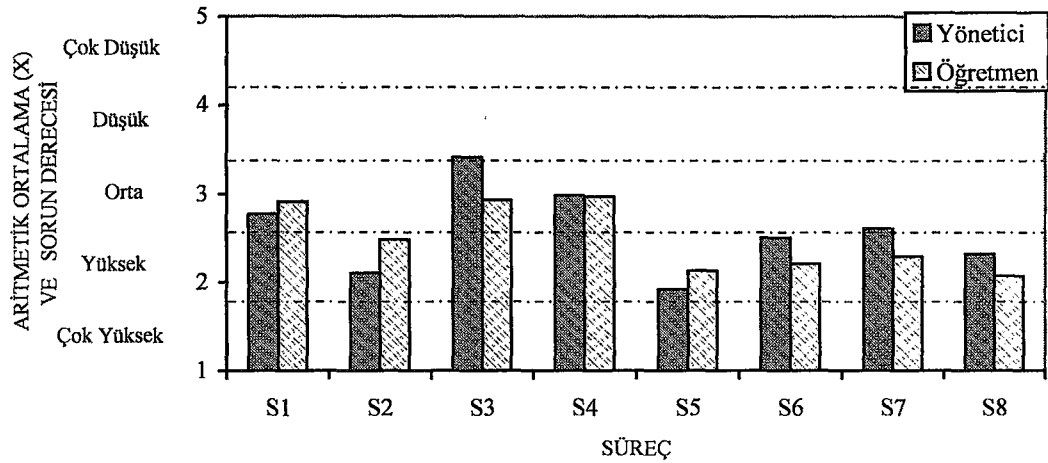
2.4. Süreç İle İlgili Bulgular

Süreç başlığı altında 8 soru sorulmuştur. Yönetici ve öğretmenlerin süreçle ilgili sorulara verdikleri cevapların puan ortalamaları dağılımı Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19. Yönetici ve Öğretmenlerin Süreçle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Puan Ortalamaları Dağılımı ve Sorun Dereceleri

Süreçle İlgili Sorular	Yönetici (n=40)			Öğretmen (n=192)			P
	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi	
1-Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretimin uygulanmasına gerekli hazırlıklar yapılarak geçilmiştir	2.77	1.57	Orta	2.91	1.32	Orta	0.571
2-Temel öğrenme ihtiyaçlarının karşılanabileceği eğitim süresi için sekiz yıl yeterlidir	2.10	1.18	Yüksek	2.48	1.09	Yüksek	0.051
3-Sekiz yıllık zorunlu eğitimden sonra branş ve sınıf öğretmenleri arasında çatışma yaşanmamıştır	3.41	1.25	Düşük	2.93	1.25	Orta	0.125
4-Farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin bir arada bulunması nedeniyle sorunlar yaşanmamaktadır	2.98	1.30	Orta	2.97	1.29	Orta	0.965
5-Öğrencilerden okul ihtiyaçları (kağıt, elektrik, ısınma, telefon vb.) için para toplanmamaktadır	1.92	1.25	Yüksek	2.13	1.20	Yüksek	0.334
6-Okulda yeterli miktarda ders araç ve gereçleri bulunmaktadır	2.50	1.47	Yüksek	2.21	1.07	Yüksek	0.236
7-Okulda eğitim teknolojilerinden (internet, projektör, tepegöz vb.) etkin olarak yararlanılmaktadır	2.61	1.26	Orta	2.29	1.15	Yüksek	0.146
8-Okul kütüphanesi ihtiyaç karşılayacak yeterlidir	2.32	1.35	Yüksek	2.07	1.02	Yüksek	0.198

Yönetici ve öğretmenlerin süreçle ilgili sorulara verdikleri cevapların puan ortalamaları dağılımı ve sorun dereceleri Şekil 4’de gösterilmiştir.

Şekil 4. Yönetici ve Öğretmenlerin Süreçle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Puan Ortalamaları Dağılımı ve Sorun Dereceleri

‘Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretimin uygulanmasına gerekli hazırlıklar yapılarak geçilmiştir’ görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 2.77, öğretmenlerde 2.91’dir. Bu durum her iki grup tarafından da ‘orta’ derecede bir sorun olarak belirtilmiştir.

‘Temel öğrenme ihtiyaçlarının karşılanabileceği eğitim süresi için sekiz yıl yeterlidir’ görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 2.10, öğretmenlerde 2.48’dir. Temel eğitim ihtiyaçlarının karşılanması için sekiz yıllık eğitim süresi her iki grup tarafından da yeterli bulunmamış ve ‘yüksek’ derecede sorun olarak belirtilmiştir.

‘Sekiz yıllık zorunlu eğitimden sonra branş ve sınıf öğretmenleri arasında çatışma yaşanmamıştır’ görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 3.41, öğretmenlerde 2.93’tür. Bu durum yöneticilerce ‘düşük’, öğretmenlerce ‘orta’ derecede bir sorun olarak belirtilmiştir. Bu durum, sınıf ve branş öğretmenleri arasında çatışmaların olduğu, öğretmenlerin bu sorunu yöneticilere göre daha çok yaşadıkları, ancak, yaşanan her sorunun yöneticilere iletilmediği şeklinde yorumlanabilir.

‘Farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin bir arada bulunması nedeniyle sorunlar yaşanmamaktadır’ görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 2.98, öğretmenlerde 2.97’dir. Bu durum her iki grup tarafından ‘orta’ derecede bir sorun olarak belirtilmiştir.

‘Öğrencilerden okul ihtiyaçları (kağıt, elektrik, ısınma, telefon vb.) için para toplanmamaktadır’ görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 1.92, öğretmenlerde 2.13’tür. Bu durum her iki grup tarafından ‘yüksek’ derecede bir sorun olarak belirtilmiştir.

‘Okulda yeteri miktarda ders araç ve gereci mevcuttur’ görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 2.50, öğretmenlerde 2.21’dir. Okuldaki ders araç gereçleri her iki grup tarafından da yeterli bulunmamış ve ‘yüksek’ derecede sorun olarak belirtilmiştir.

‘Okulumuzda eğitim teknolojilerinden (internet, projektör, tepegöz vb.) etkin olarak yararlanılmaktadır’ görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 2.61, öğretmenlerde 2.29’dur. Bu durum yöneticilerce ‘orta’ derecede, öğretmenlerce ‘yüksek’ derecede bir sorun olarak belirtilmiştir.

‘Okul kütüphanesi ihtiyacı karşılayacak yeterliliktedir’ görüşüne katılım puan ortalaması yöneticilerde 2.32, öğretmenlerde 2.07’dir. Okul kütüphanesi her iki grup tarafından ihtiyacı karşılayacak yeterlilikte görülmemiş ve ‘yüksek’ derecede bir sorun olarak belirtilmiştir.

Yönetici ve öğretmenlerin süreç-1 ile ilgili puan ortalamaları ve sorun derecelerinin kişisel özelliklerine göre dağılımı Tablo 20’de gösterilmiştir.

Tablo 20. Yöneticilerin ve Öğretmenlerin Süreç-1 İle İlgili Ortalama Puanları ve Sorun Derecelerinin Yaş, Cinsiyet, Mezun Oldukları Okul ve Toplam Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Kişisel Özellikler	Yöneticiler				Öğretmenler			
	n	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi	n	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi
Yaş								
<40	15	2.50	0.78	Yüksek	73	2.77	0.69	Orta
=>40	25	2.92	0.72	Orta	119	2.82	0.70	Orta
Cinsiyet								
Kadın	11	3.11	0.81	Orta	138	2.80	0.69	Orta
Erkek	29	2.69	0.70	Orta	54	2.82	0.71	Orta
Mezun olunan okul								
2 veya 3 yıllık Y.O.	16	2.93	0.88	Orta	76	2.84	0.70	Orta
Lisans- Yüksek Lisans	24	2.73	0.66	Orta	116	2.77	0.69	Orta
Toplam hizmet süresi								
<10 yıl	18	2.64	0.78	Orta	153	2.81	0.74	Orta
=>10 yıl	22	2.94	0.71	Orta	39	2.80	0.68	Orta

Yöneticilerin Süreç-1 ile ilgili puan ortalamaları ve sorun dereceleri;

- Yaşa göre, 40 yaşın altında 2.50, sorun derecesi 'yüksek', 40 yaş ve üzerinde 2.92, sorun derecesi 'orta',

- Cinsiyete göre, kadın yöneticilerde 3.11, erkek yöneticilerde 2.69, sorun dereceleri 'orta',

- Mezun olunan okullara göre, 2-3 yıllık yüksek okul mezunlarında 2.93, lisans-yüksek lisans mezunlarında 2.73, sorun dereceleri 'orta',

- Toplam hizmet sürelerine göre, 10 yılın altında 2.64, 10 yıl ve üzerinde 2.94, sorun dereceleri 'orta' bulunmuştur.

Yöneticilerin süreç-1 ile ilgili ortalama puanları arasında yaşa, cinsiyete, mezun olunan okul ve toplam hizmet sürelerine göre önemli bir fark saptanmamıştır.

Sorun olarak değerlendirme dereceleri de 40 yaşın altında 'yüksek', 40 yaş ve üzerinde olanlar ve diğer kişisel özelliklerde 'orta' olarak bulunmuştur.

Öğretmenlerin, Süreç-1 ile ilgili puan ortalamaları ve sorun dereceleri;

- Yaşa göre, 40 yaşın altında 2.77, 40 yaş ve üzerinde 2.82, sorun dereceleri 'orta',

- Cinsiyete göre, kadın öğretmenlerde 2.80, erkek öğretmenlerde 2.82, sorun dereceleri 'orta',

- Mezun olunan okullara göre, 2-3 yıllık yüksek okul mezunlarında 2.84, lisans-yüksek lisans mezunlarında 2.77, sorun dereceleri 'orta',

- Toplam hizmet sürelerine göre, 10 yılın altında 2.81, 10 yıl ve üzerinde 2.80, sorun dereceleri 'orta', bulunmuştur.

Öğretmenlerin, süreç-1 ile ilgili sorulara verdikleri cevapların ortalama puanları yaşa, cinsiyete, eğitim düzeyleri ve toplam hizmet sürelerine göre farklı bulunmamıştır. Sorun olarak değerlendirme dereceleri de her kişisel özelliğe 'orta' olarak bulunmuştur.

Yönetici ve öğretmenlerin süreç-2 ile ilgili puan ortalamaları ve sorun derecelerinin kişisel özelliklerine göre dağılımı Tablo 21'de gösterilmiştir.

Tablo 21. Yöneticilerin ve Öğretmenlerin Süreç-2 İle İlgili Ortalama Puanları ve Sorun Derecelerinin Yaş, Cinsiyet, Mezun Oldukları Okul ve Toplam Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Kişisel Özellikler	Yöneticiler				Öğretmenler			
	n	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi	n	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi
Yaş								
<40	15	2.62	1.38	Orta	73	2.13	0.75	Yüksek
=>40	25	2.18	0.89	Yüksek	119	2.19	0.82	Yüksek
Cinsiyet								
Kadın	11	2.36	0.89	Yüksek	138	2.06*	0.75	Yüksek
Erkek	29	2.25	1.07	Yüksek	54	2.42*	0.83	Yüksek
Mezun olunan okul								
2 veya 3 yıllık Y.O.	16	2.35	0.99	Yüksek	76	2.19	0.80	Yüksek
Lisans-Yüksek Lisans	24	2.23	1.05	Yüksek	116	2.15	0.78	Yüksek
Toplam hizmet süresi								
<10 yıl	18	2.50	1.13	Yüksek	153	2.26	0.96	Yüksek
=>10 yıl	22	2.13	0.91	Yüksek	39	2.14	0.73	Yüksek

*p<0.05

Yöneticilerin Süreç-2 ile ilgili puan ortalamaları ve sorun dereceleri;

- Yaşa göre, 40 yaşın altında 2.62, sorun derecesi 'orta', 40 yaş ve üzerinde 2.18, sorun derecesi 'yüksek',

- Cinsiyete göre, kadın yöneticilerde 2.36, erkek yöneticilerde 2.25, sorun dereceleri 'yüksek',

- Mezun olunan okullara göre, 2-3 yıllık yüksek okul mezunlarında 2.35, lisans-yüksek lisans mezunlarında 2.23, sorun derecesi 'yüksek',

- Toplam hizmet sürelerine göre, 10 yılın altında 2.50, 10 yıl ve üzerinde 2.13, sorun dereceleri 'yüksek' bulunmuştur.

Yöneticilerin süreç-2 ile ilgili ortalama puanları arasında yaşa, cinsiyete, mezun olunan okul ve toplam hizmet sürelerine göre önemli bir fark saptanmamıştır. Sorun olarak değerlendirme dereceleri de 40 yaşın altında 'orta', 40 yaş ve üzerinde olanlar ve diğer kişisel özelliklerde 'yüksek' olarak bulunmuştur.

Öğretmenlerin Süreç-2 ile ilgili puan ortalamaları ve sorun dereceleri;

- Yaşa göre, 40 yaşın altında 2.13, 40 yaş ve üzerinde 2.19, sorun dereceleri 'yüksek'

- Cinsiyete göre, kadın öğretmenlerde 2.06, erkek öğretmenlerde 2.42, sorun dereceleri 'yüksek', (İki ortalama arasındaki fark önemli bulunmuştur)

- Mezun olunan okullara göre, 2-3 yıllık yüksek okul mezunlarında 2.19, lisans-yüksek lisans mezunlarında 2.15, sorun dereceleri 'yüksek',

- Toplam hizmet sürelerine göre, 10 yılın altında 2.26, 10 yıl ve üzerinde 2.14, sorun dereceleri 'yüksek', bulunmuştur.

Öğretmenlerin, süreç-2 ile ilgili sorulara verdikleri cevapların ortalama puanları yaşa, eğitim düzeyleri ve toplam hizmet sürelerine göre farklı bulunmamıştır. Cinsiyete göre kadın öğretmenlerin ortalama puanları daha düşüktür ($P<0.05$). Sorun olarak değerlendirme dereceleri de her kişisel özellikte 'yüksek', olarak bulunmuştur.

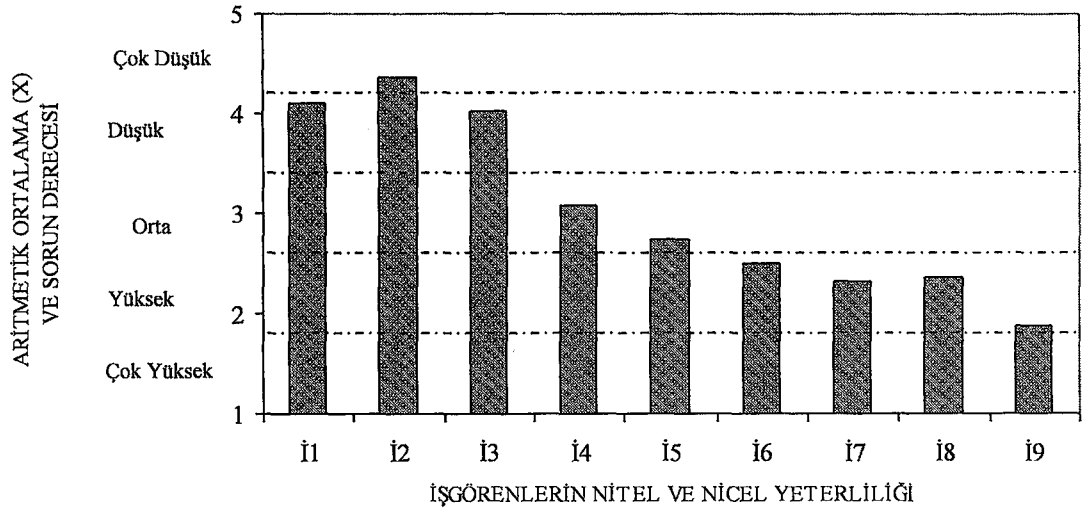
2.5. Okuldaki İşgörenlerin Nicel ve Nitel Yeterliliği İle İlgili Bulgular

Okul yöneticilerine okuldaki işgörenlerin nicel yeterliliği ile ilgili 5, nitel yeterlilikleri ile ilgili 4 soru sorulmuştur. Yöneticilerin okuldaki işgörenlerin nitel ve nicel yeterliliği ile ilgili sorulara verdikleri cevapların puan ortalamaları ve sorun dereceleri dağılımı Tablo 22'de gösterilmiştir.

Tablo 22. Yöneticilerin Okuldaki İşgörenlerin Nicel ve Nitel Yeterliliği İle İlgili Cevaplarının Ortalama Puanları ve Sorun Dereceleri

Nitел ve Nicel Yeterlilik Soruları Sekiz yıllık zorunlu eğitime geçildikten sonra;	Yönetici (n=40)		
	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi
1-Yönetici ihtiyacı olmamıştır	4.10	1.22	Düşük
2-Sınıf öğretmeni açığı olmamıştır	4.36	0.99	Çok düşük
3-Branş öğretmeni açığı olmamıştır	4.03	1.13	Düşük
4-Okulda memur ihtiyacı olmamıştır	3.08	1.63	Orta
5-Okulda hizmetli ihtiyacı olmamıştır	2.74	1.52	Orta
6-Görev yapan öğretmenler nitelikli öğrenciler yetistirebilecek yeterliliktedir.	2.49	1.03	Yüksek
7-Öğretmenler okulda bulunan eğitim araç ve gereçlerini kullanabilecek yeterliliktedir.	2.33	0.98	Yüksek
8-Öğretmenler okulda bulunan eğitim materyallerini kullanabilecek yeterliliktedir.	2.36	0.93	Yüksek
9-Öğretmenler bilgisayarlardan rahatlıkla yararlanmaktadırlar.	1.87	0.97	Yüksek

Yöneticilerin okuldaki işgörenlerin nicel ve nitel yeterliliği ile ilgili cevaplarının ortalama puanları ve sorun dereceleri Şekil 5’de gösterilmiştir.

Şekil 5. Yöneticilerin Okuldaki İşgörenlerin Nicel ve Nitel Yeterliliği İle İlgili Cevaplarının Ortalama Puanları ve Sorun Dereceleri

Yöneticilerin işgörenlerin nicel yeterliliği ile ilgili olarak;

‘Sekiz yıllık zorunlu eğitime geçildikten sonra yönetici ihtiyacı olmamıştır’ görüşüne katılım puan ortalaması 4.10, sorun derecesi ‘düşük’ bulunmuştur.

‘Sınıf öğretmeni açığı olmamıştır’ görüşüne katılım puan ortalaması 4.36, sorun derecesi ‘çok düşük’ bulunmuştur.

- ‘Branş öğretmeni açığı olmamıştır’ görüşüne katılım puan ortalaması 4.03, sorun derecesi ‘düşük’ bulunmuştur.

‘Okulda memur ihtiyacı olmamıştır’ görüşüne katılım puan ortalaması 3.08, sorun derecesi ‘orta’ bulunmuştur.

‘Okulda hizmetli ihtiyacı olmamıştır’ görüşüne katılım puan ortalaması 2.74, sorun derecesi ‘orta’ bulunmuştur.

Yöneticilerin işgörenlerin nitel yeterliliği ile ilgili olarak görüşleri;

‘Görev yapan öğretmenler nitelikli öğrenciler yetiştirebilecek yeterliliktedir’ görüşüne katılım puan ortalaması 2.49, sorun derecesi ‘yüksek’ bulunmuştur.

‘Öğretmenler okulda bulunan eğitim araç ve gereçlerini kullanabilecek yeterliliktedir’ görüşüne katılım puan ortalaması 2.33, sorun derecesi ‘yüksek’ bulunmuştur.

‘Öğretmenler okulda bulunan eğitim materyallerini kullanabilecek yeterliliktedir’ görüşüne katılım puan ortalaması 2.36, sorun derecesi ‘yüksek’ bulunmuştur.

‘Öğretmenler bilgisayarlardan rahatlıkla yararlanmaktadırlar’ görüşüne katılım puan ortalaması 1.87, sorun derecesi ‘yüksek’ bulunmuştur.

Yöneticilerin, işgörenlerin nicel ve nitel yeterlilik sorularına verdikleri cevapların ortalama puanları ve sorun derecelerinin; yaş, cinsiyet, mezun olunan okul ve toplam hizmet sürelerine göre dağılımı Tablo 23’te gösterilmiştir.

Tablo 23. Yöneticilerin Yaş, Cinsiyet, Mezun Olunan Okul ve Toplam Hizmet Sürelerine Göre, İşgörenlerin Nicel ve Nitel Yeterlilik Ortalama Puanları ve Sorun Dereceleri

Kişisel Özellikler	Yönetici						
	n	Nicel Yeterlilik			Nitel Yeterlilik		
		\bar{X}	SS	Sorun Derecesi	\bar{X}	SS	Sorun Derecesi
Yaş							
<40	15	3.66	0.79	Düşük	2.37	1.19	Yüksek
=>40	25	3.66	0.88	Düşük	2.22	0.67	Yüksek
Cinsiyet							
Kadın	11	3.90	0.45	Düşük	2.31	0.88	Yüksek
Erkek	29	3.56	0.94	Düşük	2.24	0.81	Yüksek
Mezun olunan okul							
2-3 yıllık Y.O.	16	3.61	0.97	Düşük	2.50	0.68	Yüksek
Lisans -Yüksek lisans	24	3.69	0.78	Düşük	2.11	0.88	Yüksek
Toplam hizmet süresi							
<10 yıl	18	3.60	1.02	Düşük	2.19	0.97	Yüksek
=>10 yıl	22	3.70	0.70	Düşük	2.31	0.70	Yüksek

Yöneticilerin, işgörenlerin nicel yeterlilikleri ile ilgili ortalama puanları ve sorun dereceleri;

- Yaşa göre, 40 yaş altında ve 40 yaş ve üzerindekilerde aynı 3.66, sorun dereceleri 'düşük',
- Cinsiyete göre, erkeklerde 3.90 , kadınlarda 3.56, 'düşük' derecelerde,
- Mezun olunan okullara göre, 2-3 yıllık yüksek okul mezunlarında 3.61, lisans-yüksek lisans mezunu olanlarda 3.69, 'düşük' derecelerde,
- Hizmet süresine göre 10 yıldan az hizmet süresi olanlarda 3.60, ve 10 yıl ve üzeri olanlarda 3.70, 'düşük' derecelerde bulunmuştur.

Yöneticilerin, işgörenlerin nicel yeterlilikleri ile ilgili ortalama puanları kişisel özelliklerine göre farklı bulunmamıştır.

Sorun olarak değerlendirme dereceleri de, her kişisel özelliğe 'düşük' olarak belirlenmiştir.

Yöneticilerin, işgörenlerin nitel yeterlilikleri ile ilgili ortalama puanları ve sorun dereceleri;

- Yaşa göre, 40 yaş altındakilerde 2.37, 40 yaş ve üzerindekilerde 2.22, 'yüksek' derecelerde,
- Cinsiyete göre, erkeklerde 2.31, kadınlarda 2.24, 'yüksek' derecelerde,
- Mezun olunan okullara göre, 2-3 yıllık yüksekokul mezunu olanlarda 2.50, lisans-yüksek lisans mezunu olanlarda 2.11, 'yüksek' derecelerde,.
- Hizmet süresine göre, 10 yıldan az hizmet süresi olanlarda 2.19, 10 yıl ve üzeri olanlarda 2.31, 'yüksek' derecelerde bulunmuştur.

Yöneticilerin, işgörenlerin nitel yeterlilikleri ile ilgili ortalama puanları kişisel özelliklerine göre farklı bulunmamıştır.

Sorun olarak değerlendirme dereceleri de, her kişisel özelliğe 'yüksek' olarak belirlenmiştir.

2.6. Yönetici ve Öğretmen Anketlerinde Açık Uçlu Sorulara Alınan Cevaplar

Yönetici anketinde 'Sekiz yıllık zorunlu eğitimle ilgili belirlemek istediğiniz başka bir konu yada öneriniz var mı?' şeklinde açık uçlu soruya, bir yönetici 'Okulun fizik koşulları yetersiz' bir diğeri de 'Eğitim programlarının gözden geçirilmesi gerekir' cevabını vermiştir.

Öğretmen anketinde bu soruya 46 cevap alınmıştır. Alınan cevaplar aşağıda sunulmuştur.

- 1-Fiziki yapı yetersiz (15 kişi),
- 2- Programın gözden geçirilmesi gerekir (9 kişi),
- 3- Disiplin yönetmeliğinin düzenlenmesi gerekir (8 kişi),
- 4- Yöneltilme sisteminin düzenlenmesi gerekir (5 kişi),
- 5- Branşlaşmaya gidilmesi gerekir (3 kişi),

6- Alt yapı oluşturulmadan sekiz yıllık zorunlu eğitime geçildi (3 kişi),

7- Öğretmen eğitimi yetersiz (3 kişi).

3. Öğrencilerin Görüşleri

Bu bölümde, araştırmada incelenen 4. sınıftan 429, 8. sınıftan da 300 öğrencinin anket sorularına verdikleri cevaplar yer almaktadır. Öğrenci sorularının cevap seçenekleri, 'evet' ya da 'hayır' şeklinde iki seçenekli olduğu halde, bulgular tablo halinde sunulurken (Tablo 24) sadece 'evet' cevaplarının sayısı ve yüzdeleri verilmiştir.

Tablo 24. Öğrencilerin Sorulara Verdikleri "Evet" Cevaplarının Sınıflara Göre Dağılımı

Sorular	4.Sınıf Öğrencileri (n=429)		8.Sınıf Öğrencileri (n=300)		P
	Evet n	%	Evet n	%	
Sınıfta oturduğun sıradan memnun musun?	299	69,7	247	82,3	P < 0.05
Sınıfından memnun musun?	407	94,9	257	85,7	P < 0.05
Koridorlardan memnun musun?	292	68,1	232	77,3	P < 0.05
Okul Kütüphanesini kullanıyor musun?	203	47,3	149	49,7	P > 0.05
Spor alanlarından memnun musun?	261	60,8	144	48,0	P < 0.05
Okul tuvaletlerinden memnun musun?	83	19,3	104	34,7	P < 0.05
Okulun hayata hazırladığına inanıyor musun?	418	97,4	266	88,7	P < 0.05
Liseye devam edecek misin ?	420	97,9	296	98,7	P > 0.05
Hangi mesleği seçeceğine karar verdin mi ?	375	87,4	255	85,0	P > 0.05
Okumayı seviyor musun?	420	97,9	279	93,0	P < 0.05

‘Sınıfta oturduğun sıradan memnun musun?’ sorusuna 4.sınıf öğrencilerinin %69.7’si, 8.sınıf öğrencilerinin %82.3’si evet cevabı vermiştir. Sınıf sıralarından memnuniyet 8.sınıf öğrencilerinde daha yüksek bulunmuştur($p<0.05$).

‘Sınıfta oturduğun sıradan memnun musun?’ sorusuna hayır cevabı veren öğrencilerin memnuniyetsizlik nedenleri şunlardır:

4.sınıf öğrencileri;	8.sınıf öğrencileri;
Arkadaşım ile anlaşamıyorum (32)	Yerimden memnun değilim (12)
Yerimden memnun değilim (25)	Sıra rahat değil (9)
Sıra rahat değil (22)	Pis (9)
Pis (19)	Arkadaşım ile anlaşamıyorum (7)
Tek oturmak istiyorum (16)	Tek oturmak istiyorum (5)
Sıra kırık (11)	Sıra kırık (5)
Eşya koyacak yer yok (1)	
(n=126 öğrenci)	(n=47 öğrenci)

Öğrencilerin sınıflarından memnuniyetsizlik nedenlerinin büyük çoğunluğu fizik yapı yetersizliği ile ilgili görünmektedir.

“Sınıftan memnun musun?” sorusuna 4. sınıf öğrencilerinin %94.9’u, 8.sınıf öğrencilerinin %85.7’si evet cevabı vermiştir. Okuduğu sınıftan memnuniyet 4.sınıf öğrencilerinde daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$).

‘Sınıftan memnun musun?’ sorusuna hayır cevabı veren öğrencilerin memnuniyetsizlik nedenleri şunlardır;

4.sınıf öğrencileri;		8.sınıf öğrencileri;	
Arkadaşım ile anlaşamıyorum	(11)	Arkadaşım ile anlaşamıyorum	(25)
Sınıf küçük	(5)	Sınıfımı değiştirdiler	(7)
Sınıf kalabalık	(2)	Öğretmen yüzünden	(4)
Sınıf bakımsız	(2)	Sınıf bakımsız	(4)
Sınıf tembel	(1)	Sınıf tembel	(1)
(n=21 öğrenci)		(n=41 öğrenci)	

‘Koridorlardan memnun musun?’ sorusuna 4. sınıf öğrencilerinin %68.1’i, 8. sınıf öğrencilerinin %77.3’ü evet cevabı vermiştir. Okul koridorlarından memnuniyet, 8. sınıf öğrencilerinde daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$).

‘Koridorlardan memnun musun?’ sorusuna hayır cevabı veren öğrencilerin memnuniyetsizlik nedenleri şunlardır;

4.sınıf öğrencileri		8.sınıf öğrencileri;	
Dar	(47)	Dar	(22)
Gürültülü	(36)	Gürültülü	(16)
Pis	(23)	Pis	(15)
Kurallara uyulmuyor	(14)	Kötü kokuyor	(5)
Diğer	(8)	Diğer	(5)
(n = 128 öğrenci)		(n = 63 öğrenci)	

Öğrencilerin okul koridorlarından memnuniyet oranları yüksek olmakla birlikte, hem 4. sınıf hem de 8. sınıf öğrencilerin dile getirdikleri memnuniyetsizlik nedenleri sorunun varlığını ve fizik yapı yetersizliğini gösteren bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

‘Okul kütüphanesini kullanıyor musun?’ sorusuna 4. sınıf öğrencilerinin %47.3’ü, 8. sınıf öğrencilerinin %49.7’si evet cevabı vermiştir. Okul kütüphanesi öğrencilerin yaklaşık yarısı tarafından kullanılmaktadır.

‘Okul kütüphanesini kullanıyor musun?’ sorusuna hayır cevabı veren öğrencilerin nedenleri:

4.sınıf öğrencileri;

Açık değil	(85)
İhtiyaç duymuyorum	(38)
Sınıfta kitaplık var	(36)
Kitaplar yeterli değil	(22)
Kartım yok	(15)
Gitmeyi sevmiyorum	(5)
Diğer	(6)

(n = 207 öğrenci)

8.sınıf öğrencileri;

Açık değil	(35)
İhtiyaç duymuyorum	(33)
Zaman yok	(25)
Kitaplar yeterli değil	(17)
Sınıfta kitaplık var	(12)
Kitap okumayı sevmiyorum	(8)
Diğer	(9)

(n = 139 öğrenci)

Öğrencilerin okul kütüphanesini kullanmama nedenleri arasında en sık rastlanan neden kütüphanenin sürekli açık olmaması ve kütüphaneye ihtiyaç duyulmamasıdır. Bazı öğrenciler sınıf kitaplığını yeterli buldukları halde, bazıları okul kütüphanesini dahi yetersiz görmekteler. Öğrencilerin okul kütüphanesini kullanmama nedenleri birbirlerinden çok farklı olmakla birlikte en belirgin bulgu öğrencilerin kütüphaneden yararlanma düzeylerinin düşüklüğüdür.

‘Spor alanlarından memnun musun?’ sorusuna 4. sınıf öğrencilerinin %60.8’i, 8. sınıf öğrencilerinin %48.0’i evet cevabı vermiştir. Spor alanlarından memnuniyet 8. sınıf öğrencilerinde daha düşük düzeydedir ($p < 0.05$).

‘Spor alanlarından memnun musun?’ sorusuna hayır cevabı veren öğrencilerin memnuniyetsizlik nedenleri şunlardır;

4.sınıf öğrencileri;		8.sınıf öğrencileri;	
Yok	(70)	Giremiyoruz	(70)
Giremiyoruz	(31)	Yok	(31)
Çok küçük	(15)	Çok küçük	(15)
Büyük sınıflar rahatsız ediyor(12)			
Oyun için kullanıyorlar (4)			
Diğer	(2)		
(n = 134 öğrenci)		(n = 116 öğrenci)	

Öğrencilerin en çok memnuniyetsizlik nedeni onların ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte spor alanlarının olmaması, mevcutlardan da yeterince yararlanamamalarıdır.

‘Okul tuvaletlerinden memnun musun?’ sorusuna 4. sınıf öğrencilerinin %19.3’ü, 8. sınıf öğrencilerinin %34.7’si evet cevabı vermiştir. Öğrencilerin en çok şikayetçi oldukları konu okul tuvaletleridir. 4. sınıf öğrencileri 8. sınıf öğrencilerine göre daha çok şikayetçidir ($p<0.05$).

‘Okul tuvaletlerinden memnun musun?’ sorusuna hayır cevabı veren öğrencilerin memnuniyetsizlik nedenleri şunlardır;

4.sınıf öğrencileri;		8.sınıf öğrencileri;	
Çok pis	(333)	Çok pis	(180)
Peçete/sabun yok	(5)	Peçete/sabun yok	(7)
Diğer	(3)	Sıvı sabun kullanıyorlar (1)	
(n = 341 öğrenci)		(n = 188 öğrenci)	

Öğrencilerin büyük çoğunluğu okul tuvaletlerinden memnun olmadıklarını, en önemli neden olarak da tuvaletlerinin çok pis oluşunu dile getirmektedirler. Bu bulgular hem okul tuvaletlerinin sayısal olarak, hem de temizlik yönünden yeterli olmadıklarını göstermektedir. Tuvaletlerin bulaşıcı hastalıklar için çok önemli bir

kaynak olması nedeniyle, öğrencilerin sağlık yönünden büyük bir risk altında oldukları kendileri tarafından dile getirilmektedir.

‘Okulun hayata hazırladığına inanıyor musun?’ sorusuna 4. sınıf öğrencilerinin %97.4’ü, 8. sınıf öğrencilerinin %88.7’si evet cevabı vermiştir. 4. sınıf öğrencilerinin evet cevap oranı, 8. sınıf öğrencilerinden daha yüksektir ($p<0.05$).

‘Okulun hayata hazırladığına inanıyor musun?’ sorusuna hayır cevabı veren öğrencilerin nedenleri şunlardır;

4.sınıf öğrencileri;

Eğitimden memnun değilim (5)

Okulu sevmiyorum (1)

Fiziki imkanlar yok (1)

(n = 7 öğrenci)

8.sınıf öğrencileri;

Eğitimden memnun değilim (14)

Yeterince hazırlanamıyorum (5)

İnanmıyorum (2)

Diğer (3)

(n = 24 öğrenci)

‘Liseye devam edecek misin?’ sorusuna 4. sınıf öğrencilerinin %97.9’u, 8. sınıf öğrencilerinin %98.7’si evet cevabı vermiştir. Öğrencilerin hemen hepsi liseye devam edeceklerini belirtmişlerdir.

‘Liseye devam edecek misin?’ sorusuna hayır cevabı veren öğrencilerin nedenleri şunlardır;

4.sınıf öğrencileri;

Taşınma (2)

Ayrılacağım (2)

Diğer (2)

(n = 6 öğrenci)

8.sınıf öğrencileri;

Sağlık nedeni ile (1)

Matematiğim kötü (1)

(n = 2 öğrenci)

‘Hangi mesleği seçeceğine karar verdin mi?!’ sorusuna 4. sınıf öğrencilerinin %87.4’ü, 8. sınıf öğrencilerinin %85.0’i evet cevabı vermiştir.

‘Hangi mesleği seçeceğine karar verdin mi ?’ sorusuna hayır cevabı veren öğrencilerin nedenleri şunlardır;

4.sınıf öğrencileri;

Kararsızım (34)
Yaşım küçük (15)

(n = 49 öğrenci)

8.sınıf öğrencileri;

Kararsızım (29)
Yaşım küçük (5)
Diğer (2)

(n = 36 öğrenci)

‘Okumayı seviyor musun?’ sorusuna 4. sınıf öğrencilerinin %97.9’u, 8. sınıf öğrencilerinin %93.0’ü evet cevabı vermiştir.

‘Okumayı seviyor musun?’ sorusuna hayır cevabı veren öğrencilerin nedenleri şunlardır;

4.sınıf öğrencileri;

Kitap okumadığım için (4)
Sıkıcı (4)
Her kitabı sevmiyorum (2)

(n = 10 öğrenci)

8.sınıf öğrencileri;

Sıkıcı (7)
Her kitabı sevmiyorum (2)
Kitap okumadığım için (2)
Okuduklarımız hayata geçirilmiyor (1)

(n = 12 öğrenci)

Öğrencilerin Kişisel Özelliklerine Göre Bulgular

4. ve 8. sınıf öğrencilerinin sorulara verdikleri ‘evet’ cevaplarının cinsiyete göre dağılımı Tablo 25’de gösterilmiştir.

Tablo 25: Sorulara Evet Cevabı Veren 4. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı (%)

Sorular	4. Sınıf (n=429)			8. Sınıf (n=300)		
	Erkek % (n=210)	Kız % (n=219)	p	Erkek % (n=146)	Kız % (n=154)	p
Sınıfta oturduğu sıradan memnun musun?	67,1	72,1	p>0,05	82,2	82,5	p>0,05
Sınıfından memnun musun?	97,1	92,7	p>0,05	88,4	83,1	p>0,05
Koridorlardan memnun musun?	68,6	67,6	p>0,05	80,1	74,7	p>0,05
Okul Kütüphanesini kullanıyor musun?	48,6	46,1	p>0,05	52,1	47,4	p>0,05
Spor alanlarından memnun musun?	61,4	60,3	p>0,05	54,1	42,2	p<0,05
Okul tuvaletlerinden memnun musun?	20,0	18,7	p>0,05	42,5	27,3	p<0,05
Okulun hayata hazırladığına inanıyor musun?	97,1	97,7	p>0,05	88,4	89,0	p>0,05
Liseye devam edecek misin?	96,2	99,5	p>0,05	97,3	100,0	p>0,05
Hangi mesleği seçeceğine karar verdi mi?	86,7	88,1	p>0,05	87,7	82,5	p>0,05
Okumayı seviyor musun?	96,7	99,1	p>0,05	87,7	98,1	p<0,05

4.sınıf öğrencilerinin cevapları cinsiyete göre incelendiğinde, bütün sorularda erkek ve kız öğrenciler arasında önemli bir fark olmadığı görülmüştür.

8. sınıf öğrencilerinin cevapları cinsiyete göre incelendiğinde;

- ‘Spor alanlarından memnun musun?’ sorusuna erkek öğrencilerin %54.1’i, kız öğrencilerin %42.2’si ‘evet’ cevabı vermişlerdir. Kız öğrencilerin spor alanlarından memnuniyeti, erkeklerinkinden daha düşük bulunmuştur (p<0.05). Bu durum erkek öğrencilerin mevcut alanları fiziksel güçlerinden yararlanarak daha çok kullandıkları şeklinde yorumlanabilir.

- ‘Okul tuvaletlerinden memnun musun?’ sorusuna erkek öğrencilerin %42.5’i, kız öğrencilerin %27.3’ü. evet cevabı vermişlerdir. Kız öğrencilerin okul

tuvaletlerinden memnuniyeti, erkeklerinkinden daha düşük bulunmuştur ($p<0.05$). Bu durum, okulun kızlara tuvalet ihtiyacı için belki de daha büyük alan ayırdıkları şeklinde açıklanabilir.

Diğer sorularda erkek ve kız öğrencilerin cevapları arasında önemli bir fark bulunmamıştır.

Erkek ve kız öğrencilerin sorulara verdikleri 'evet' cevaplarının sınıflara göre dağılımı Tablo 26'da gösterilmiştir.

Tablo 26: Sorulara Evet Cevabı Veren Erkek ve Kız Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı (%)

Sorular	4. Sınıf (n=429)			8. Sınıf (n=300)		
	Erkek % (n=210)	Kız % (n=219)	p	Erkek % (n=146)	Kız % (n=154)	p
Sınıfta oturduğu sıradan memnun musunuz?	67,1	82,5	$p<0,05$	72,1	82,5	$p<0,05$
Sınıfından memnun musunuz?	97,1	88,4	$p<0,05$	92,7	83,1	$p<0,05$
Koridorlardan memnun musunuz?	68,6	80,1	$p<0,05$	67,6	74,7	$p>0,05$
Okul Kütüphanesini kullanıyor musunuz?	48,6	52,1	$p>0,05$	46,1	47,4	$p>0,05$
Spor alanlarından memnun musunuz?	61,4	54,1	$p>0,05$	60,3	42,2	$p<0,05$
Okul tuvaletlerinden memnun musunuz?	20,0	42,5	$p<0,05$	18,7	27,3	$p<0,05$
Okulun hayata hazırladığına inaniyor musunuz?	97,1	88,4	$p<0,05$	97,7	89,0	$p<0,05$
Liseye devam edecek misin?	96,2	97,3	$p>0,05$	99,5	100,0	$p>0,05$
Hangi mesleği seçeceğine karar verdi mi?	86,7	87,7	$p>0,05$	88,1	82,5	$p>0,05$
Okumayı seviyor musunuz?	96,7	87,7	$p<0,05$	99,1	98,1	$p>0,05$

- 'Sınıfta oturduğu sıradan memnun musun?' sorusuna 4. sınıf erkek öğrencilerinin %67.1'si, 8. sınıf erkek öğrencilerinin %82.5'i, 4. sınıf kız öğrencilerinin % 72.1'i, 8. sınıf kız öğrencilerinin %82.5'i evet cevabı vermiştir.

Oturduğu sıradan memnuniyet 8. sınıf öğrencilerinde daha fazla bulunmuştur ($p<0.05$).

- 'Sınıftan memnun musun?' sorusuna 4. sınıf erkek öğrencilerinin %97.1'i, 8. sınıf erkek öğrencilerinin %88.4'ü, 4. sınıf kız öğrencilerinin % 92.7'si, 8. sınıf kız öğrencilerinin %83.1'i evet cevabı vermiştir. Okuduğu sınıftan memnuniyet 4. sınıf öğrencilerinde daha fazla bulunmuştur ($p<0.05$).

- 'Koridorlardan memnun musun?' sorusuna 4. sınıf erkek öğrencilerinin %68.6'sı, 8. sınıf erkek öğrencilerinin %80.1'i, 4. sınıf kız öğrencilerinin % 67.6'sı, 8. sınıf kız öğrencilerinin %74.7'si evet cevabı vermiştir. Okul koridorlarından memnuniyet 4. ve 8. sınıf kız öğrencilerinde fark göstermediği halde, 8. sınıf erkek öğrencilerinde 4.sınıf erkek öğrencilerine göre daha fazla bulunmuştur ($p<0.05$).

- 'Spor alanlarından memnun musun?' sorusuna 4. sınıf erkek öğrencilerinin %61.4'ü, 8. sınıf erkek öğrencilerinin %54.1'i, 4. sınıf kız öğrencilerinin %60.3'ü, 8. sınıf kız öğrencilerinin %42.2'si evet cevabı vermiştir. Spor alanlarından memnuniyet sınıflara göre erkek öğrencilerde fark göstermediği halde, 8.sınıf kız öğrencilerinde 4.sınıf kız öğrencilerine göre daha düşük bulunmuştur ($p<0.05$).

- 'Okul tuvaletlerinden memnun musun?' sorusuna 4. sınıf erkek öğrencilerinin %20.0'si, 8. sınıf erkek öğrencilerinin %42.5'i, 4. sınıf kız öğrencilerinin %18.7'si, 8. sınıf kız öğrencilerinin %27.3'ü evet cevabı vermiştir. Okul tuvaletlerinden memnuniyet 4. sınıf öğrencilerinde, 8. sınıf öğrencilerine göre daha düşüktür ($p<0.05$).

- 'Okulun hayata hazırladığına inanıyor musun?' sorusuna 4. sınıf erkek öğrencilerinin %97.1'i, 8. sınıf erkek öğrencilerinin %88.4'ü, 4. sınıf kız öğrencilerinin % 97.7'si, 8. sınıf kız öğrencilerinin %89.0'u evet cevabı vermiştir. 4.sınıf öğrencileri okulun kendilerini hayata hazırladığına, 8. sınıf öğrencilerinden daha çok inanmaktadır ($p<0.05$).

- ‘Okumayı seviyor musun?’ sorusuna 4. sınıf erkek öğrencilerinin %96.7’si, 8. sınıf erkek öğrencilerinin %87.7’si , 4. sınıf kız öğrencilerinin % 99.1’i, 8. sınıf kız öğrencilerinin %98.1’i evet cevabı vermiştir. Okumayı sevme konusunda kız öğrenciler arasında bir fark olmadığı halde 8.sınıf erkek öğrencilerinin okuma sevgilerinin 4.sınıf öğrencilerinden daha düşük olduğu görülmüştür ($p<0.05$).

- ‘Okul kütüphanesini kullanıyor musun?’, ‘Liseye devam edecek misin?’ ve ‘Hangi mesleği seçeceğine karar verdi mi?’ sorularına alınan cevaplar cinsiyete göre 4. ve 8. sınıf öğrencilerinde farklı bulunmamıştır.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinden çıkan sonuçlar doğrultusunda değerlendirmeler yapılmıştır.

1. SONUÇLAR

Araştırmada incelenen 40 okul yöneticisinin yaş ortalaması 44.53'tür ve büyük çoğunluğu erkektir. Yönetici olarak çalışılan süre ortalaması 4.5 yıldır. Meslekte toplam hizmet süreleri kadınlarda (20 yıl), erkeklere göre (11.62 yıl) daha uzundur. Kadın yöneticilerin toplam hizmet süresi yaklaşık olarak erkek yöneticilerin iki katıdır.

İncelenen 192 öğretmenin 97'si (%50.5) branş, 95'i (%49.5) sınıf öğretmenidir. Branş öğretmenlerinin %73.7'si, sınıf öğretmenlerinin ise %70.1'i kadındır. Öğretmenlerin yaş ortalaması 41.2'dir, bu okuldaki ortalama hizmet süreleri 6.2 yıldır. Sınıf öğretmenlerinin toplam hizmet süresi (19.1 yıl), branş öğretmenlerine göre (16.5 yıl), daha uzundur.

Okul yöneticilerinin % 40'ı 2-3 yıllık yüksekokul mezunu olup, % 45'i lisans, % 15'i yüksek lisanslıdır. Öğretmenlerin ise % 39.6'sı 2-3 yıllık yüksekokul, % 53.6'sı lisans, % 6.8'i yüksek lisans mezunudur. Yönetici ve öğretmenler eğitim düzeyleri arasında fark bulunmamıştır.

Branş öğretmenlerinin % 5.2'si, sınıf öğretmenlerinin ise % 51.6'si, 2 yıllık yüksekokul mezunudur. Bu fark istatistiksel olarak çok önemli bulunmuştur.

Araştırmada toplam 729 öğrenci incelenmiştir. Bunların 429'u (%58.8) 4.sınıf, 300'ü (%41.2) 8.sınıf öğrencisidir. Her iki sınıfta incelenen öğrencilerin %52'i kızdır.

Araştırmada sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretimin getirdiği ekonomik yük ve Devletin eğitime aktardığı pay hem yöneticiler, hem de öğretmenler tarafından yüksek derecede sorun olarak değerlendirilmiştir. Yöneticiler ve öğretmenlerin kişisel özelliklerine göre incelendiğinde de aynı görüşte oldukları sonucuna varılmıştır.

Bu araştırmada incelenen 20 okuldan sadece 3 tanesi ilköğretim okulu olarak inşa edilmiştir ve 20 okuldan 8'inde tam gün, 12'inde ikili öğretim yapılmaktadır. Bu iki bulgudan birincisi sadece 3 ilkokulun sekiz yıllık ilköğretim gereklerine uygun olarak yapıldığını, ikincisi ise tam gün öğretim için mevcut okulların en az yarısı kadar yeni ilkokul binasına ya da ek binaya ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Yönetici ve öğretmen anketlerinden elde edilen sonuçlar okulların fiziki altyapısının 12 yıllık zorunlu eğitim için yeterli olmadığını, okuldaki spor alanlarının, sıraların, tuvaletlerin, kütüphanenin 6-14 yaş grubu öğrencilere uygun olmadığını göstermiştir. Ayrıca öğretmen ve yöneticiler, okulların ergonomik olarak tasarlanmadığını, okulların fiziki yapısının farklı yaş grubundaki öğrencilerin birbirinden ayrı olarak eğitim görmelerini ve vakit geçirmelerini sağlamada yetersiz olduğunu, dersliklerin sayısal olarak yetersiz kaldığını belirtmişlerdir. Öğretmenler odasının ve sivil savunma hizmetleri için gerekli olan araç gereçlerin yeterliliğini ise öğretmenlerin yöneticilere göre daha yüksek derecede sorun olarak gördükleri belirlenmiştir.

Program ve yöneltme ile ilgili olarak sekiz yıllık zorunlu eğitim programının; öğrencileri hayata hazırlamada yeterli olmadığı ve ülke kalkınmasına katkı getirebilen öğrenciler yetiştirebilecek yeterlilikte olmadığı, öğrencileri eleştirel düşünmeye ve bilgiyi araştırmaya yöneltmediği, eğitimdeki yeniliklere uygun olarak

geliştirilmediği belirtilmiştir. Ayrıca programlar öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkartıp geliştirememekte ve onlara meslek seçimlerinde yardımcı olamamaktadır.

Süreç ile ilgili sorular incelendiğinde;

- Süreç 1 ile ilgili olarak öğretmen ve yöneticiler temel öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması için sekiz yılın yeterli olmadığını, öğrencilerden okul ihtiyaçları için para toplanması uygulamasının çok yaygın olduğu, okulda yeterli miktarda ders araç ve gerecinin bulunmadığı ve okul kütüphanesinin ihtiyacı karşılayamadığı belirtilmiştir.

- Süreç iki ile ilgili olarak soruların sorun olarak algılanma derecesinin yönetici ve öğretmenlerde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre; yöneticiler ‘Okulumuzda eğitim teknolojilerinden (internet, projektör, tepegöz vb.) etkin olarak yararlanılmaktadır’ sorusu yöneticilerce ‘orta’ derecede, öğretmenlerce ‘yüksek’, ‘Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretimin uygulanmasına gerekli hazırlıklar yapılarak geçilmiştir’ ve ‘Farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin bir arada bulunması nedeniyle sorunlar yaşanmamaktadır’ soruları yöneticiler ve öğretmenler tarafından ‘orta’, ‘Sekiz yıllık zorunlu eğitimden sonra branş ve sınıf öğretmenleri arasında çatışma yaşanmamıştır’ yöneticilerce ‘düşük’, öğretmenlerce ‘orta ’ derecede bir sorun olarak belirtilmiştir.

Okuldaki İşgörenlerin nicel ve nitel yeterlilikleri ile ilgili sorular incelendiğinde;

- Yöneticiler sekiz yıllık zorunlu eğitime geçildikten sonra okulda öğretmen, memur ve hizmetli ihtiyacı olmadığını belirtmişlerdir.

- Okulda görev yapan öğretmenlerin nitelikleri ile ilgili olarak ise yöneticiler öğretmenlerin nitelikli öğrenciler yetiştirebilecek yeterlilikte olmadığını, öğretmenlerin okulda bulunan eğitim araç – gereçleri ile materyallerini

kullanabilecek yeterliliğe sahip olmadığını ve öğretmenlerin bilgisayarlardan yararlanmakta sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilere yöneltilen sorulardan sadece 3 tanesi sorun olarak belirtilmiştir. Öğrencilerin sorun olarak belirttikleri 3 konu sırası ile;

1. Okul tuvaletleri
2. Okul kütüphanesi ve
3. Okulun spor alanları ile ilgilidir.

Okul tuvaletlerinden, 4. sınıf öğrencilerinin memnuniyeti (%19.3), 8. sınıf öğrencilerine (%34.7) göre daha düşüktür. Cinsiyete göre incelendiğinde, kız öğrencilerin memnuniyetinin (%27.3), erkek öğrencilere (%42.5') göre, daha düşük olduğu görülmüştür.

Okul kütüphanesi öğrencilerin yaklaşık yarısı tarafından kullanılmaktadır. Bu durum aynı sınıf öğrencilerinde ve sınıflar arasında da cinsiyete göre farklı bulunmamıştır.

Okulun spor alanlarından 4. sınıf öğrencilerinin %60.8'i, 8. sınıf öğrencilerinin %48.0'i memnundur. Spor alanlarından memnuniyet 8. sınıf öğrencilerinde daha düşük düzeydedir. Sınıflar arasında erkek öğrencilerin memnuniyetleri fark göstermediği halde, 8. sınıf kız öğrencilerinin memnuniyeti (%42.2), 4.sınıf kız öğrencilere göre (%60.3) daha düşüktür.

2. ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen bulgulara ve sonuçlara dayalı olarak geliştirilen öneriler şunlardır:

1. İlköğretim ile ilgili sorunların çözümünde finansman ihtiyacı yeni kaynaklar yaratılarak ve/veya bütçe olanakları ile artırılmalıdır.
2. Okullar bünyesinde ek bina ve sınıflar yapılarak, bütün okullarda normal öğretime geçilmelidir.
3. Okulların fizik yapısı ile ilgili derslikler, koridorlar ve spor alanları ihtiyacı karşılayacak şekilde ele alınmalı ve daha çağdaş bir düzeye getirilmelidir.
4. Öğrenci tuvaletlerinin her yaş ve cinsiyetteki öğrencilerin ihtiyacını karşılayacak şekilde ve gerekli temizlik koşulları sağlanarak daha sağlıklı hale getirilmelidir.
5. Okul kütüphaneleri ve sınıf kitaplıkları hem yeterli hem de kolay ulaşılabilir hale getirilmelidir.
6. Eğitim plan ve programları ile öğrencilere kitap okuma ve bilgiyi araştırma alışkanlığı kazandırılmalıdır.
7. Derslerin özelliklerine uygun (görsel ve işitsel) öğretim araç-gereçlerinin her okulda bulunması ve etkin kullanımı sağlanmalıdır.
8. Eğitim programları, hem amaçlanan eğitim hedeflerine uygun , hem de yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlenmelidir.
9. Eğitim içeriği zenginleştirilerek, gereksiz bilgilerden ve ezbercilikten kaçınılarak, daha çok bilimsel ve teknolojik gelişimi izleyebilecek derslerin programlarda yer alması sağlanmalıdır.
10. İlköğretimdeki yöneltme ve rehberlik hizmetleri daha işlevsel hale getirilmelidir.
11. Eğitim kalitesinin sürekli iyileştirilmesi için işgörenlerin nicel ve nitel yeterliliği sağlanmalı. İşgörenlerin mezuniyet öncesi eğitimleri yeterli görülmeyip, mezuniyet sonrası eğitimlerle sürekli hale getirilmelidir.

12. Bu araştırmada sekiz yıllık sürekli ilköğretim uygulamalarının genel bir değerlendirmesi amaçlanmıştır. Ancak konunun önemi ve kapsamı dikkate alındığında hem örnek büyüklüğü, hem de anket sorularının sınırlı oluşu, gerçek durumu yeterince yansıtmamış olabilir. Ayrıca, yönetici ve öğretmenlerin ankette yer alan her konuyu ‘yüksek’ derecede sorun olarak algılamaları dikkat çekicidir. Yönetici ve öğretmenler daha kaliteli bir eğitimin özlemi içerisinde görüşlerini bu şekilde yansıtmış da olabilir. Bu sonucun nedenleri daha kapsamlı bir araştırmanın konusu olabilir. Bütün bu nedenlerle, uygulamanın başlangıcından bu güne kadar kaydedilen olumlu ve olumsuz gelişmeleri gösterebilecek yeni araştırmalara ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA

AKBIYIK, Selahattin. (1984) “*Sekiz Yıllık İlköğretim Okullarının Uygulamada Karşılaştığı Sorunlar*”, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

AKYÜZ, Yahya; *Cumhuriyet Gelinceye Kadar İlköğretimin Tarihçesine Kısa Bir Bakış. Türkiye’de İlköğretim*, Gülcan ve diğerleri, (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 2003), s. 5.

AŞICI, Halil. (1993). **İlköğretim Uygulamasına Geçilen Okullarda Ortaya Çıkan Problemler** Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

AYDIN, Ayhan. (2000). **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Anı Yayıncılık.

AYHAN, Serap. (1993) “*Zorunlu Eğitimde Çevreye Dönük Etkinlikler*”, **Zorunlu Eğitim Sempozyumu**, Ankara: UNESCO, AÜ EBF Ortak Yayını.

BALCI, Ali. (1988). “*Eğitim Yöneticisinin Yetiştirilmesi: Türkiye’deki İlk ve Orta Dereceli Okul Yöneticileri Üzerine Yapılan Bir Araştırma*” **Eğitim Bilimleri Dergisi**. 21(1-2). Ankara.

..... (1993) “*Etkili Okul ve Türkiye’deki İlköğretim Okullarının Etkililiği Araştırması*” **Zorunlu Eğitim Sempozyumu**. Ankara

..... (2002) **Etkili Okul: Okul Geliştirme**. Ankara: Pegem Yayıncılık.

BAŞARAN, İbrahim Ethem. (1974) **Türkiye’nin Zorunlu Eğitim Sorunları ve Çözüm Yolları**. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

..... “*Temel Eğitim ve Yönetimi*”, A.Ü. Eğitim Bil. Fak. Yayını 1982.

..... (1993). **Türkiye’de Eğitim Sistemi**. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

BİLGİN, Nihat. (1986) **İlköğretim Okulu Araştırması**. Ankara: MEB – UNICEF Ortak Yayını.

BİLGİN, Saffet. (1995) **Eğitim Sosyolojisi** Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 174.

BURSALIOĞLU, Ziya. (1991). **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**. Ankara: Pegem Yayınları.

CAFOĞLU, Zuhale, (1995). **Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi**. İstanbul: Avni Akyol Ümit Kültür ve Eğitim Vakfı yayını 3.

.....;(1997) “Toplam Kalite Liderliği ve Eğitim Örgütleri”, **Verimlilik Dergisi**, 4 Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi yayını s 163-168.

ÇOBAN, Ahmet. (1998) “*21.Yüzyıla Girerken Öğretmen Eğitiminin Boyutları*” **Milli Eğitim Dergisi** 137.

DİE. (2004) **Türkiye İstatistik Yıllığı**. Ankara: DİE Matbaası.

DEMİREL, Atan. (1999) “*Sekiz Yıllık İlköğretim Uygulamasında Görülen Sorunlara İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri*”, İstanbul: Yıldız Teknik. Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

DOĞAN, Hıfzı, S. KÜLAHÇI. (1986). “*İlköğretim Okulu Araştırması*” Cilt 2. Ankara: MEB – UNICEF Ortak Yayını.

ERBİLGİN, Duygu. (2000). “*Türkiye’de Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar*” Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ERDEN, Münire. (1993). **Eğitimde Program Değerlendirme** Ankara: Personel Eğitim Merkezi Yayını No:6.

.....; “*Öğretmenlik Mesleğine Giriş*” Alkım Yayınları İstanbul 1998.

ERGÜN, Doğan. (1987). **Sosyoloji ve Eğitim**” Ankara: V Yayınları.

ERTÜRK, S. (1979). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Yelkentepe Yayınları.

ERGİNER, E ve ERGİNER, A. (1997).” Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim” Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

FİDAN, Nurettin, Y. BAYKUL; **İlköğretim Okullarında Temel İhtiyaçların Karşılanması Raporu** H.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları Ankara 1991.

FİDAN, Nurettin, M. ERDEN. (1993); **Eğitime Giriş**. İstanbul: Alkım Yayınları.

GARET, M.S. (2001). “*What Makes Professional Development Effective? Results From a National Sample of Teachers*” **American Educational Researcher Journal Vol. 38.**

GOLDHABER, D. and D.J. BREWER. (2000). “*Does Teacher Certification Matter? High School Teacher Certification Status and Student Achievement*” **Educational Evolution and Policy Analysis Vol. 22.**

GRIFFIN, Michael Stephen.(1993). “Instructional Leadership Behaviours Of Catholic Secondary School Principals”. Doctoral Dissertation. The University of Connecticut.

GÜÇLÜOL, K. (1991) “*Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim Üzerine*” **Milli Eğitim Dergisi.**

GÜLCAN, Murat ve diğerleri. (2003). **Türkiye’de İlköğretim (Dünü, Bugünü, Yarını)**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

GÜRKAN, Tanju; **İlkokul Öğretmenlerinin Öğretmenlik Tutumları ile Benlik Kavramları Arasındaki İlişki** Sevinç Matbaası Ankara 1993.

GÜVENÇ, Bozkurt; **İnsan ve Kültür**. İstanbul:Remzi Kitapevi, 1972.

İLGAR, Lütfi. (1996) **Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi** İstanbul: Beta Yayınları.

KAVAK, Yüksel. (1997). **Dünyada ve Türkiye’de İlköğretim**. Ankara: Şafak Matbaacılık.

KAVAK, Yüksel, E. EKİNCİ, F. GÖKÇE. (1997). **İlköğretimde Kaynak Arayışları**. Ankara: Pegem Yayıncılık.

KÜRKÇÜOĞLU, Ö. (1993). **Zorunlu Eğitim Sempozyumu** Ankara: UNESCO Türkiye Milli Komisyonu ve A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Ortak Yayını No:1.

KARİP, Emin, Kemal Köksal. (1999). “Okul Yöneticilerinin Yetiştirilmesi” **Eğitim Yönetimi** 5. Yıl, XIII Bahar: 193-207.

McGOWAN, Barbara. (2000). **Exploring Career Related Learning in Primary Schools**. Cambridge: National Institute for Careers Education and Counselling.

MEB. (1961) **İlköğretim ve Eğitim Kanunu**. Ankara: Resmi Gazete.

MEB. (1983) **İlköğretim Okulu Kılavuzu**, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

MEB. (1995b).15. **Milli Eğitim Şurası** Ankara.

MEB. (1997) **İlköğretim Ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık Ve Meslek Eğitimi Kanunu, Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun İle 24.3.1988 Tarihli Ve 3418 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması Ve Bazı Kağıt Ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkında Kanun**, Ankara: Resmi Gazete.

MEB. (1997) **Sekiz Yıllık Zorunlu İlköğretim Uygulaması ile İlgili Sorular ve Cevaplar** Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

MEB. (1999) **Onbeşinci Milli Eğitim Şurası**, Ankara.

MEB. (2003) **Millî Eğitim Sayısal Veriler**. Ankara:Milli Eğitim Basımevi.

MEB. (2004) **Milli Eğitim Sayısal Veriler**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

OKUYUCU, Mehmet. (2001) “Zorunlu Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitimin İlk Uygulanışı ve Problemleri (Diyarbakır-Silvan Örneği)” Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ÖZDEMİR, Servet.(1995) “Verimlilik ve Toplam Kalite Yönetimi”, **Eğitim Yönetimi**. Ankara: 1, 3 güz; 337.

ÖZDEMİR, Servet, H.İ. YALIN. (2000) **Öğretmenlik Mesleğine Giriş** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

ÖZDEMİR, Yılmaz. (1999).” Sekiz Yıllık İlköğretim Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar (Ankara Mamak İlçesi Örneği)”, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ÖZTÜRK, Hüseyin. (2001) **Belçika’da ve Türkiye’de Zorunlu Eğitim** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

SAĞLAMER, E. (1995); “*Neden İlköğretim?*” **Çağdaş Eğitim 215**.

TAYMAZ, Haydar, **Hizmetiçi Eğitim, Ders Notları** Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 1978.

TEZCAN, Mahmut; **Zorunlu Eğitim Okullarının Amaç ve Görevleri** UNESCO Türkiye Milli Komisyonu A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Ortak Yayını No.1 Ankara 1993.

UNICEF, WORLD BANK, UNDP, UNESCO. (1990) **Herkes İçin Eğitim Dünya Beyannamesi ve Temel Öğrenme İhtiyaçlarının Karşılanması İçin Hareket Çerçevesi** Jomtien, Thailand.

UNESCO. (1998) **Statistical Yearbook**.

YALÇINKAYA, Münevver. (1988). “Bünyesinde Ana Sınıfı Bulunan İlkokullardaki Müdürlerin Okul Yönetimine İlişkin Roller”, Ankara G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

YAŞAR, Ş. (1990). *Günümüzde Okulöncesi Eğitim Alanına Öğretmen Yetiştirme* **A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi 23**.

http://www.unesco.org/education/efa/wef_2000/regional_frameworks/frame_europe_north_america.html

<http://www.uis.unesco.org/TEMPLATE/html/Exceltables/education/compulsory.xls>

www.eurydice.org

www.programlar.meb.gov.tr

<http://personel.meb.gov.tr/solmenu/ist/index.html>

EKLER

EK-1. İncelenen Okullar

İncelenen Okullar, Görüşülen Kişi Sayıları Ve Okulların Bazı Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı Ankara 2004.

Okul No	Yönetici	Sınıf Öğr.	Branş Öğr.	Öğrenci Sayısı	Derslik Başına Ortalama Öğrenci
1. Akdere İÖO	2	5	5	101-500	20
2. Şahinbey İÖO	2	5	5	101-500	22
3. Mohaç İÖO	2	4	5	501-1000	30
4.Tevfik İleri İÖO	2	5	4	>=1001	41
5. Kurtuluş İÖO	2	5	5	>=1001	35
6. İncesu İÖO	2	5	5	101-500	30
7. İltekin İÖO	2	5	4	>=1001	41
8. Mithatpaşa İÖO	2	5	5	501-1000	30
9. Dikmen İÖO	2	5	5	501-1000	45
10.Ulubatlı Hasan İÖO	2	5	4	101-500	20
11.Talat Paşa İÖO	2	4	5	501-1000	20
12.Süleyman Uyar İÖO	2	4	5	501-1000	30
13.İç Kale İÖO	2	5	5	101-500	20
14.Fahri Çaldağ İÖO	2	5	5	101-500	20
15.Ahmet Yesevi İÖO	2	5	5	501-1000	35
16.Kemal Atatürk İÖO	2	5	5	501-1000	30
17.Pakize Erdoğan İÖO	2	4	5	101-500	30
18.Anıttepe İÖO	2	4	5	>=1001	35
19.Nebahat Keskin İÖO	2	5	5	>=1001	32
20.Turhan Fevzi İÖO	2	5	5	>=1001	32

SEKİZ YILLIK ZORUNLU EĞİTİMİ DEĞERLENDİRME ARAŞTIRMASI OKUL YÖNETİCİSİ ANKETİ

Sayın Yönetici,

Bu anket, 8 yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulamasının okul yöneticileri, öğretmenleri ve öğrenci tarafından nasıl algılandığının gerçekçi bir şekilde değerlendirilmesini sağlamak için yapılan Yüksek Lisans Tez Araştırmasına veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Bu ankette toplanacak veriler yalnızca bu araştırmada kullanılacak, başka hiç bir kişi veya kuruma verilmeyecektir. Anketle vereceğiniz cevaplarn içtenliği araştırmanın amaçlarına ulaşmasını doğrudan etkileyecektir. Sağlayacağınız katkılar için şimdiden teşekkür ederim. Saygılarımla

Zeynep BUMİN SÜZEN

G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

1-KİŞİSEL BİLGİLER: (Her soru için size uygun seçeneğin yanındaki parantezin içine (x) işareti koyunuz. () şeklindeki boşlukları cevaplandırmınız.)

1. Cinsiyetiniz	1. (.....)Kadın 2. (.....)Erkek	3. En son mezun olduğunuz okul:	1.(...) İki yıllık yüksek okul 2.(...) Üç yıllık eğitim enstitüsü 3.(...) Dört yıllık üniversite 4.(...) Yüksek lisans 5.(...) Diğer (belirtiniz).....
2. Yaşınız	5. İlköğretim okulu müdürü olarak hizmet süreniz:

4.Toplam hizmet süreniz:

2-İLKÖĞRETİM OKULUNU TANIMLAYICI BİLGİLER

Okulunuz için uygun seçeneğin yanındaki parantezin içine (x) işareti koyunuz.

1. Okulun öğrenci sayısı:	1. (.....) 100 ve daha az 2. (.....) 101 ile 500 arası 3. (.....) 501 ile 1000 arası 4. (.....) 1001 ve daha fazla	2. Okulun derslik sayısı:	1.(...) 5 ve daha az 2.(...) 6 ile 10 arası 3.(...) () 11 ile 15 arası 4.(...) 16 ve daha fazla
3. Okulun öğretimi şekli:	1. () Tam gün (normal) 2. () İkil öğretim	4. Okulun ilköğretime dönüştürme şekli:	1.(...) İlkokuldan dönüştürme 2.(...) Ortaokuldan dönüştürme 3.(...) İlköğretim okulu olarak yapıldı 4.(...) Diğer (belirtiniz).....
5. Bir sınıfa düşen ortalama öğrenci sayısı:		

3-FİNANSMANLA İLGİLİ SORULAR

(Aşağıdaki görüşlere katılma derecenizi işaretleyiniz.)

	Kabiniyorum	Az Kabiniyorum	Orta Derecede Kabiniyorum	Çok Kabiniyorum	Tam Kabiniyorum
1. Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretimin, getirdiği ekonomik yükü ülkemiz karşılamaktadır.					
2. Devletin eğitime aktardığı pay sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretimin uygulanmasını tam anlamıyla gerçekleştirebilecek yeterlidir?					
4- FİZİKİ KOŞULLARLA İLGİLİ SORULAR					
1. Okulların fiziki yapısı ergonomik olarak tasarlanmıştır.					
2. Okullarının fiziki yapısı farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin birbirinden ayrı eğitim görmelerini sağlamada yeterlidir?					
3. Okuldaki derslikler sayısal olarak yeterlidir.					
4. Okuldaki koridorlar farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin birbirinden ayrı vakit geçirmelerini sağlamada yeterlidir.					
5. Okuldaki öğrenci tuvaletleri 6-14 yaş grubundaki öğrencilere uygundur.					
6. Okuldaki spor salonu 6-14 yaş grubundaki öğrencilere uygundur.					
7. Okul kütüphanesindeki kitaplar 6-14 yaş grubu öğrencilere uygundur.					
8. Sınıflardaki kitaplıklar öğrenciler için yeterlidir.					
9. Sınıflardaki sıralar farklı yaş gruplarının fiziksel özelliklerine uygundur.					
10. Öğretmenler odası, öğretmenlere hizmet verebilecek yeterlidir.					
11. Sivil savunma hizmetlerinin öngördüğü araç ve gereç mevcuttur.					
12. Okulların fiziki altyapısı, 12 yıllık zorunlu eğitim için yeterlidir.					

5- PROGRAM ve YONELTMEYLE İLGİLİ SORULAR

Sekiz yıllık zorunlu eğitim programı

1. Öğrencileri hayata hazırlamada yeterlidir.					
2. Ülke kalkınmasına katkı getirebilen öğrenciler yetiştirebilecek yeterlidir.					
3. Yaşadığı toplumda sağlıklı ve etkili iletişim kurabilen öğrenciler yetiştirebilecek yeterlidir.					
4. Öğrencilerin düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirebilecek yeterlidir.					
5. Eğitimde yeni yaklaşımları (Çoklu zeka, Kuantum Öğrenme, öğrenci merkezli Eğitim vb.) kapsayacak şekilde geliştirilmektedir.					
6. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarıp geliştirebilecek yeterlidir.					
7. Öğrencilerin gelecekteki mesleklerini seçmede yardımcı olabilecek yeterlidir.					

6- SÜREÇLE İLGİLİ SORULAR

1. Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretimin uygulanmasına gerekli hazırlıklar yapılarak geçilmiştir.					
2. Temel öğrenme ihtiyaçlarının karşılanabileceği eğitim süresi için 8 yıl yeterlidir.					
3. Sekiz yıllık zorunlu eğitimden sonra branş ve sınıf öğretmenleri arasında çatışmalar yaşanmamıştır.					
4. Farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin bir arada bulunması nedeniyle sorunlar yaşanmamıştır.					
5. Öğrencilerden okul ihtiyaçları (kağıt, elektrik, ısınma, telefon vb.) için para toplanmamaktadır.					
6. Okulumuzda yeterli miktarda ders araç ve gereçleri bulunmaktadır.					
7. Okulumuzda eğitim teknolojilerinden (internet, projeksiyon, tepegöz vs.) etkin olarak yararlanılmaktadır.					
8. Okul kütüphanesi ihtiyacı karşılayabilecek yeterlidir.					

7- OKULDAKİ İŞGÖRENLERİN NİTEL VE NİCEL YETERLİLİĞİ İLE İLGİLİ SORULAR

Sekiz yıllık zorunlu eğitime geçildikten sonra:

1. Sekiz yıllık zorunlu eğitime geçildikten sonra yönetici ihtiyacı olmamıştır.					
2. Sekiz yıllık zorunlu eğitime geçildikten sonra sınıf öğretmeni açığı olmamıştır.					
3. Sekiz yıllık zorunlu eğitime geçildikten sonra branş öğretmeni açığı olmamıştır.					
4. Okulda memur ihtiyacı olmamıştır.					
5. Okulda hizmetli ihtiyacı olmamıştır.					
6. Görev yapan öğretmenler nitelikli öğrenciler yetiştirebilecek yeterlidir.					
7. Öğretmenler okulda bulunan eğitim araç - gereçlerini kullanabilecek yeterlidir.					
8. Öğretmenler okulda bulunan eğitim materyallerini kullanabilecek yeterlidir.					
9. Öğretmenler bilgisayarlardan rahatlıkla yararlanmaktadır.					

Sekiz yıllık zorunlu eğitimin değerlendirilmesi ile ilgili belirtmek istediğiniz başka bir konu ya da öneriniz var mı?

Var ise, ARKA TARAFI KULLANABİLİRSİNİZ.

.....

Anketimiz bitmiştir. Teşekkür ederim.

SEKİZ YILLIK ZORUNLU EĞİTİM DEĞERLENDİRME ARAŞTIRMASI ÖĞRETMEN ANKETİ

Sayın meslektaşım,

Bu anket, 8 yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulamasının okul yöneticileri, öğretmenleri ve öğrenci tarafından nasıl algılandığının gerçekçi bir şekilde değerlendirilebilmesini sağlamak için yapılan Yüksek Lisans Tez Araştırmasına veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Bu anketle toplanacak veriler yalnızca bu araştırmada kullanılacak, başka hiç bir kişi veya kuruma verilmeyecektir. Ankete vereceğiniz cevapların içtenliği araştırmanın amaçlarına ulaşmasını doğrudan etkileyecektir.

Sağlayacağınız katkılar için şimdiden teşekkür ederim. Saygılarımla

Zeynep BUMİN SÜZEN
G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

1-KİŞİSEL BİLGİLER

Her soru için size uygun seçeneğin yanındaki parantezin içine (x) işareti koyunuz, (.....) şeklindeki boşlukları cevaplandırınız.

1-Cinsiyetiniz: 1. () Kadın 2. () Erkek 2-Yaşınız :

3-En son mezun olduğunuz okul:
1. () İki yıllık yüksek okul 2. () Üç yıllık eğitim enstitüsü 3. () Dört yıllık üniversite 4. () Yüksek lisans
5. () Diğer (belirtiniz):

4-Toplam hizmet süreniz:..... 5-Bu okuldaki hizmet süreniz:..... 6-Branşınız:

2. FİNANSMANLA İLGİLİ SORULAR (Aşağıdaki görüşlere katılma derecenizi işaretleyiniz.)		Kabiyorum	Az Kabiyorum	Orta Dersede Kabiyorum	Çok Kabiyorum	Tam Kabiyorum
1.	Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretimin, getirdiği ekonomik yükü ülkemiz karşılamaktadır.					
2.	Devletin eğitime aktardığı pay sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretimin uygulanmasını tam anlamıyla gerçekleştirebilecek yeterlidir?					
3. FİZİKİ KOŞULLARLA İLGİLİ SORULAR						
1.	Okulların fiziki yapısı ergonomik olarak tasarlanmıştır.					
2.	Okullarının fiziki yapısı farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin birbirinden ayrı eğitim görmelerini sağlamada yeterlidir?					
3.	Okuldaki derslikler sayısal olarak yeterlidir.					
4.	Okuldaki koridorlar farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin birbirinden ayrı vakit geçirmelerini sağlamada yeterlidir.					
5.	Okuldaki öğrenci tuvaletleri 6-14 yaş grubundaki öğrencilere uygundur.					
6.	Okuldaki spor salonu 6-14 yaş grubundaki öğrencilere uygundur.					
7.	Okul kütüphanesindeki kitaplar 6-14 yaş grubu öğrencilere uygundur.					
8.	Sınıflardaki kitaplıklar öğrenciler için yeterlidir.					
9.	Sınıflardaki sıralar farklı yaş gruplarının fiziksel özelliklerine uygundur.					
10.	Öğretmenler odası, öğretmenlere hizmet verebilecek yeterlidir.					
11.	Sivil savunma hizmetlerinin öngördüğü araç ve gereç mevcuttur.					
12.	Okulların fiziki altyapısı, 12 yıllık zorunlu eğitim için yeterlidir.					
4. PROGRAMLA ve YONELTMEYLE İLGİLİ SORULAR						
Sekiz yıllık zorunlu eğitim programı:						
1.	Öğrencileri hayata hazırlamada yeterlidir.					
2.	Ülke kalkınmasına katkı getirebilen öğrenciler yetiştirebilecek yeterlidir.					
3.	Yaşadığı toplumda sağlıklı ve etkili iletişim kurabilen öğrenciler yetiştirebilecek yeterlidir.					
4.	Öğrencilerin düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirebilecek yeterlidir.					
5.	Eğitimde yeni yaklaşımlar (Çoklu zeka, Kuantum Öğrenme, öğrenci merkezli Eğitim vb.) kapsayacak şekilde geliştirilmektedir.					
6.	Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarıp geliştirebilecek yeterlidir.					
7.	Öğrencilerin gelecekteki mesleklerini seçmede yardımcı olabilecek yeterlidir.					
5. SÜREÇLE İLGİLİ SORULAR						
1.	Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretimin uygulanmasına gerekli hazırlıklar yapılarak geçilmiştir.					
2.	Temel öğrenme ihtiyaçlarının karşılanabileceği eğitim süresi için 8 yıl yeterlidir.					
3.	Sekiz yıllık zorunlu eğitimden sonra branş ve sınıf öğretmenleri arasında çatışmalar yaşanmamıştır.					
4.	Farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin bir arada bulunması nedeniyle sorunlar yaşanmamıştır.					
5.	Öğrencilerden okul ihtiyaçları (kağıt, elektrik, ısınma, telefon vb.) için para toplanmamaktadır.					
6.	Okulumuzda yeterli miktarda ders araç ve gereçleri bulunmaktadır.					
7.	Okulumuzda eğitim teknolojilerinden (internet, projektör, tepegöz vs.) etkin olarak yararlanılmaktadır.					
8.	Okul kütüphanesi ihtiyacı karşılayabilecek yeterlidir.					

Sekiz yıllık zorunlu eğitimin değerlendirilmesi ile ilgili belirtmek istediğiniz başka bir konu yada öneriniz var mı?

Var ise, ARKA TARAFI KULLANABİLİRSİNİZ.

.....

.....

Anketimiz bitmiştir. Teşekkür ederim.

ÖĞRENCİ ANKETİ

Bu anket ilköğretim okulu öğrencilerinin, okulları ile ilgili memnuniyet ve şikayetlerini öğrenmek için hazırlanmıştır. Ankete vereceğiniz cevaplar nedeniyle sana herhangi bir suçlamada bulunulmayacaktır. Okul yönetiminden gereken izin alınmıştır. Anket kağıdı üzerine ismini ve okul numaranı yazman gerekmiyor. Her soru için sana uygun gelen seçeneğin yanındaki parantezin içine (x) işareti koymak, (.....) şeklindeki boşlukları yazı ile doldurman yeterli olacaktır. Verdiğiniz cevaplar için teşekkür ederiz.

1-Doğum tarihin (Yıl Olarak) nedir : (.....)

2-Cinsiyetin : 1-() Erkek 2-() Kız

3-Kaçıncı sınıftasın? : (.....)

4-Kaç yıldır bu okulda okuyorsun? : (.....)

5- Sınıfta oturduğun sıradan memnun musun? : 1-() Evet 2-() Hayır

Cevabın hayır ise nedeni?.....

6-Sınıfından memnun musun? : 1-() Evet 2-() Hayır

Cevabın hayır ise nedeni?.....

7-Koridorlardan memnun musun? : 1-() Evet 2-() Hayır

Cevabın hayır ise nedeni?.....

8-Okul kütüphanesini kullanıyor musun? : 1-() Evet 2-() Hayır

Cevabın hayır ise nedeni?.....

9-Spor alanlarından memnun musun? : 1-() Evet 2-() Hayır

Cevabın hayır ise nedeni?.....

10-Okul tuvaletlerinden memnun musun? : 1-() Evet 2-() Hayır

Cevabın hayır ise nedeni?.....

11-Okulun seni hayata hazırladığına inanıyor musun? : 1-() Evet 2-() Hayır

Cevabın hayır ise nedeni?.....

12-Liseye devam edecek misin? : 1-() Evet 2-() Hayır

Cevabın hayır ise nedeni?.....

13-Hangi mesleği seçeceğine karar verdin mi? : 1-() Evet 2-() Hayır

Cevabın hayır ise nedeni?.....

14-Okumayı seviyor musun? : 1-() Evet 2-() Hayır

Cevabın hayır ise nedeni?.....

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

SAYI : B.08.0.APK.0.03.01.01/ 2.37
KONU: Araştırma Talebi

9/6/2004

ANKARA VALİLİĞİNE
(İl Millî Eğitim Müdürlüğü)

- İLGİ :** a) Ankara Valiliği Millî Eğitim Müdürlüğü'nün 06.05.2004 tarih B.08.4.MEM.4.06-00.11.070/2021-5471 sayılı yazısı.
b) Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün 07.06.2004 tarih ve B.08.0.İGM.0.08.02.05/301.6-5970 sayılı yazısı

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Zeynep BUMİN'in "Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitimi Değerlendirme" konulu tez anketini Ankara-Çankaya ilçesine bağlı İlköğretim Okullarında anket uygulama talebi incelenmiştir.

İlköğretim Genel Müdürlüğü, ilgi (b) yazısında çalışmanın yapılmasını uygun gördüğünü belirtmiştir.

Araştırma sonucunun bir örneğinin Bakanlığımıza verilmesi kaydıyla araştırmanın yapılması uygundur.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

 8/6

Nurettin KONAKLI

Bakan a.
Kurul Başkanı V.

EK :

Ek- Anket (1 Adet-6 Sayfa)

EK – 6. İçtutarlılık (Cronbach Alpha) Sonuçları

1- Finansman İle İlgili Sonuçlar

Sorular	Toplam Korelasyon
Soru 1	,5150
Soru 2	,5150
Cronbach Alpha = ,6788	

2-Fizik Koşullar ile İlgili Sonuçlar

Sorular	Faktör Yüğü	Toplam Korelasyon
Soru 1	,7037	,8176
Soru 2	,7571	,8099
Soru 3	,3600	,8471
Soru 4	,6973	,8154
Soru 5	,7790	,8065
Soru 6	,1253	,8533
Soru 7	,3346	,8438
Soru 8	,3800	,8435
Soru 9	,4183	,8390
Soru 10	,6386	,8202
Soru 11	,5398	,8293
Cronbach Alpha = ,8436		

3-Program ve Yönelme İle İlgili Sonuçlar

Sorular	Faktör Yüğü	Toplam Korelasyon
Soru 1	,7742	,8988
Soru 2	,7823	,8978
Soru 3	,7580	,9006
Soru 4	,7063	,9059
Soru 5	,6333	,9135
Soru 6	,8053	,8952
Soru 7	,7443	,9031
Cronbach Alpha = ,9152		

4- Süreçle İlgili Sonuçlar

Süreç-1 Soruları	Faktör Yüğü	Toplam Korelasyon
Soru 1	,5477	,5456
Soru 2	,3670	,6629
Soru 3	,4067	,6407
Soru 4	,5244	,5654
Cronbach Alpha =	,6755	

Süreç-2 Soruları	Faktör Yüğü	Toplam Korelasyon
Soru 5	,4560	,8282
Soru 6	,7596	,6783
Soru 7	,6543	,7386
Soru 8	,6217	,7530
Cronbach Alpha =	,8039	

5-Okuldaki İşgörenlerin Nicel ve Nitel Yeterlilikleri İle İlgili Sonuçlar

Nicel Yeterlilik Soruları	Faktör Yüğü	Toplam Korelasyon
Soru 1	,4137	,6158
Soru 2	,4291	,6184
Soru 3	,6385	,5258
Soru 4	,4341	,6134
Soru 5	,2812	,6872
Cronbach Alpha =	,6648	

Nitel Yeterlilik Soruları	Faktör Yüğü	Toplam Korelasyon
Soru 6	,7899	,8319
Soru 7	,8503	,8168
Soru 8	,8945	,8087
Soru 9	,5630	,8834
Cronbach Alpha =	,8768	